

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

64. aastakäik

16. veebruar 2021

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitud ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Interactio – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 556. istungjärk, 2.12.2020–3.12.2020

2021/C 56/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi strateegia keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste edendamiseks kõigi jaoks“ (omalgatuslik arvamus)	1
2021/C 56/02	Euroopa majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse üleminek rohelinele ja digitaalsele Euroopa majandusele: regulatiivsed nõuded ning sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna roll“ (ettevalmistav arvamus)	10
2021/C 56/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Avalike teenuste põhimõtted demokraatliku korra stabiilsuse tagamiseks“ (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Saksamaa taotlusel)	29
2021/C 56/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Vajadus tagada puuetega inimestele tegelik õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel“ (täiendav omalgatuslik arvamus)	36

III Ettevalmistavad aktid

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Interactio – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 556. istungjärk, 2.12.2020–3.12.2020

2021/C 56/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus piiriüleste maksete kohta liidus (kodifitseeritud tekst)“ [COM(2020) 323 final – 2020/0145 (COD)]	43
--------------	--	----

2021/C 56/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi uimastitevastase võitluse programm ja tegevuskava 2021–2025““ (COM(2020) 606 final)	47
2021/C 56/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühtse Euroopa taeva algatuse rakendamise kohta (uuesti sõnastatud“ [COM(2020) 579] ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2018/1139 seoses Euroopa Liidu Lennundusohutusameti suutlikkusega tegutseda ühtse Euroopa taeva tulemuslikkuse hindamise asutusena“ [COM(2020) 577]	53
2021/C 56/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 520/2007“ (COM(2020) 308 final – 2020/0139 (COD))	59
2021/C 56/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse COVID-19 pandeemiale reageerimiseks nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ seoses COVID-19 vaktsiinide ja <i>in vitro</i> diagnostika meditsiiniseadmete suhtes kohaldatavate ajutiste käibemaksimeetmetega“ [COM(2020) 688 final – 2020/0311 (CNS)]	61
2021/C 56/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega volitatakse komisjoni hääletama Euroopa Investeerimisfondi kapitali suurendamise poolt“ [COM(2020) 774 final 2020/0343(COD)]	62
2021/C 56/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest“ (COM(2020) 571 – 2020/0262 (COD))	63
2021/C 56/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus raudteeohutuse ja -ühenduse teatavate aspektide kohta seoses piiriülese taristuga, mis ühendab liitu ja Ühendkuningriiki La Manche'i väina püsiühenduse kaudu“ [COM (2020) 782 final – 2020/0347 (COD)]	64

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

INTERACTIO – EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 556. ISTUNGJÄRK,
2.12.2020–3.12.2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi strateegia keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste edendamiseks kõigi jaoks“

(omalgatuslik arvamus)

(2021/C 56/01)

Raportöör: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Täiskogu otsus	20.2.2020
Õiguslik alus	kodukorra artikli 32 lõige 2 omalgatuslik arvamus
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.11.2020
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	241/4/8

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et **vastutus keskkonnaküsimustes on igäihe vastutus**. Säästev keskkonnaareng nõuab drastilisi sotsiaalseid muutusi, sealhulgas individuaalseid ja kollektiivseid muutusi meie mõttelaadis, käitumises, elustiilis ning meie riikide ja ühiskondade sotsiaalses, poliitilises ja majanduslikus korralduses.

1.2. Komitee kutsub liikmesriike üles kehtestama sotsiaalpartnerite ja asjaomaste huvigruppide kaasabil tõhusaid riiklikke strateegiaid, et astuda samme **ÜRO kestliku arengu eesmärkide** kiireks rakendamiseks. Nimetatud eesmärkides nõutakse, et riigid võtaksid meetmeid kaasava ja kvaliteetse hariduse tagamiseks (eesmärk nr 4) ja kliimamuutustega võitlemiseks (eesmärk nr 13). Eesmärgiga nr 13.3 püütakse täpsemalt: „[t]äiustada haridust, teadlikkuse suurendamist ning inimeste ja asutuste suutlikkust kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise, nende mõjude vähendamise ja nende eest varase hoiatamise valdkonnas“. Eesmärgiga nr 4.7 püütakse „tagada, et kõik õppurid omandavad teadmised ja oskused, mis on vajalikud kestliku arengu toetamiseks“, mida ei vaadelda mitte ainult oskuste täiendamise ja majanduse tugevdamise viisina, vaid ka **maailmakodanikuks olemise ja rahu** eesmärkide edendamise vahendina. Haridusel on selles muutuses oluline roll, mis ulatub kaugemale üksnes keskkonnaküsimuste käsitlemisest õppekavas.

1.3. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles rakendama **Euroopa sotsiaalõiguste samba** esimest põhimõtet, mille eesmärk on muuta kvaliteetne ja kaasav haridus, koolitus ning elukestev õpe kõigi õiguseks Euroopas, rakendada seda keskkonna kaitsmiseks keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste suurendamiseks ning tagada kõigile kutseoskused, et toetada selle põhimõtte rakendamist tööturu osapoolte ja kodanikuühiskonnaga kokku lepitud jätkusuutliku riikliku rahastamisega.

1.4. Komitee leiab, et keskkonnahoidlikud oskused, vastutus keskkonnaküsimustes ja kestlik areng tuleb integreerida läbivalt õpitulemustesse (teadmised, oskused, suhtumine ja väärtushinnangud) formaalse, informaalse ja mitteformaalse õppe raames igas vanuses ja iga haridussektori, praktika ja töötajate väljaõppe süsteemi puhul nii rohelistes kui ka teistes sektorites.

1.5. Komitee tuletab Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele meelde, et keskkonnaalaseid meetmeid tuleb tõhusamalt siduda tööhõive- ja hariduspoliitikaga. See peaks aitama muu hulgas keskenduda töötute ja nende töötavate inimeste vajalike oskuste prognoosimisele ja arendamisele, kelle väljaõpe peaks hõlmama vastutust keskkonnaküsimustes ja konkreetselt keskenduma keskkonnahoidlikele oskustele. Seepärast on väga tähtis tagada, et kliimamuutuste käsitlemine õppetöös ja õpetamisel oleks kooskõlas demokraatliku koolikultuuriga ja nn rohelise kultuuri õppekeskkonnaga, mis hõlmab **keskkonnahoidlike koolide loomist**, mida tänu sobivale kliimateadlikule ja keskkonnasäästlikule taristule juhitakse jätkusuutlikult koos kõigi kooli huvirühmadega ja mis valmistavad õpilased ette aktiivseteks kodanikeks ja oma tulevases töös kliimamuutuste vastu võitlemiseks.

1.6. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles korraldama **ELi tasandil uuringu** keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste arendamisest liikmesriikides ning toetuma oma poliitilises strateegias sellise uuringu tulemustele. Koolid on õpilaste jaoks väga oluline teabeallikas keskkonnaküsimustes, eriti kõiketeadva interneti, sotsiaalmeedia ja libauudiste ajastul. Siiski on vaja rohkem teavet ELi liikmesriikide meetmete kohta kliimamuutustealase teadlikkuse, keskkonnaalase vastutuse, kestlikku arengu ning keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste integreerimisel hariduspoliitikasse ning alushariduse, üldhariduse ja kõrghariduse õppekavadesse. See uuring peaks keskenduma ka sotsiaalsetele ja ametialastele keskkonnahoidlikele oskustele ja pädevustele kutsehariduse ja -õppe sektoris, esmakutseõppe sektoris ning jätku-kutseõppe sektoris ning töötute ja töötajate täiendus- ja ümberõppel.

1.7. Komitee tuletab meelde, et keskkonnahoidlikud oskused ja pädevused on vajalikud kõigile kodanikele, nii noortele kui ka vanadele, seega tuleks pöörata rohkem tähelepanu nende rakendamisele kooskõlas **võtmepädevuste raamistiku** ⁽¹⁾ rakendamisega igat tüüpi hariduse puhul ning kasutada neid kodanike pädevuse suurendamiseks, mis on vajalik selleks, et nad võtaksid vastutuse keskkonna eest, ning „matemaatikapädevuse ning loodusteadus-, tehnoloogia-, inseneriteaduste pädevuse“ suurendamiseks, mis on vajalik keskkonnaalase kestlikkuse toetamiseks, eriti seoses teaduse ja tehnoloogia arenguga. Lisaks tuleks keskkonnahoidlike oskuste ja keskkonnavastutuse küsimused integreerida kõikidesse teemadesse, eelkõige geograafiasse, eetikkasse ja filosoofiasse.

1.8. Komitee kiidab heaks asjaolu, et Euroopa Komisjoni uus Euroopa oskuste tegevuskava ⁽²⁾ (2020) keskendub keskkonnahoidlikele oskustele, ent väljendab kahetsust selle üle, et sellega ei seata riikidele vähemalt tähtsamaid keskkonnahoidlike oskusi ja pädevusi andvasse kvaliteetsesse ja kaasavasse väljaõppesse kaasatud täiskasvanute osakaalu eesmärki, ehkki tähtsamate digitaalsete oskuste alases väljaõppes osalevate täiskasvanute osakaalu eesmärk on välja pakutud.

1.9. Komitee kiidab heaks asjaolu, et Euroopa rohelises kokkuleppes ⁽³⁾ (2019) esitatakse kõikehõlmav ELi kliimamuutuse vastu võitlemise ja keskkonnakaitse strateegia, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalne Euroopa Liit ja et sellega kuulutati välja erinevad strateegiad, millele järgnevad tulevased määrused, fondid ja riiklikud reformid. Komitee kutsub liikmesriike üles kehtestama riiklikke meetmeid, mis keskenduksid samuti harimisele keskkonnaalase vastutuse ja

⁽¹⁾ ELT C 189, 4.6.2018, lk 1.

⁽²⁾ COM(2020) 274 final

⁽³⁾ COM(2019) 640 final

keskkonnahoidlike oskuste valdkonnas ning **ennetavale täiendus- ja ümberõppele**, et soodustada kõigi, eelkõige hääbuvate sektorite töötajate õiglast üleminekut rohelisele majandusele. Komitee tuletab meelde, et sellised reformid peavad toimuma tõhusa sotsiaalse dialoogi raames õpetajate ja töötajate ametiühingute ja tööandjate ning konsulteerides asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

1.10. Komitee kiidab heaks Euroopa rohelises kokkuleppes toodud ettepaneku sätestada „**Euroopa pädevusraamistik**“ ja soovib komisjonil seda arendada nii, et seda saaks avatud koostöömeetodi raames nii **formaalses, informaales kui ka mitteformaalses õppes** rakendada, ning et sellesse oleks kaasatud haridusministeeriumite esindajad, sotsiaalpartnerid haridus- ja koolitussektorist ja teised asjaomased huvirühmad, näiteks noorsootöö ja haridusega seotud valitsusvälised organisatsioonid.

1.11. Komitee kiidab heaks asjaolu, et Euroopa Parlament võttis vastu Euroopa rohelise kokkuleppe alase resolutsiooni⁽⁴⁾ ja rõhutas, et **tööstusstrateegia** peab hõlmama mõjusid tööjõule ja **töötajate koolitamist, täiendus- ja ümberõpet**⁽⁵⁾. Komitee toetab selle strateegia piirkondlikku mõõdet ja tugevat juhtimismehhanismi koos sotsiaalse dialoogiga. Komitee rõhutab, et ka ettevõtjad peavad välja töötama keskkonnakaitsealaseid strateegiaid, mille jaoks on tarvis arendada ka tööandjate oskusi.

1.12. Komitee kutsub ELi eesistujariike ja Euroopa Komisjoni üles suurendama **haridus-, tööhõive- ja keskkonnatöökogude vahelist koostööd**, et kõige kõrgema tasandi otsustajad viiksid kliimamuutuste vastase võitluse kokku igas vanuses inimestele keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste edastamise tähtsusega igal kujul ja igal viisil haridus- ja koolitussektoris.

1.13. Komitee kutsub üles looma **kõikehõlmavat ELi tasandi strateegiat**, näiteks nõukogu soovitude kujul, keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste alase hariduse ja koolituse tõhustamiseks, rohelise kooli strateegiate väljatöötamiseks ning täiskasvanutele keskkonna kaitsmiseks, ühiskonna jaoks ja majanduse keskkonnasõbralikumaks muutmiseks vajalike uute oskuste andmiseks või nende olemasolevate oskuste täiendamiseks töökohal ja töökohaväliselt. Teeme ettepaneku, et selline nõukogu soovitus peaks järgnema uue Euroopa oskuste tegevuskava alastele soovitudele, et keskenduda sellele, kuidas arendada kõigis rohelist hoiakut, muutes vastutuse keskkonnaküsimuste eest Euroopa haridusruumis haridus- ja koolitussektorite üleseks pädevuseks ja keskendudes kõigis vanustes inimeste keskkonnahoidlike oskuste võrdsele arendamisele, eriti sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade seas. Strateegia sellisel viisil rakendamine peaks samuti eeldama, et hariduse ja koolituse parandamisega kaasneksid jätkusuutlikud ja piisavad tehnilised, rahalised ja inimressursid ning et neid rahastataks avaliku sektori eelarvest.

1.14. Komitee leiab, et liikmesriigid peaksid kehtestama kõikehõlmavad meetmed ja kindlustama rahastuse **õpetajatele ja koolitajatele keskkonnakaitset puudutava ametialase esmase ja jätkuõppe** tagamiseks läbiva teemana kõigis õppeainetes ja igal tasemel ning igat liiki hariduse ja koolituse alal ning ka spetsiifilise väljaõppe tagamiseks keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste alal. Liikmesriigid peaksid samuti tagama õpetajatele ja koolitajatele piisava professionaalse toe ning pakkuma neile asjakohaseid ja ajakohaseid õppematerjale, -vahendeid, -meetodeid ja -tavasid selles valdkonnas.

1.15. Komitee meenutab, et keskkonnahoidlike oskuste omandamine töökohal suurendaks töötajate, juhtide ja huvirühmade vastupidavust ja kohanemisvõimet, aidates samal ajal kaasa ka keskkonnahoidlikule majanduskasvule. Komitee kutsub üles ettevõtjate (eriti VKEde) vahelisele koostööle ja ressursside ühendamisele, et rahuldada pehmete ja kõvade keskkonnahoidlike oskuste ja pädevustega seotud koolitusvajadused.

1.16. Komitee kutsub üles tagama **ELi vahendeid keskkonnahoidlike oskuste ja keskkonnakaitsealaste pädevuste rahastamiseks**, teisisõnu peaksid **Erasmus+**, Euroopa Sotsiaalfond+, taastepakett ja õiglase ülemineku fond keskenduma igas vanuses õppurite keskkonnahoidlike oskuste arendamise rahalisele toetamisele.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2020. aasta resolutsioon Euroopa rohelise kokkuleppe kohta.

⁽⁵⁾ Meiepoolne rõhuasetus.

1.17. Komitee kutsub üles **muutma Euroopa poolaastat keskkonnahoidlikumaks** ⁽⁶⁾ ja palub, et komisjon teeks haridusministeeriumite, asjaomaste sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega koostööd ELi liikmesriikidele riigipõhiste soovitude koostamiseks igal haridus- ja koolitussektori tasemel ja igat liiki haridus- ja koolitussektorites keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste õpetamiseks, alustades **alusharidusest ja lõpetades kõrghariduse ja täiskasvanute koolitusega**, võttes arvesse täiskasvanute tõhusat toetamist töökohal ja töökohaväliselt.

2. Üldised märkused

2.1. Kliimamuutuste vastu võitlemisel on tohtu mõju sotsiaalsetele tingimustele, haridusele, tööhõivele ja tööturule. 2019. aastal toimus Euroopas eriti oluline kodanike mobiliseerumine, eriti õpilaste hulgas, kes nõudsid ametiasutustelt kiiret ja ambitsioonikat tegevust kliimamuutuste vastu võitlemiseks. Vastutus keskkonnaküsimustes ja keskkonnahoidlikud oskused on vajalikud kõigile, nii tarbijatele kui ka kodanikele üldiselt, ning samuti poliitikakujundajatele, ettevõtjatele ja töötajatele. See on vajalik kõigile sektoritele ja tegevustele nii tööelus (strateegilise planeerimise ja innovatsiooniga seotud ülesannetest tehistes ja teenindussektoris rohujuuretasemel tehtava tööni) kui ka igapäevaelus (näiteks kodus, transpordi ja tarbimise vallas), eelkõige iga elukutse integreeritud osana, ehkki mõnesid töökohti võib käsitleda „keskkonnaspetsialisti“ töökohtadena.

2.2. COVID-19 pandeemia põhjustatud häired majanduses ei tohiks muuta kliimapoliitikat Euroopa valitsuste ja kodanike jaoks vähem prioriteetseks. Euroopa poliitikut, ettevõtjad, seadusandjad ja aktivistid on kutsunud oma juhte üles tegema pärast koroonaviiruse pandeemiat majanduskasvu taaskäivitamiseks keskkonnahoidlikke investeringuid. Selle taga olev eeldus on, et kliimamuutuste vastu võitlemine ja bioloogilise mitmekesisuse edendamine aitavad taastada tugevamad majandused. COVID-19-järgsed fiskaalstiimulite paketid annavad võimaluse majanduse transformeerivaks ja roheliseks elavdamiseks ning roheliste töökohtade loomiseks.

2.3. Sellega paralleelselt on aga mitmetes riikides toimunud ulatuslikud protestid majandus- ja sotsiaalreformide tõttu, mida osa elanikkonnast peab ebaõiglaseks. Need hiljutised arengud näitavad, kui pakiliselt on vaja ambitsioonikaid ja märkimisväärseid kliimameetmeid, mis hõlmaksid ja toetaksid kõige haavatavamaid piirkondi, sektoreid, töötajaid ja kodanikke üldiselt. Need kliimameetmed **mõjutavad** loomulikult **igas eas õppurite formaalset, informaalset ja mitteformaalset õpet** ning keskkonnahoidlikud oskused, vastutus keskkonnaküsimustes ja kestlik areng tuleks integreerida õpitulemustesse (teadmised, oskused, hoiakud ja väärtushinnangud) igas vanuses ja iga haridussektori, praktika ja töötajate väljaõppe süsteemi puhul nii rohelistes kui ka teistes sektorites. Peame mõistma, et ühiskond ja majandus vajavad keskkonnakoostööte täitmisega seotud küsimustes keskkonnahoidlikke oskusi ja pädevusi. Keskkonnaküsimused hõlmavad mitmesuguseid erinevaid teemasid alates kliimamuutustest ja reostusest ning lõpetades loodusvarade ja bioloogilise mitmekesisusega.

2.4. Haridusel on keskkonnaprobleemide alase teadlikkuse tõstmisel ja olukorra muutmiseks vajalike hoiakute ja käitumisviiside vormimisel äärmiselt tähtis roll. Ehkki paljud 15-aastased on keskkonna seisukohast lähtudes enda tuleviku suhtes pessimistlikud, ⁽⁷⁾ on paljud riigid OECD andmetel ⁽⁸⁾ juba **keskkonnateemad õppekavadesse lisanud** ja tegelevad seesuguste küsimustega nagu taaskasutus, igapäevased tarbimismustrid ja jätkusuutlikud käitumisviisid. Koolid on õpilastele oluline teabeallikas keskkonnaküsimustes ning koht, kus valmistada ette vastutustundlikke ja kriitiliselt mõtlevaid kodanikke, kes tunnevad ja mõistavad keskkonnaprobleemide põhjuseid ja tagajärgi ning kellel on teadmised, oskused ja hoiakud, mida on vaja jätkusuutlikumate lahenduste leidmiseks. Siiski on vaja rohkem teavet ELi liikmesriikide meetmete kohta kliimamuutustealase teadlikkuse, keskkonnavalase vastutuse, kestlikku arengu ning keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste integreerimisel alushariduse, üldhariduse ja kõrghariduse õppekavadesse.

⁽⁶⁾ Keskkonna nõukogu, 5. märts 2019.

⁽⁷⁾ OECD (2019), Avvisati, F., Is there a generational divide in environmental optimism?, PISA in Focus, nr 95.

⁽⁸⁾ OECD (2014), Trends shaping education 2014, Spotlight 4.

2.5. Keskkonnahoidlikud oskused ja pädevused on vajalikud kõigile kodanikele, nii noortele kui ka vanadele. Keskkonnahoidlikud oskused on valdkondadevaheline termin, mis on seotud keskkonnaaspektide teiste oskustega integreerimise oskusega. Selleks on vaja piisavalt mõista keskkonnaprobleeme ja omada nende probleemide alal piisavalt teadmisi, ent samuti on tarvis tugevat üldoskuste ja tööalaste oskuste baasi. Võtmepädevuste raamistikus⁽⁹⁾ mainitakse, et „matemaatikapädevus ning loodusteadus-, tehnoloogia-, inseneriteaduste pädevus“ peavad toetama keskkonnaalast jätkusuutlikkust, eriti kuna keskkonnaküsimuste eest vastutamiseks on vaja teaduse ja tehnoloogia arengut ja pädevaid kodanikke. STEM-pädevused on tähtis alus keskkonnaküsimuste mõistmiseks ja ka probleemidele lahenduste välja töötamiseks. Samuti on keskkonnateadlikkuse ja kodanikuaktiivsuse jaoks vajalikud seesugused pädevused nagu kriitiline mõtlemine, loomingulisus ja koostöö/meeskonnatöö.

2.6. OECD andmetel on enamikus riikidest ainult vähestes koolides keskkonnale pühendatud kursused, ent sellest küsimusest räägitakse sageli teiste põhiõppekavade raames ja paljud koolid pakuvad keskkonnakeskseid kooliväliseid tegevusi⁽¹⁰⁾. Siiski ei ole endiselt läbi viidud spetsiaalset keskkonnateaduse, keskkonnaalaste hoiakute ja keskkonnahoidlike oskuste õpetamise ja nende oskuste hindamise spetsiifilise arendamise riiklike strateegiate ja õppekavade alast **rahvusvahelist uuringut**. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni korraldama uuringut keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste arendamise kohta liikmesriikides ning toetama oma strateegias sellisele uuringule.

2.7. Majanduse rohelisemaks muutmine tähendab toodete valmistamiseks ja teenuste osutamiseks vähema energia ja vähema tooraine kasutamist ning süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamist. See kehtib kõigi sektorite kõigile majandustegevustele ja hõlmab nii töötajaid kui tarbijaid⁽¹¹⁾. Üleminek vähesse CO₂ heitega majandusele tähendab kõiki sektoreid ja elukutseid puudutavaid struktuurseid muutusi, sest tekib uusi rohelisi elukutseid või nõudlus nende järele suureneb. Eelkõige on aga vaja olemasolevaid rohelisemaks muuta. Sellega kaasneb **vajadus uute oskuste järele, mille tõttu on vaja uuendada õppekava** või isegi uusi erinevaid hariduse ja väljaõppe tasandeid hõlmavaid kvalifikatsioone.

2.8. Iga elukutse puhul tuleb arvestada spetsiifilisi keskkonnaalaseid aspekte. Kui majanduse roheliseks muutmine loob vajalikke oskusi, eriti spetsiifilistes sektorites, näiteks energia ja ressursside kasutamise tõhustamise, ehituse ja tootmise vallas, siis ringmajanduse suunas liikumine tekitab mitmetes erinevates sektorites vajaduse keskkonnahoidlike oskuste järele. Need uued oskused peavad kajastuma ka erinevates haridussektorites, sealhulgas kutsehariduse ja -õppe pakkumisel alates esmakutseõppest kuni jätku-kutseõppe ja praktikaprogrammide õppekavadeni. Need uued keskkonnahoidlikud oskused võivad olla väga tehnilised ja töökohapõhised kui ka „pehmemad“, näiteks vastutustundlik ressursikasutus, mis võib olla tähtis mitmesuguste erinevate elukutsete, hierarhiatasemete ja sektorite jaoks⁽¹²⁾.

2.9. Endiselt ei ole **kõikehõlmavat ELi tasandi strateegiat**, näiteks nõukogu soovitude kujul, keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste alase hariduse ja väljaõppe tõhustamiseks, rohelise kooli strateegiate väljatöötamiseks ning täiskasvanutele keskkonna kaitsmiseks, ühiskonna jaoks ja majanduse keskkonnasõbralikumaks muutmiseks vajalike uute oskuste andmiseks või nende olemasolevate oskuste täiendamiseks töökohal ja töökohaväliselt. Komitee kiidab heaks asjaolu, et Euroopa Komisjoni Euroopa uus oskuste tegevuskava⁽¹³⁾ (2020) keskendub keskkonnahoidlikele oskustele, ent väljendab kahetsust selle üle, et sellega ei seata riikidele vähemalt tähtsamaid keskkonnahoidlike oskusi ja pädevusi omavate täiskasvanute osakaalu eesmärki, ehkki tähtsamate digitaalsete oskuste alases väljaõppes osalevate täiskasvanute osakaalu eesmärk on välja pakutud. Teeme ettepaneku, et nõukogu soovitus peaks järgnema uue Euroopa oskuste tegevuskava alastele soovitudele, et keskenduda sellele, kuidas arendada kõigis rohelist hoiakut, muutes vastutuse

⁽⁹⁾ ELT C 189, 4.6.2018, lk 1.

⁽¹⁰⁾ OECD (2012), How „green“ are today's 15-year-olds? PISA in Focus, nr 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011), Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy.

⁽¹²⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Euroopa kokkuvõtlik aruanne. Cedefopi aruandes analüüsitakse arenguid Saksamaal, Taanis, Hispaanias, Eestis, Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final

keskkonnaküsimuste eest Euroopa haridusruumis haridus- ja koolitussektorite üleseks pädevuseks ja keskendudes kõigis vanustes meeste ja naiste keskkonnahoidlike oskuste võrdsele omandamisele, eriti sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade seas.

2.10. Väheses CO₂ heitega ringmajanduse suunas liikumine muudab paratamatult sektorite struktuure ja kutseprofile ning tekitab võimalusi, ent ka väljakutseid, mis on seotud näiteks hääbuvate sektoritega ja sektoritega, milles esineb värbamisega seotud kitsaskohti. Sellest seisukohast lähtudes tooksid vähemkindlustatud täiskasvanute rühmadele, näiteks madala kvalifikatsiooniga inimestele ⁽¹⁴⁾ spetsiaalselt välja töötatud lähenemisviisid kaasa täiendavat sotsiaal-majanduslikku kasu.

2.11. Tuleks kehtestada kõikehõlmavad meetmed ja tagada rahastus õpetajatele ja koolitajatele keskkonnakaitset puudutava ametialase esmase ja jätkuõppe tagamiseks läbiva teemana kõigis õppeainetes ja igal tasemel ning igat liiki hariduse ja koolituse alal ning ka spetsiifilise koolituse tagamiseks keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste vallas. Tuleks tagada õpetajatele ja koolitajatele piisav professionaalne tugi ning pakkuda neile asjakohaseid ja ajakohaseid õppematerjale, -vahendeid, -meetodeid ja -tasasid selles valdkonnas.

2.12. Hiljutise uuringu andmetel ⁽¹⁵⁾ on töötute või töötavate inimeste oskuste arendamisele suunatud koolitusprogrammid harva konkreetset suunatud keskkonnahoidlike oskuste arendamisele, ehkki sektorite organisatsioonid ja heategevuslikud/mittetulunduslikud organisatsioonid tegelevad mõnikord aktiivselt seesuguste oskuste arendamisega. See võib peegeldada täheldatud nõrka seost keskkonna seisukohast oluliste meetmete ning tööhõivet ja oskusi puudutavate meetmete, sh vajalike oskuste prognoosimise vahel. Analüüsitud riikides on keskkonnahoidlikud oskused ja töökohad harva üksinda määruste, meetmete ja strateegiate keskmes. Samaaegselt on vähe keskkonnahoidlike oskuste arendamiseks mõeldud toetusi ja rahalisi tõukemehhanisme ettevõtjate tarvis.

3. Konkreetsed märkused

3.1. Komitee juhhib tähelepanu asjaolule, et **ÜRO kestliku arengu eesmärkides** nõutakse, et riigid rakendaksid meetmeid kaasava ja kvaliteetse hariduse andmiseks (eesmärk nr 4) ja kliimamuutuste vastu võitlemiseks (eesmärk nr 13). Eesmärgiga 13.3 püütakse täpsemalt: „[t]äiustada haridust, teadlikkuse suurendamist ning inimeste ja asutuste suutlikkust kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise, nende mõjude vähendamise ja nende eest varase hoiatamise valdkonnas“. Eesmärgiga nr 4.7 püütakse „tagada, et kõik õppurid omandavad teadmised ja oskused, mis on vajalikud kestliku arengu toetamiseks“, mida ei vaadelda mitte ainult oskuste täiendamise ja majanduse tugevdamise viisina, vaid ka **aktiivseks maailmakodanikuks olemise ja rahu** eesmärkide edendamise vahendina.

3.2. Komitee rõhutab **Euroopa sotsiaalõiguste samba** esimese põhimõtte rakendamise vajadust, mille eesmärk on muuta kvaliteetne ja kaasav haridus, koolitus ning elukestev õpe keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste suurendamise kontekstis kõigi õiguseks Euroopas ja toetada selle põhimõtte rakendamist tööturu osapoolte ja kodanikuühiskonnaga kokku lepitud jätkusuutliku riikliku rahastamisega.

3.3. Komitee kiidab heaks asjaolu, et Euroopa rohelises kokkuleppes, ⁽¹⁶⁾ mis avaldati 11. detsembril 2019. aastal, esitatakse kõikehõlmav ELi kliimamuutuse vastu võitlemise ja keskkonnakaitse strateegia, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalne Euroopa Liit ja et sellega kuulutati välja erinevad strateegiad, millele järgnevad tulevased määrused, fondid ja riiklikud reformid. Komiteel on eriti hea meel, et Euroopa rohelises kokkuleppes rõhutatakse, et „koolidel, koolitusasutustel ja ülikoolidel on head võimalused õpilaste, lastevanemate ja laiema kogukonnaga dialoogi pidamiseks muutuste üle, mida on vaja edukaks üleminekuks“. Euroopa rohelises kokkuleppes toonitatakse ka ennetava täiendus- ja ümberõppe tähtsust, et soodustada kõigi, eriti hääbuvates sektorites töötavate inimeste jaoks, õiglast üleminekut rohelisele majandusele.

⁽¹⁴⁾ Vt Cedefop (2020), Empowering adults through upskilling and reskilling pathways, Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling, for a comprehensive overview of low-skilled adults in the EU 27 and the UK.

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Euroopa kokkuvõtlik aruanne. Cedefopi aruandes analüüsitakse arenguid Saksamaal, Taanis, Hispaanias, Eestis, Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final

3.4. Euroopa roheline kokkulepega kuulutatakse välja Euroopa Komisjoni plaan koostada **Euroopa pädevusraamistik**, mis aitaks arendada ja hinnata kliimamuutuste ja kestliku arengu alaseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid. Samuti teeb komisjon kättesaadavaks abimaterjalid ja hõlbustab heade tavade jagamist ELi õpetajakoolituse programmide võrgustikes. Komitee tervitab seda ettepanekut ja soovib komisjonil välja töötada pädevusraamistiku, mis oleks avatud koostöömeetodi raames rakendatav **nii formaalses, informaales kui ka mitteformaalses õppes**, millesse oleks kaasatud haridusministeeriumite esindajad, sotsiaalpartnerid haridus- ja koolitussektorist ja teised asjaomased huvirühmad, näiteks noorsootöö ja hariduse valdkonnas tegutsevad valitsusvälised organisatsioonid.

3.5. Formaalse õppe seisukohast lähtudes käivad keskkonnahoidlikud oskused ning õppetöös ja õpetamisel kliimamuutustele keskendumine käsikäes koolide juhtimise demokraatlikumaks muutmise ja roheline kultuuri õppekeskkonnaga, mis viib tänu sobivale kliimateadlikule ja keskkonnasäästlikule taristule **roheliste koolide loomiseni**, mida juhitakse jätkusuutlikult koos kogu koolikogukonnaga ja mis valmistavad õpilased ette aktiivsete kodanikena ja oma tulevases töös kliimamuutuste vastu võitlemiseks.

3.6. Keskkonnahoidlikke oskusi tuleb arendada riiklike **aktiivsete haridus-/koolitus- ja oskuste strateegiate** raames koostöös asjaomaste osalistega tulemusliku sotsiaaldialogi osana ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sh üliõpilaste, noorte, õpetajate ja lapsevanemate organisatsioonidega nõu pidades, et edendada vähese CO₂ heitega ressursitõhusat ja sotsiaalselt kaasavat majandust. Nende strateegiate kujundamiseks ja ajakohasena hoidmiseks tuleb kasutada ka tulemuslikku vajalike oskuste prognoosimise ja oskuste tööturu vajadustega ühitamise süsteemi,⁽¹⁷⁾ mis hõlmab kõiki asjaomaseid huvigruppe, eelkõige sotsiaalpartnereid ning noorsootöö ja hariduse vallas tegutsevaid valitsusväliseid organisatsioone, ja võtab arvesse teisi poliitikaeesmärke, näiteks hariduse, tööhõive, keskkonnakaitse, ringmajanduse ja migratsiooniga seotud eesmärgid. See võimaldaks anda õigeaegselt ja sihipäraselt keskkonnahoidlike oskuste alast haridust, mis vastaks ühiskonna ja majanduse vajadustele. Ringmajandusele ülemineku strateegilise eesmärgi osas peaks keskkonnahoidlike oskuste pakkumise soodustamine olema liikmesriikides kooskõlas ka riiklike kasvustrateegiatega, kandmaks hoolt selle eest, et haridus- ja koolitusalgatused on vastavuses riiklike strateegiliste eesmärkidega.

3.7. Formaalse hariduse kõrval annab keskkonnahoidlikele kodanikele suunatud hariduse andmisesse oma panuse mitteformaalne haridus, mis pakub noortele võimaluse ja tingimused keskkonnahoidlikuks kodanikuks saamiseks vajalike teadmiste, oskuste, väärtushinnangute, hoiakute omandamiseks ja keskkonda kaitsvaks tegevuseks. „Keskkonnahoidlikul kodanikul on ka võimalik ühiskonnas osaleda tänapäeva keskkonnaprobleemide lahendamise, uute probleemide loomise vältimise ning kestlikkuse ja meie (inimeste) ja looduse vahelise suhte taastamise suunas liikumisel muutuste võtmetegurina ja ta on selleks motiveeritud. Pedagoogilised meetodid, nagu asukohapõhine haridus, kodanikuökoloogia õpe, ökoloogiline õiglus, pädev tegevus ja sotsiaalteaduslik uurimispõhine õpe, võivad aidata suurendada noorte inimeste pädevusi, mis on vajalikud keskkonna- ja sotsiaalsete muutuste elluviimiseks vajalikuks sügavaks kodanikuosaluseks.“⁽¹⁸⁾ Seetõttu on äärmiselt oluline toetada **neid uute oskuste omandamise meetodeid kasutavaid mitteformaalseid haridusprogramme ja organisatsioone**, sest need täiendavad formaalset kooliharidust.

3.8. Komitee kutsub pärast ajaloo esimest ELi finants- ja haridusnõukogu **ühist koosolekut**⁽¹⁹⁾ ELi eesistujariike ja Euroopa Komisjoni üles suurendama haridus-, tööhõive- ja keskkonnatõukogude vahelist koostööd, et kõige kõrgema tasandi otsustajad viiksid kliimamuutuste vastase võitluse kokku igas vanuses inimestele keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste andmise tähtsusega.

⁽¹⁷⁾ Rohkem teavet oskuste prognoosimise ja oskuste tööturu vajadustega ühitamise süsteemi kohta leiab Cedefopi veebilehelt oskuste prognoosimise ja ühitamise kohta. Oskuste prognoosimise olulisuse kohta keskkonnahoidlike oskuste valdkonnas vt Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update.

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. et al. (2020) Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth. In: Hadjichambis A. et al. (eds) Conceptualising Environmental Citizenship for 21st Century Education. Environmental Discourses in Science Education, vol. 4. Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Haridus- ja rahandusministrite ühine koosolek.

3.9. Komitee kiidab ka heaks asjaolu, et Euroopa Parlament võttis vastu Euroopa rohelise kokkuleppe alase resolutsiooni,⁽²⁰⁾ milles parlament „toonitab, et tööstusstrateegiasse tuleks integreerida tööjõule avalduva mõju nõuetekohane arvessevõtt, samuti **töötajate koolitus, ümber- ja täiendõpe**;⁽²¹⁾ palub komisjonil uurida tähelepanelikult selle strateegia piirkondlikku mõõdet ja tagada, et ühtegi inimest ega piirkonda ei jäeta maha; nõuab, et see strateegia sisaldaks sotsiaaldialoogi, kuhu töötajad oleksid täielikult kaasatud“. Komitee rõhutab, et ka ettevõtjad peavad välja töötama keskkonnakaitsealaseid strateegiaid, mille jaoks on tarvis arendada ka tööandjate oskusi.

3.10. Vastutus keskkonnakuüsimuste eest algab inimestele teabe jagamisest selle kohta, milliseid tehnilisi lahendusi majanduse, eraelu ja kodumajapidamiste rohelisemaks muutmiseks kasutama hakata. Selle jaoks peavad kindlasti olema kehtestatud meetmed, millega tagatakse, et ettevõtjate, riigiasutuste ja kodumajapidamiste käsutusse antakse rohkem tehnoloogilisi rohelisi lahendusi ja neid koolitatakse selle kohta, kuidas kõnealuseid tehnoloogilisi lahendusi töö käigus kasutama õppida. Seega peaks õiglase ülemineku strateegia⁽²²⁾ **toetama igas vanuses täiskasvanute pädevuste ja oskuste arendamist** nii töökohal kui ka töökohaväliselt ja aitama neid nii karjäärivalikute tegemisel kui ka üleminekutel ning elus kestliku mõttelaadi rakendamisel.

3.11. Euroopa sotsiaalõiguste samba esimene põhimõte tuleb ellu viia tagamaks, et kõigil täiskasvanutel oleks seoses keskkonnahoidlike oskuste, pädevuste, roheliste tehnoloogiate ja konkreetsete elukutsete kõvade ja pehmete keskkonnahoidlike oskustega nii töökohal kui ka töökohaväliselt võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale koolitusele ja elukestvatele õppele, mille tulemusena on neil võimalik oma kvalifikatsioonitaset parandada. Kõigile töötajatele, sõltumata nende kvalifikatsioonitasemest ja ettevõtte suurusest, sektorist ja geograafilisest piirkonnast, kus nad töötavad, tuleks pakkuda tõhusat toetust paremaks koolituseks keskkonnahoidlike oskuste ja roheliste töökohtadega seonduvate oskuste vallas. Seesugust toetamist tuleb arendada riikliku ja sektoriülese strateegiana, millesse on kaasatud valdkondlike oskuste nõukogud ja sotsiaalpartnerid, pöörates erilist tähelepanu koolitajate väljaõppe kvaliteedile.

3.12. EL peab suurendama oma süsinikuheidete ja süsinikujalajälje vähendamiseks tehtavaid investeeringuid projektide kaudu, mis võivad luua ka kvaliteetseid töökohti. **Keskkonnahoidlike oskuste ja keskkonnakaitsepädevuse rahastamine on programmi Erasmus+** oluline osa, et toetada kliimamuutuste vastases võitluses noorsootöö ja hariduslike koostööprojekte ning üliõpilaste, noorte ja personali liikuvust ja vahetusprogramme, arendamaks rohelisi koole ja õpetajate koolitust. Komitee märgib, et Euroopa Komisjon on teinud tööd, et pakkuda liikmesriikidele uusi rahalisi ressursse koolimajade ja koolide tegevuse kestlikumaks muutmiseks, eesmärgiga investeerida 2020. aastal koolide infrastruktuuri 3 miljardit eurot. Toetame seda, et teised ELi fondid, näiteks Euroopa Sotsiaalfond+, taastepakett ja õiglase ülemineku fond, keskendudes igas vanuses õppurite keskkonnahoidlike oskuste arendamise rahalisele toetamisele. Samal ajal tuleb tagada kestlikud avaliku sektori investeeringud haridus- ja koolitussektorisse⁽²³⁾.

3.13. Arvestades eelkõige kliimamuutustest tingitud **põhimõttelisi muutusi töömaailma struktuuris**, toob täiskasvanute koolitamise toetamine olulist kasu nii üksikisikutele, tööandjatele kui ka kogu majandusele. Tööjõu **täiendus- ja ümberõppe rahastamine** Euroopa Sotsiaalfond+, teiste Euroopa fondide ja riiklike tööturuasutuste abil ning tööandjate panus on äärmiselt olulised ning neid peaksid toetama tulemuslikud täiendus- ja ümberõppestrateegiad. Koostöö toetamisest ja ettevõtjate ressursside koondamisest koolitusvajaduste rahuldamiseks võib olla eriti palju kasu VKEdel, millel endal ei ole vajalikku aega ega ressursse koolituste läbiviimiseks⁽²⁴⁾. Keskkonnahoidlike oskuste omandamine töökohal suurendaks töötajate, juhtide ja huvirühmade vastupidavust ja kohanemisvõimet, aidates samal ajal kaasa ka keskkonnahoidlikule majanduskasvule.

⁽²⁰⁾ Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2020. aasta resolutsioon Euroopa rohelise kokkuleppe kohta.

⁽²¹⁾ Meiepoolne rõhuasetus.

⁽²²⁾ Õiglase ülemineku mehhanism on Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava osa ja selle raames kasutatakse investeeringuteks vähemalt 100 miljardit eurot, millega pakutakse täiendavat sihtotstarbelist toetust piirkondadele, mida üleminek kliimaneutraalsele majandusele kõige enam mõjutab ja mis ei suuda selle väljakutsega toime tulla.

⁽²³⁾ ELT C 262, 25.7.2018, lk 1.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Cedefopi aruandes analüüsitakse arenguid Saksamaal, Taanis, Hispaanias, Eestis, Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis.

3.14. Komitee kiidab heaks asjaolu, et keskkonna nõukogu kohtus 5. märtsil 2020. aastal ning arutas rohelist kokkulepet ja **Euroopa poolaasta rohelisemaks muutmist**,⁽²⁵⁾ ning palub, et komisjon teeks haridusministeeriumite, asjaomaste sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega koostööd ELi liikmesriikidele riigipõhiste soovitude täpsustamiseks igal haridus- ja koolitussektori tasemel ja igat liiki haridus- ja koolitussektorites keskkonnahoidlike oskuste ja pädevuste õpetamiseks, alustades alusharidusest ja lõpetades kõrghariduse ja täiskasvanute koolitusega, võttes arvesse täiskasvanute tõhusat toetamist töökohal ja töökohaväliselt.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Keskkonna nõukogu, 5. märts 2019.

Euroopa majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse üleminek rohelisele ja digitaalsele Euroopa majandusele: regulatiivsed nõuded ning sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna roll“

(ettevalmistav arvamus)

(2021/C 56/02)

Raportöör: **Lucie STUDNIČNÁ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 15.9.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	148/89/19
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Kestliku, õiglase ning sotsiaalselt vastuvõtava tuleviku saavutamiseks Euroopas peab tööstuse üleminek rohelisele ja digitaalsele Euroopa majandusele vastama mitmele eeltingimusele. COVID-19 pandeemia on veelgi teravdanud vajadust sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna palju laiema ja tugevama osalemise järele kõigil poliitika väljatöötamise tasanditel, samuti tugeva regulatiivse raamistiku ning Euroopa tasandil kehtestatud standardite järele, eriti sotsiaalmeetmete kava osas. Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks väljakuulutatud tegevuskava peaks selles tähtsat rolli mängima.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jaoks on äärmiselt tähtis tunnistada kliimamuutuste, ringmajanduse poliitika ning ettevõtete sotsiaalse vastutuse vastastikust täiendavust ja tõsta esile taastuvatest energiaallikatest pärineva energia ringlev iseloom.

1.3. Tööandjate, ettevõtjate ja erasektori kaasamine struktuurimuutuste edendamisse on tööstuse ülemineku seisukohalt väga tähtis. Kuna Euroopas avaldub innovatsioon tavaliselt väikestes üksustes, tuleb keskenduda VKEde jaoks soodsa ettevõtluskeskkonna loomisele ja nende potentsiaali edendamisele, sest nemad osutavad kõrgetasemelise teadmispõhiseid teenuseid. Neil on sageli teedrajav roll seotud tööstusharude turupositsiooni kujundamisel ning nad on usaldusväärsed ja kriisidele vastupidavad tööandjad. Sotsiaalsete ettevõtete ja organisatsioonide kogemused tuleks samuti ära kasutada: nad tegutsevad valdkondades, mida mõjutab nii digi- kui ka roheüleminek. Seetõttu on vaja nende tegevust ja sotsiaalse innovatsiooni protsesse edendada.

1.4. Sidusal viisil tuleks luua mehhanism erasektori rahaliste vahendite suunamiseks investeringutesse, mis on kooskõlas keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiskriteeriumidega. Pangandusliidu, kapitaliturgude liidu, kestliku rahanduse, digirahanduse ja VKEde strateegiad tugevdavad seega üksteist ja õigustavad vahendite suunamist tootlikumatesse projektidesse majanduses, mis on oma rahastamisvajaduste osas kuni 80 % ulatuses sõltuv pangandussektorist.

1.5. Vastupidava, kestliku, õiglase ja jõuka Euroopa jaoks on vaja regulatiivset raamistikku, mis võib õiglase ülemineku protsessile kaasa aidata, võttes seejuures arvesse selle eetilist mõju ning avalikke huve, näiteks tarbijakaitse, tervishoid, ohutus ja kvaliteet. Komitee soovib Euroopa ja riiklikel institutsioonidel kasutusele võtta uued juhtimisstruktuurid, mis aitavad tagada kohaliku majanduse, sotsiaalpartnerite ning kodanikuühiskonna aktiivse osalemise õiglase meetmete väljatöötamisel ning rakendamisel, et tagada sotsiaalselt õiglase üleminek. Üks peamisi sotsiaalselt õiglase üleminekute rakendamise ja edusammude jälgimise juhtimissüsteeme on Euroopa poolaasta. Komitee soovib lisada Euroopa poolaastasse uued, täiustatud, mõõdetavad ja vastastikku täiendavad sotsiaal-, majandus- ja keskkonnanäitajad, et jälgida ja pidada silmas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtteid.

1.6. Piirkondade rolli Euroopa ülemineku tegevuskavas tuleks tugevdada. Põhitähelepanu all on pikaajaline kavandamine, tugev asukohapõhine lähenemisiis, arukas spetsialiseerumine ja inimkapitali tegevuskava, samuti pikaajaliste üleminekueesmärkide sobitamine lühiajaliste prioriteetidega.

1.7. Komitee on arvamisel, et ELi tasandi rahastamis- ja toetusvahendeid üleminekuga seotud tegevuste jaoks tuleb täiendada riiklike ressurssidega, tagades seejuures vajaliku koordineerimise eri valitsemistasandite vahel. Komitee soovib piisavate rahaliste vahendite tagamiseks ka rohkem omavahendeid kasutada.

1.8. Inimkapitali tegevuskava on üks eduka ülemineku eeltingimustest. Mitmed osalejad, muu hulgas haridusasutused, tööandjad, ametiühingud, riiklikud tööturuasutused, vabaihendused ja kutseorganisatsioonid peavad tegema koostööd oskuste arendamisel ning kõigi tulevikus vajaminevate nii vanade kui uute oskuste prognoosimisel.

1.9. Komitee kiidab heaks Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks väljakuulutatud tegevuskava. Et paremini toetada töötajate jaoks õiglast üleminekut, tuleks tugevdada ELi tööõigustikku. Tegevuskavaga tuleks ELi tasandil sätestada õiguste minimaalne tase, muu hulgas: õigus tervisele ja ohutusele, mis hõlmab kõiki töötajaid ja uusi töövorme; õigus teabele, konsulteerimisele, kaasotsustamisõigusele ning osalemisele, mis ei piirdu üleminekuolukordadega; õigus oskuste arendamisele; miinimumnõuded töötuskindlustusele; miinimumpalk; kollektiivlääbirääkimised.

2. Üldised märkused ja tulevikku suunatud käsitlusviis

2.1. Selle ettevalmistava arvamuse koostamist taotles Euroopa Parlamendi tööhõive- ja sotsiaalkomisjon panusena tulevaste Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskavasse ning kavakohaselt 2021. aasta mais Portos toimuvasse järgmisesse ELi sotsiaaltippkohtumisse.

2.2. Euroopa ettevõtted ja töötajad seisavad silmitsi COVID-19 pandeemia suurte sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgedega. Paljud ettevõtted on hävingu äärel, meie kaotame töö ja leibkonnad kaotavad elatise. Majandusprognoosid osutavad väga murettekitavale olukorrale, vaatamata ennenägematutele majanduse päästmise meetmetele, mille eesmärk oli pehmendada liikumispiirangute mõju töökohtadele ja ettevõtetele. ELi majandus kahaneb prognooside kohaselt 2020. aastal 8,3 % ning kasvab 2021. aastal 5,8 %. 2021. aasta majanduskasv ei ole samuti nii jõuline, kui kevadel prognoositi⁽¹⁾. Liikmesriikidel on rekordiline võlg ja esmakordselt on ELil tekkinud ka ühisvõlg. Samuti ei tea me Brexiti tagajärgi.

2.3. Tuvastada tuleb kõige olulisemad tööstusharud ja sektorid alates inimressurssidest kuni teadusuuringuteni ning neid tuleb toetada. Selle tulemuseks on Euroopa tööstuspoliitika, mis kaitseb neid strateegilisi sektoreid turul ja tagab oluliste vahendite varustuskindluse. Euroopa tööstuspoliitika peaks pakkuma üldist raamistikku, koordineerides sidusal ja terviklikul viisil kõiki erinevaid Euroopa poliitikavaldkondi, et luua koostoimet. Euroopa Komisjon peab ümberkujundamiseks kursi määrama ning liikmesriigid peavad enda poliitika ELi poliitikaga kooskõlla viima. See ei tähenda mikrotasandil juhtimist, ent poliitikameetmed tuleb kooskõlastada nii, et need oleksid sidusad ning soodustaksid põhjapanevaid muutusi. See protsess on võimalik ainult kodanikuühiskonna organisatsioonide ning sotsiaalpartnerite aktiivsel osalusel. Kõigile kasulik roheline kokkulepe ei ole võimalik ELi kodanike demokraatlikul ja tõhusal osalusel põhineva sotsiaalse kokkuleppeta.

2.4. Sidusal viisil tuleks luua mehhanism erasektori rahaliste vahendite suunamiseks investeringutesse, mis on kooskõlas keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiskriteeriumidega. Pangandusliidu, kapitaliturgude liidu, kestliku rahanduse, digirahanduse ja VKEde strateegiad tugevdavad seega üksteist ja õigustavad vahendite suunamist tootlikumatesse projektidesse majanduses, mis on oma rahastamisvajaduste osas kuni 80 % ulatuses sõltuv pangandussektorist.

2.5. Selles kontekstis on seoses keskkonnanalaste ja tehnoloogiliste muutustega kerkinud esile termin „õiglase üleminek“. Komitee hinnangul on õiglase üleminek Euroopa majanduse keskkonnasäästlikumaks muutmise püüdlustes nii eelarve kui ka taastekava põhikomponent. Seetõttu on vaja jõuda õiglase ülemineku laiema mõistmiseni (minnes kaugemale süsinikupõhise majanduse kaotamisest), mis viiks uue sotsiaalse kokkuleppe alusel täielikult ellu Euroopa sotsiaalõiguste samba, ⁽²⁾ reformides samas ümberjagamissüsteeme, töö ja eraelu tasakaalu ning soolist võrdõiguslikkust. Seoses Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisega on eriti olulised kvaliteetsed töökohad kõigile, juurdepääs kvaliteetsele haridusele ja

⁽¹⁾ „EC Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergences“ (2020. aasta suvine majandusprognoos: majanduslangus süveneb ja erinevused suurenevad).

⁽²⁾ ELT C 364, 28.10.2020, lk 1.

koolitusele, sh elukestvate õppele, eriti haavatavate rühmade jaoks, kõigile võrdne juurdepääs tervishoiu- ja sotsiaalteenustele, sotsiaalkaitse ning haavatavate rühmade, näiteks pikaajaliste töötute, naiste, noorte, rändajate ja puuetega inimeste kaasamine. Kõiki neid olulisi eesmärke on võimalik saavutada jõuka majanduse, töandjate pakutavate uute kõrget kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade ja uutesse tehnoloogiatesse tehtavate vajalike investeeringute abil.

2.6. Tööstusliku ülemineku etapis olevad riigid ja piirkonnad on tavaliselt raskustes oma tööstusbaasi moderniseerimise, töötajate oskuste ajakohastamise, olulistes sektorites kaduvate töökohtade kompenseerimise ning sissetulekute kasvu pärssiva väikese tootlikkuse suurendamisega. Üldiselt saaksid nad kasu rohepöördest, tehnoloogia arengust ja nendega seotud arengutest, samas on kohti ja elanikkonnarühmi, näiteks haavatavad rühmad nagu puuetega inimesed, eakad, roma kogukond ning rändajad, kes on mahajäämise ohus. Tööstuse pikaajalise ümberkujundamisega seotud probleemidega tegelemiseks peavad nende riikide ja piirkondade poliitikud, sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja olulised sidusrühmad muutusi ette nägema ning üleminekut aktiivselt juhtima. Sotsiaaldialoog, teave, töötajate ja neid esindavate organisatsioonide ärakuulamine ja osalemine, sealhulgas otsuseid tegevates organites (juhatused ja nõukogud) on tähtis ettevõtte otsustamisprotsessiga tegelemisel ja selle mõjutamisel, et juhtida üleminekut tulevikku suunatud viisil. Komitee nõuab tungivalt, et komisjon tugevdaks tulevase ajakohastatud tööstusstrateegia sotsiaalset mõõdet.

2.7. Pandeemiakriisiga tegelemine ja tööstuse eduka ümberkujundamise võimaldamine on kõigi sidusrühmade huvides ning selleks on vaja ühiseid jõupingutusi, ühiseid eesmärke (näiteks ettevõtte pikaajaline arendamine) ja tõhusat sotsiaaldialoogi usalduslikus keskkonnas, samuti positiivset suhtumist. Komitee on arvamusel, et ettevõtte hea ja seega jätkusuutlik juhtimine ning sellega kaasas käiv muutuste ettenägemine peavad põhinema siseturu järeleproovitud seaduslikel miinimumnõuetel, seejuures peab teavitamise, konsulteerimise ning töötajate ettevõtete juhataste töös osalemise kaudu välja tulema ka töötajate hääl.

2.8. Digiüleminekul ja automatiseerimisel on majandusele ja ühiskonnale nii hea kui ka halb mõju. Üleminekuks on vaja tehnoloogilise ümberkujundamisega sammu pidada ning muutuseid ette näha, näiteks sotsiaalpartnerite kaasamise teel. Euroopa tööõukogud ja *Societas Europaea* tööõukogud on heaks näiteks töötajate kohustusliku piiriülese kaasamise kohta huvide tasakaalustamise ning lahenduste otsimise sotsiaalse partnerluse vaimus. See hõlmab töötajatele koolituse tagamist ja kollektiivläbirääkimisi, et toetada iseseisvat töötamist ning tagada hea töö ja eraelu tasakaal. Digiülemineku ja internetimajandusega on kaasnenud ka uute töövormide, näiteks platvormitöö esilekerkimine, kus töötajad on jäetud ilma töökohakindlusest ja sotsiaalkaitsest ning nad töötavad sageli väga ebakindlates oludes ja nende staatus on ebaselge. Nende töötingimused ja staatus tuleb Euroopa tasandil ühtlustada, et julgustada õiglast tööjõu liikuvust ning integratsiooni siseturul⁽³⁾. Komitee peab vajalikuks luua tööliste õiguskindlus, määratledes töötamise õigusliku staatus digiplatvormidel põhinevas majanduses. Vähene sotsiaalkaitse või sellele juurdepääsu puudumine põhjustab kulusid mitte ainult töötajatele endile, vaid ka sotsiaalkindlustussüsteemidele.

2.9. Digiülemineku kätkeb ohte ka finantsstabiilsuse, finantskuritegevuse ja tarbijakaitse vallas. ELi killustatud regulatiivne maastik ja ebaühtlased arengud maailmas selle sektori reguleerimisel võivad neid ohte veelgi suurendada. Seega näeb komitee vajadust luua ELis selles valdkonnas kõikehõlmav ja stabiilne regulatiivne raamistik. Komitee soovib ka ELil jätkata suurte digiettevõtjate maksustamise algatuse edendamist⁽⁴⁾.

2.10. Töötajatel tuleb võimaldada end tööturuks piisavalt ette valmistada ja juba alanud majanduslikud muutused on tööstussektori kasvu ning Euroopa laiemal majandusliku edu saavutamisel põhjaneva tähtsusega. Uute ja paremate oskuste andmine, sealhulgas tööliste, paneb õpipoisiõppe süsteimid proovile. Paremate oskuste omandamiseks on kõrgharidusasutustes vaja rohkem kutsealast koolitust. Kuigi esialgsed õpipoisiõppe süsteimid on parimal võimalikul moel

⁽³⁾ ELT C 429, 11.12.2020, lk 173.

⁽⁴⁾ ELT C 429, 11.12.2020, lk 6.

välja töötatud, on probleemiks riiklike raamistike ning kvaliteedikontrolli puudumine, samuti liikumine esialgselt õpipoiisõppelt kõrgharidusse. Tulevikus on vaja kodanikuühiskonna ja kõigi valitsemistasandite koostööd ja innovatsiooni, et luua komitees esindatud organisatsioonide nõutud võrdsed võimalused ⁽⁵⁾.

2.11. Komitee märgib, et digitehnoloogia ja tehisintellektirakendused peaksid olema inimesekesksed ning meie ühiskonnale tervikuna kasuks tulema, ja toetab tehisintellekti reguleeriva raamistiku loomist. Rohe- ja digiüleminekule ei tohiks vastu seista ning EL peaks edendama selliste tehisintellekti süsteemide arendamist, mis on suunatud konkreetsetele rakendustele, et kiirendada ökoloogilist ja kliimaalast üleminekut ⁽⁶⁾.

3. Innovatsioon

3.1. Vajadus innovatsiooni järele on tulevikus märkimisväärne: alates uute vähese CO₂ heitega tootmisprotsesside loomisest ja nende kasutuselevõtu kiirendamisest (millest paljud nõuavad lisaks uudsetele lähteainetele ja/või põhilistele tööstusprotsessidele ka täiesti teistsuguseid kavandamis- ja tootmismeetodeid) kuni innovatsioonini mitte ainult alusmaterjalide tööstuse ringluspõhisemates väärtusahelates, vaid ka neid käitavates energiasüsteemides. Kõige paljulubavamad vähese CO₂ heitega tehnoloogiad peavad osutama ka tööstuslikult kasutatavateks. Selleks on vaja kiiresti toetatavat poliitikat, et algatada hiljemalt 2030. aastaks uute vähese CO₂ heitega tootmismeetodite ning materjali kasutuselevõtt ning kiirendada nende kasutamise laiendamist.

3.2. Terves ELis on õiglase ülemineku saavutamiseks nõutavateks ümberkorraldusteks vaja ühist raamistikku, et kaasata sihipärasesse probleemilahendusse valitsused, ettevõtjad ja kodanikuühiskond. Sotsiaalsel innovatsioonil on selles protsessis põhiline roll. Nõnda võib oluliseks sammuks olla sektoritevahelise ELi sotsiaalse innovatsiooni strateegia koostamine, sotsiaalmajanduse osalejate laiem tunnustamine ning nende ärimudelite katsetamine ja ehk ka kasutamine. See aitaks välja arendada ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil subsideeritava eksperimenteerimise ökosüsteemi.

4. Ettevõtluse ning erasektori kaasamise edendamine

4.1. Struktuurimuutusi taganttõukaval ettevõtluse ja erasektori kaasamisel on tööstuse üleminekus tähtis roll. Tugeva tööstuspärandi korral on uuendusliku ettevõtluse teel sageli mitmeid takistusi, näiteks iduettevõtete ja kasvufirmade vähesus, nõrk ettevõtluskultuur, innovatsiooni ja tõhusalt seotud teadmusvõrgustike vähesus.

4.2. Kuna Euroopas avaldub innovatsioon tavaliselt väikestes üksustes, tuleb keskenduda VKEde potentsiaali edendamisele, sest nemad osutavad kõrgetasemelisi teadmispõhiseid teenuseid, näiteks vabade elukutsete VKEd, sh rahastamise osas. Neil on sageli teedrajav roll seotud tööstusharude turupositsiooni kujundamisel ning nad on usaldusväärsed ja kriisidele vastupidavad tööandjad.

4.3. Sotsiaalsed ettevõtted ja organisatsioonid, kes on osalejad selles väga vastupanuvõimeliseks osutunud ning COVID-19 kriisi mõjusid leevendada aidanud sektoris, tegutsevad eelkõige digi- ja roheüleminekust mõjutatud valdkondades. Seetõttu tuleb tagada nende tegevuse ning sotsiaalse innovatsiooni protsesside edendamine.

5. Sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna roll

5.1. Komitee on rõhutanud, et „uute tehnoloogiate, tehisintellekti ja suurandmete arenguga kaasnevad tootmisprotsessides ja üldiselt majanduses muudatused, mis puudutavad sügavuti ka tööturgu“ ning et on oluline, et „need muutmisprotsessid toimuksid viljaka sotsiaaldialoogi raames ja neis austataks töötajate õigusi ja nende elukvaliteeti“ ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Komitee uuring „Uue konsensuse leidmine Euroopa kodanikuühiskonna väärtuste osas ja nende hindamine“.

⁽⁶⁾ ELT C 47, 11.2.2020, lk 64.

⁽⁷⁾ ELT C 353, 18.10.2019, lk 6.

5.2. Tihe koostöö kohalike/piirkondlike sidusrühmade vahel on kõige kestlikumate rakenduste leidmiseks ja nende sotsiaal-majandusliku arengu maksimeerimiseks äärmiselt oluline. Kõigi tasandite sotsiaalpartnerite head tavad, mis põhinevad kollektiivlepingutel ja millega luuakse sektoris või piirkonnas majanduskonkurentidele võrdsed võimalused, on CO₂ heitkoguste vähendamise ning teiste kliimapoliitika eesmärkidega õiglase ülemineku strateegia toetamisel lähtepunktiks⁽⁸⁾.

6. Õiglase ülemineku tagamine – juhtimis- ja regulatiivsed nõuded

6.1. Üleminek kliimanetraalsele majandusele toob poliitikutele kaasa rida keerulisi juhtimisalaseid väljakutseid. Üks neist on ülemineku pikaajalise strateegilise mõõtme tasakaalustamine lühiajaliste meetmete vajadusega. Üleminek nõuab pikaajalist strateegilist mõtlemist ja poliitikakujundust, aga ka võimet võtta arvesse valimistetsükleid ning valitsuste ja teiste sidusrühmade seonduvaid soove näha elluviidud projektide tulemusi.

6.2. Üks peamisi sotsiaalselt õiglase üleminekute rakendamise ja edusammude jälgimise juhtimissüsteeme on Euroopa poolaasta. Euroopa ja riiklike poliitikameetmeid tuleb sotsiaalsel, majanduslikul ning keskkonnatasandil kindlasti pidevalt hinnata. Euroopa poolaasta on järk-järgult võtnud sotsiaalsema mõõtme, ent selle makromajanduslik ja fiskaalne mõõde on endiselt dominantne. Komitee teeb seepärast ettepaneku kaasata Euroopa poolaastasse uued, tõhustatud, mõõdetavad ja vastastikku täiendavad sotsiaalsed, majanduslikud ning keskkonnaalased näitajad, et jälgida Euroopa sotsiaalõiguste samba ja selle põhimõtete ning 17 kestliku arengu eesmärgi kõiki aspekte,⁽⁹⁾ luues koostoime sotsiaalvaldkonna tulemustabeliga, võttes kasutusele kõigile kestliku heaolumajanduse kontseptsiooni⁽¹⁰⁾ ning sihipärased sotsiaalsed ja keskkonnaalased riigipõhised soovitusel⁽¹¹⁾. Poolaasta on nüüd ka ümber kujundatud, et pakkuda rohkem majanduse taastamist toetavaid meetmeid, ning komitee loodab, et see võib aidata ka uuendada tervet ELi juhtimismehhanismi, tehes sellest demokraatia püsijäämist ning ELi-sisest kõrgemate standardite suunas ühtlustamist suunava jõu.

6.3. ELi poolt poolaasta mitmesugustes poliitikavaldkondades väljapakutud eesmärkide, algatuste ja soovitude vahelise koostoime ning kompromisside kõikehõlmav analüüs nõuaks poliitikameetmete ulatuslikku lõimimist, sidusust ja koordineerimist erinevate majandus-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika eest vastutavate institutsiooniliste osalejate vahel ning nende analüüsivõime parandamist.

6.4. Institutsioonilise tasakaalustamise vähendamiseks majanduslikus ja sotsiaalses juhtimises soovib komitee kasutada ELi eelarve-eeskirjade kohaldamisel tasakaalus eelarve nõuet,⁽¹²⁾ jättes avaliku sektori investeeringud eelarvepuudujäägi arvutamisel kõrvale ning võttes arvesse olemasoleva võlataseme jätkusuutlikkust, et tagada nüüdisaegne tervishoiusüsteem, ökoloogiline, haridus- ja tehnoloogiline taristu ning hoida ära pretseenditu majanduslangus⁽¹³⁾.

6.5. Komitee kiidab ka heaks stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise peatamise Euroopa Komisjoni poolt ning palub selle läbi vaadata,⁽¹⁴⁾ et tagada ELi tööstuse taastumist ja kliimanetraalsele ring- ja digimajandusele üleminekut toetav stabiilsus ja majanduskasv.

7. Piirkondlikud tööstuse ülemineku eeltingimused

7.1. Tööstuse üleminek võib toimuda väga erineval moel, mistõttu ei saa tööstuse uute arengusuundade väljatöötamisel eeldada, et sama poliitika sobib igas olukorras. Mõni majandussektor võib olla languses ja „pöördumatult“ vähenenud majandustootmise ja tööhõivega, aga teises võib olla vaja põhjalikku ümberkorraldamist. Selleks on vaja terviklikku poliitilist lähenemisviisi ja nii avaliku kui ka erasektori suuri investeeringuid, millega peavad kaasnema hästi toimivad kohalikud ja piirkondlikud tööturud.

⁽⁸⁾ „Framework Agreement for a Fair Transition of Coal Mining and Sustainable Development of the Mining Communities for the period 2019-2027“ (Sõekaevanduse õiglase ülemineku ja kaevanduskogukondade kestliku arengu raamkokkulepe perioodiks 2019–2027) (Hispaania); „Jobs for the Climate“ (Kliimasõbralikud töökohad) (Portugal); „Agreement of Social Partners on Just Transition and Climate Change“ (Sotsiaalpartnerite kokkulepe õiglase ülemineku ja kliimamuutuste kohta) (Kreeka); „Thyssenkrupp Steel Europe: Future Pact for Steel 20–30“ (Thyssenkrupp Steel Europe: tulevane terasepakt 20–30) (Saksamaa, märts 2020).

⁽⁹⁾ ELT C 120, 14.4.2020, lk 1.

⁽¹⁰⁾ Charveriat, C. ja Bodin, E. (2020), „Delivering the Green Deal: the role of a reformed European Semester within a new sustainable economy strategy“ (Rohelise kokkuleppe elluviimine: reformitud Euroopa poolaasta roll uues kestliku majanduse strateegias).

⁽¹¹⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 1.

⁽¹²⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 1.

⁽¹³⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 1.

⁽¹⁴⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 1.

7.2. Pikaajaliste üleminekueesmärkide sobitamine lühiajaliste prioriteetidega võib olla keeruline, sest piiratud vahetu mõjuga poliitikameetmetele võib olla raske üldsuse heakskiitu saada. See seab üleminekujärgus tööstusega piirkonnad raskesse olukorda. Ühest küljest peavad need piirkonnad tulema toime traditsioonilise tööstuse langusest tingitud vajadusega kiirete meetmete järele, et tegeleda suurenenud töötuse, sissetulekute kaotuse ja elutingimuste halvenemisega teatud elanikkonna hulgas, eelkõige vähemkindlustatud ja haavatavate rühmad, näiteks puuetega inimesed või eakad. Teisalt peavad nad haarama kinni tööstuse moderniseerimisega seotud võimalustest, näiteks suurema lisaväärtusega tööstuse ligimeelitamine, uute ettevõtete ja ärimudelite loomine ja/või ligitõmbamine ning progressi võimaldavate tehnoloogiate tõhusam kasutamine. Eksimisel on poliitilised tagajärjed, mis võivad mõjutada ka toetust kliimameetetele. Euroopas ja mujal pead tõstavaid paremaärmuslikke liikumisi võib osalt seostada deindustrialiseerimise ning tervete piirkondade kõrvale jätmisega⁽¹⁵⁾.

8. Kohtumine üleminekujärgus tööstusega piirkondadega: tähtsamad tulemused

8.1. Üleminekuotsessis piirkondade rolli tuleks Euroopa tegevuskavas tugevdada. Piirkondlike omavalitsuste kaasamine võib aidata luua edukaks üleminekuks vajalikud ökosüsteemid. Selle protsessi eeltingimustena on mainitud pikaajalist kavandamist, tugevat kohapõhist lähenemisviisi, arukat spetsialiseerumist ning inimkapitali tegevuskava.

8.2. Mitmed Euroopa piirkonnad – eelkõige söe- ja terasepiirkonnad – on majanduslikel või kliimast tulenevatel põhjustel juba ülemineku läbinud. Eduka ülemineku peamine eeldus on kaasav ja ennetav lähenemine, et tagada inimestele inimväärne tulevik. See hõlmab realistliku tegevuskava väljatöötamist, vajaliku teadustaristu loomist ning tehnoloogilisi, innovatsiooni-, akadeemilisi ja haridusrajatise, samuti vajalike rahaliste vahendite tagamist. Kohaseks rahastamiseks ei tohiks nende piirkondade toetamiseks kavandatud Euroopa rahastamisvahendid (nt Euroopa õiglase ülemineku fond) riiklikke jõupingutusi asendada.

9. Üleminekuga seotud tegevuste ja projektide rahastamine ning toetamine ELi tasandil

9.1. Tööstuse ülemineku protsess võib pakkuda tohutuid võimalusi, ent nende ärakasutamiseks tuleb teha märkimisväärseid investeeringuid kõrgtehnoloogilisse tootmisesse ning ligipäasetavasse taristusse, samuti teadusuuringutesse ja innovatsioonitegevusse. Sellega kaasnevad ka esialgsed kulud, mis hõlmavad sissetulekute asendamiseks makstavaid toetusi ja töötajate (ümber)õppe kulusid.

9.2. Üleminekuga seotud tegevuste ja projektide toetamiseks on nii riiklikul kui ka ELi tasandil juba palju vahendeid loodud. Õiglase ülemineku saavutamise eesmärki korrati taas ka ELi taastekavas. Poliitika toetusmeetmed töötatakse aga liiga sageli välja ning neid rakendatakse eri valitsemistasanditel üksteisest sõltumatult, puuduliku või puuduva koordineerimise ning vähese jälgimise ja hindamisega.

9.3. Komitee kutsub nõukogu ja parlamenti üles toetust suurendama ning eraldama mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2021–2027 investeerimisvajaduste jaoks piisavalt vahendeid, et viia ellu tõeline ja põhjalik rohe- ja digipööre. Komitee toetab piisavate rahaliste vahendite tagamiseks ka omavahendite valiku laiendamist, mis võiksid näiteks hõlmata digiteenuste maksu, äriühingu tulumaksu ühtset konsolideeritud maksustamisbaasi ja finantstehingute maksu⁽¹⁶⁾.

9.4. Praegusel programmitöö perioodil nähakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetust saanud suurettevõtetele kehtivate reeglitega ette, et nad peavad toetuse tagasi maksma, kui viivad oma tootmistevõime kümne aasta jooksul pärast viimase toetusmaksu saamist Euroopa Liidust välja (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽¹⁷⁾ artikli 71 lõige 2). Komitee on arvamusel, et neid sätteid tuleb tulevasel programmitöö perioodil tugevdada, et soodustada tööstuse tagasitoomist ELi ja tagada ühtekuuluvus, säilitada tootmisstruktuur/-võime, suurendada tööhõivet ning edendada kestlikumat territoriaalset arengut.

⁽¹⁵⁾ Rodríguez-Pose, A. (2017), „The revenge of the places that don't matter (and what to do about it)“ (Tähtsusetute paikade kättemaks (ja kuidas sellele reageerida)), Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, 11. köide, nr 1, lk 189–209.

⁽¹⁶⁾ ELT C 440, 6.12.2018, lk 106.

⁽¹⁷⁾ ELT L 347, 20.12.2013, lk 320.

9.5. Samuti toetab komitee ELi eelarvejuhtimise parandamist, mille juures arvestatakse riske kestlikkusele ja võetakse õppust keskkonnahoidliku eelarvestamise parimate tavade ja eelarvekavade analüüsimisest. Lisaks on vaja maksusoodustusi ettevõtetele ja üksikisikutele, et nad investeeriksid sotsiaalse mõjuga rohelistesse algatustesse ⁽¹⁸⁾.

9.6. Üleminekul rohelisele ja digitaalsele majandusele seisab Euroopa silmitsi katsumustega, mis nõuavad suuri investeeringuid, mida avaliku sektori raha ja traditsiooniline pangalaenu kaudu rahastamine üksi ei suudaks pakkuda. Erasektorilt vajatakse suuri summasid. Sidusal viisil tuleks luua mehhanism erasektori rahaliste vahendite suunamiseks investeeringutesse, mis on kooskõlas keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiskriteeriumidega. Pangandusliidu, kapitaliturgude liidu, kestliku rahanduse, digirahanduse ja VKEd strateegiad tugevdavad seega üksteist ja õigustavad vahendite suunamist tootlikumatesse projektidesse. Komitee tervitab kestliku rahanduse platvormi loomist ja ootab sotsiaalse taksonoomia arengu kiirendamist.

10. Mõju tööhõivele

10.1. Kuna tööstuse üleminek nõuab sageli üleminekut vanalt, traditsiooniliselt töötlevalt tööstuselt tulevikule orienteeritud tegevustele (ka traditsioonilistes sektorites), võib sellega kohaliku kontsentreeritud deindustrialiseerimise ning kahanevatele sektoritele vastava oskustebaasi tõttu kaasneda keskmisest kõrgem töötus (vähemalt ajutiselt). Ennetav tegevus ning töötajate esindajate kaasamine tööstusharu ja ettevõtte tasandil ning enne otsuste tegemist on äärmiselt olulised. Tööstuse ülemineku poliitika peab kindlasti aitama töölisi ja kohalikku kogukonda, eriti puuetega töötajaid ja haavatavatest rühmadest pärit töötajaid, juhtides üleminekut kõige vähem häirival moel ja maksimeerides samal ajal võimalikku kasu.

10.2. Oskused

10.2.1. Edukas üleminek tulevikutööle nõuab tööhõive ja oskuste arendamise poliitika kujundamist kohaliku tööturu tingimuste kohaselt. Samas peab oskuste pakkumine olema vastavuses oskuste nõudlusega. Tulevikus vajaminevate oskuste kogumi parem prognoosimine ning asjakohane pakkumine töötajate ümber- ja täiendõppe abil, sh juurdepääs elukestvatele õppele, peab käima käsikäes poliitikameetmetega, mis stimuleerivad investeerimist uutesse tööhõiveallikatesse ja tootlikuse kasvu. Tööstussektori teadus- ja arendustöö peab otsima võimalusi tehnoloogilise juhtpositsiooni loomiseks, mis omakorda pakub võimalusi oskuste täiendamiseks. Ümberõppeprogrammide kaudu tagavaravõimaluste pakkumisel on tähtis roll ka tehnikainstituutidel, erialaorganisatsioonidel, vabaihendustel ja riiklikel tööturuasutustel.

10.2.2. Komitee märgib, et inimeste toetamine koolituse kaudu õiglase rohe- ja digiülemineku raames algab mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimisest ning koolituskursuste tunnustamisest ja sertifitseerimisest, et need saaksid moodustada osa inimese täielikust kvalifikatsioonist ⁽¹⁹⁾.

10.3. Oskuste tegevuskavas tuleks pöörata rohkem tähelepanu põhipädevuste arendamisele kohustuslikes haridustasemetes/õppekavades, samuti noorte ja täiskasvanute õppele.

10.4. Komisjon on avaldanud digiõppe tegevuskava (2021–2027) ⁽²⁰⁾. See peaks olema valdkondadevaheline strateegia, mis võib suurendada ka hariduse ja koolituse tähtsust Euroopa tasandi poliitikavaldkondades.

⁽¹⁸⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 63.

⁽¹⁹⁾ ELT C 10, 11.1.2021, lk 40.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/deap-factsheet-sept2020_en.pdf

10.5. Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskava

Õiglasteks üleminekuteks on vaja piisavaid sotsiaalmeetmeid heade töötingimuste, toimivate kollektiivläbirääkimiste ja tööstussuhete süsteemide toetamiseks ning nõuetekohase sotsiaalkaitse tagamiseks, et aidata üleminekufaasis töötajaid. Komitee soovib esitada mõned ettepanekud komisjoni peatse Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskava kohta.

10.5.1. Komitee soovib komisjonil uuesti hinnata asjaomase ELi tööõigustiku piisavust ja tugevdada seda, et paremini toetada õiglast üleminekut töötajate jaoks.

10.5.2. Õigus tööohutusele ja tervise kaitsele on iga töötaja põhiõigus, sõltumata tema töösuhetest või ärimudelitest, mille alusel ta töötab. Komiteele teeb väga muret, et mõned uued kliimamuutuste ja digipöörde tulemusena tekkinud töövormid võivad jääda töötervishoiu ja tööohutuse sätete kohaldamisalast välja. Lisaks on digiteeritud töökohtadel juba ilmnunud märkimisväärseid ohte, näiteks töö intensiivistumine, stress ja psühhosotsiaalne vägivald,⁽²¹⁾ ning tulevikus võib oodata tehisintellekti põhjustatud õnnetusjuhtumeid⁽²²⁾ – õnnetusjuhtumeid, mis tuleb ära hoida. Komitee nõuab seetõttu, et kõik ELi töötajad oleksid kaitstud töötervishoiu ja tööohutuse alaste õigusaktidega⁽²³⁾.

10.5.3. Komitee julgustab Euroopa Komisjoni korrapäraselt läbi vaatama isikuandmete kaitse üldmäärust ja sellega seonduvaid õigusnorme, võttes arvesse tehnoloogilist arengut⁽²⁴⁾.

10.5.4. Riikliku ja Euroopa tasandi sotsiaaldialoogil on majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika kujundamisel tähtis roll. Komitee toetab sotsiaaldialoogi raamistikus piisavate „õiglase ülemineku“ meetmete väljatöötamist asjakohasel riiklikul, piirkondlikul ja Euroopa tasandil, võtmaks kasutusele meetmed, et hallata, muuta ja pakkuda töökohtade ümberkorraldamise või (tehnoloogia, demograafia, globaliseerumise, kliimamuutuste või ringmajandusega seotud) üleminekust tulenevate kollektiivsete koondamiste puhul kehtivat miinimumkaitset, mis hõlmab õigust osaleda kollektiivläbirääkimistel, et prognoosida muudatusi ja toetada mõjutatud töötajaid (kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi kohandamine)⁽²⁵⁾.

10.5.5. Komitee kordab uuesti, et töötajate ja nende esindajatega tuleb konsulteerida ning neid teavitada, kui juurutatakse muutusi, uusi tehnoloogiaid ning tehisintellektisüsteeme, mis võivad muuta töökorraldust, järelevalvet ja kontrolli ning töötajate hindamise ja värbamise süsteeme. Kõigis ettevõtetes tuleb tagada õigus teavitamisele ja konsulteerimisele, rakendades nõuetekohaselt Euroopa tööõiguskogude direktiivi, ning ELi tasandil tuleks kehtestada ühtlustatud raamistik juhatusel tasandil osalemise kohta. Komitee nõuab seetõttu tugevat ja tõhusat Euroopa teavitamise, konsulteerimise ning töötajate kaasamise raamistikku,⁽²⁶⁾ mis oleks õiglase ja ausa rekonstrueerimise ning rohe- ja digipöörde tähtis aspekt. Komisjon peaks sotsiaaldialoogi edendamise eesmärgiga kaasata töötajad kõigis liikmesriikides kliimamuutustega seotud üleminekusse ja digipöördesse ning jälgida Euroopa poolaasta kaudu selle tegevuse tulemusi.

10.5.6. Vaja on sotsiaalselt vastutustundliku restruktureerimise ning äriühingute struktuurimuutuste ennetamise raamistikku, mis täiendaks töötajate olemasolevaid teabe saamise, konsulteerimise ja osalemise õigusi ning oleks vastavuses Euroopa sotsiaalse mudeli tähtsamate elementidega⁽²⁷⁾. Komitee on seisukohal, et Euroopa Komisjon peaks vaatama läbi muutusteks ja restruktureerimiseks valmisolekut käsitleva ELi kvaliteediraamistikku ning pakkuma välja õigusliku aluse töötajate osalemise konkreetsete raamtingimuste jaoks, et tõhustada töötajate osalemist rohelise kokkuleppe ja digiüleminekuga seotud probleemide lahendamisel⁽²⁸⁾.

⁽²¹⁾ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (2019), „The Threat of Physical and Psychosocial Violence and Harassment in Digitalised Work“ (Füüsilise ja psühhosotsiaalse vägivalda ja ahistamise oht digiteeritud töös).

⁽²²⁾ ELT C 47, 11.2.2020, lk 64.

⁽²³⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 52.

⁽²⁴⁾ ELT C 47, 11.2.2020, lk 64.

⁽²⁵⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 1.

⁽²⁶⁾ ELT C 10, 11.1.2021, lk 14.

⁽²⁷⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 35.

⁽²⁸⁾ ELT C 364, 28.10.2020, lk 1.

10.5.7. Tegevuskavaga tuleks sätestada õiguste minimaalne tase ELi tasandil: komitee on nõudnud minimaalse sissetuleku kaitsmiseks meetmete rakendamist, ⁽²⁹⁾ et vähendada vaesust ja edendada kaasavat tööturgu, ja kiidab seetõttu heaks komisjoni ja nõukogu eesistujariigi Saksamaa plaanid luua miinimumsissetuleku kava Euroopa raamistik ⁽³⁰⁾. Komitee on soovitanud kaaluda võimalust sätestada ELi liikmesriikides ühtsed töötuskindlustuse miinimumstandardid ⁽³¹⁾. Lisaks on komitee nõudnud Euroopa algatust miinimumpalga ja kollektiivlääbirääkimiste kohta ⁽³²⁾ ja tervitab seetõttu ⁽³³⁾ komisjoni algatust piisava miinimumpalga kohta Euroopa Liidus ⁽³⁴⁾.

10.6. Uus sotsiaalne kokkulepe

Selleks et taastada majandus viisil, mis investeerib töökohtadesse ning kaitseb õigusi ja äraelamist võimaldavat töötasu, et luua tugevad tööturuinstitutsioonid kõigile töötajatele kooskõlas varem võetud kohustustega ning tagada sotsiaalkaitse, nõuab komitee õiglase ülemineku seadmist majanduse taastamise keskmesse, et sotsiaaldialoogi kaudu ja kodanikuühiskonna aktiivse kaasamise abil kujundada sotsiaalne, õiglane ja kaasav tööstuse üleminek.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽²⁹⁾ ELT C 190, 5.6.2019, lk 1.

⁽³⁰⁾ Nõukogu järeldused, mis käsitlevad miinimumsissetuleku kaitse tugevdamist, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu COVID-19 pandeemia ajal ja pärast seda.

⁽³¹⁾ ELT C 97, 24.3.2020, lk 32.

⁽³²⁾ ELT C 429, 11.12.2020, lk 159.

⁽³³⁾ ELT C 364, 28.10.2020, lk 1.

⁽³⁴⁾ COM(2020) 682 final.

LISA

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel siiski vähemalt veerandi häältest (kodukorra artikli 59 lõige 3).

a) Punkt 2.1 (Muudatusettepanek 9)

Muuta järgmiselt:

~~2.1. Selle ettevalmistava arvamuse koostamist taotles Euroopa Parlamendi tööhõive- ja sotsiaalkomisjon panusena tulevasse Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskavasse ning kavakohaselt 2021. aasta mais Portos toimuvasse järgmisesse ELi sotsiaaltippkohtumisse. Selle ettevalmistava arvamuse koostamist taotles Euroopa Parlamendi tööhõive- ja sotsiaalkomisjon. Euroopa Parlamendi kirja kohaselt tuleks arvamuses iseäranis käsitleda järgmisi teemasid: õiglase üleminek, roheline kokkulepe, digiüleminek, tööstusstrateegia, tööhõive- ja sotsiaalse kaasatuse poliitika, mis on rohe- ja digipöördega seotud mitmete töös olevate ja tulevaste seadusandlike ja muude kui seadusandlike toimikute keskmes.~~

Hääletuse tulemus:

Poolt: 99

Vastu: 129

Erapooletuid: 20

b) Punkt 2.2 (Muudatusettepanek 10)

Muuta järgmiselt:

~~2.2. Euroopa ettevõtted ja töötajad seisavad silmitsi COVID-19 pandeemia suurte majanduslike ja sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgedega. Paljud ettevõtted on hävingu äärel, meie kaotame inimesed kaotavad töö ja leibkonnad kaotavad elatise. Majandusprognosid osutavad väga murettekitavale olukorrale, vaatamata ennenägematutele majanduse päästmise meetmetele, mille eesmärk oli pehmenada liikumisspiirangute mõju töökohtadele ja ettevõtetele. ELi majandus kahaneb prognooside kohaselt 2020. aastal 8,3 % ning kasvab 2021. aastal 5,8 %. 2021. aasta majanduskasv ei ole samuti nii jõuline, kui kevadel prognoositi (¹). COVID-19 pandeemia on Euroopa majandust rängalt tabanud: paljud ettevõtted on hävingu äärel, meie kaotame töö ja leibkonnad kaotavad elatise, tervishoiuteenuste tõhusus väheneb. Liikmesriikidel on rekordiline võlg, mis ületab kehtestatud kulueeskirju, ja esmakordselt on ELil tekkinud ka ühise võlg. Samuti ei tea me Brexiti tagajärgi ega seda, millal pandeemia lõpeb.~~

Hääletuse tulemus:

Poolt: 95

Vastu: 140

Erapooletuid: 22

c) Punkt 2.3 (Muudatusettepanek 11)

Muuta järgmiselt:

2.3. Tuvastada tuleb kõige olulisemad tööstusharud ja sektorid alates inimressurssidest kuni teadusuuringuteni ning neid tuleb toetada. Selle tulemuseks on Euroopa tööstuspoliitika, mis kaitseb neid strateegilisi sektoreid turul ja tagab oluliste vahendite varustuskindluse. Euroopa tööstuspoliitika peaks pakkuma üldist raamistikku, koordineerides sidusal ja terviklikul viisil kõiki erinevaid Euroopa poliitikavaldkondi, et luua koostoiimet. Euroopa Komisjon peab ümberkujundamiseks kursi määrama ning liikmesriigid peavad

(¹) „EC Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergences“ (2020. aasta suvine majandusprognos: majanduslangus süveneb ja erinevused suurenevad).

enda poliitika ELi poliitikaga kooskõlla viima. See ei tähenda mikrotasandil juhtimist, ent poliitikameetmed tuleb kooskõlastada nii, et need oleksid sidusad ning soodustaksid põhjapanevaid muutusi. See protsess on võimalik ainult kodanikuühiskonna organisatsioonide ning sotsiaalpartnerite aktiivsel osalusel. Kõigile kasulik roheline kokkulepe ei ole võimalik ELi kodanike demokraatlikul ja tõhusal osalusel põhineva sotsiaalse kokkuleppeta.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 91

Vastu: 137

Erapooletuid: 18

d) Punkt 2.5 Uus (Muudatusettepanek 13)

Lisada uus punkt.

2.5. Parim poliitiline vastus on täita taasterahastule „NextGenerationEU“ seatud ootused, mis kujutab endast ainulaadset võimulust kiireks ja ümberkujundavaks taastumiseks. Selle käivitamine ja koostöö erasektoriga tuleks seada esmatähtsaks kohale.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 97

Vastu: 136

Erapooletuid: 22

e) Punkt 2.6 Uus (Muudatusettepanek 14)

Lisada uus punkt.

2.6. Brexitist tulenevad probleemid tuleks ületada, püüdes jõuliselt tugevdada ühtset turgu, mis loob ettevõtetele kindlama ja konkurentsivõimelisema keskkonna.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 93

Vastu: 141

Erapooletuid: 20

f) Punkt 2.4 (Muudatusettepanek 15)

Muuta järgmiselt:

2.4. Selles kontekstis on seoses keskkonnaalaste ja tehnoloogiliste muutustega kerkinud esile termin „õiglase üleminek“. Komitee hinnangul on õiglase üleminek Euroopa majanduse keskkonnasäästlikumaks muutmise püüdlustes nii eelarve kui ka taastekava põhikomponent. Seetõttu on vaja jõuda õiglase ülemineku laiema mõistmiseni (minnes kaugemale süsinikupõhise majanduse kaotamisest), mis viiks uue ühiskondliku lepingu alusel täielikult ellu Euroopa sotsiaalõiguste samba, (2) reformides samas ümberjagamissüsteemi, mille aluseks on töö ja eraelu tasakaalu ning soolines võrdõiguslikkus. Seoses Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise ja eriti olulised kvaliteetsed töökohad kõigile, juurdepääs kvaliteetsele haridusele ja koolitusele, sh elukestvale õppele, eriti haavatavate rühmade jaoks, kõigile võrdne juurdepääs tervishoiu- ja sotsiaalteenustele, sotsiaalkaitse ning haavatavate rühmade, näiteks pikaajaliste töötute, naiste, noorte, seaduslike rändajate ja puuetega inimeste kaasamine. Kõiki neid olulisi eesmärke on võimalik saavutada jõuka majanduse, tööandjate pakutavate uute kõrget kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade ja uutesse tehnoloogiatesse tehtavate vajalike investeeringute abil.

(2) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2021. aasta tööprogrammi.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 82

Vastu: 152

Erapooletuid: 20

g) Punkt 2.5 (Muudatusettepanek 16)

Muuta järgmiselt:

2.5. Tööstusliku ülemineku etapis olevad riigid ja piirkonnad on tavaliselt raskustes oma tööstusbaasi moderniseerimise, töötajate oskuste ajakohastamise, olulistes sektorites kaduvate töökohtade kompenseerimise ning sissetulekute kasvu, ülespoole suunatud lähenemist ning ebasoodsate demograafiliste suundumuste kompenseerimist pärssiva väikese tootlikkuse suurendamisega. Üldiselt saaksid nad kasu rohepöördest, tehnoloogia arengust ja nendega seotud arengutest, samas on kohti ja elanikkonnarihmi, näiteks haavatavad rühmad nagu puuetega inimesed, eakad, roma kogukond ning seaduslikud rändajad, kes on mahajäämise ohus. Tööstuse pikaajalise ümberkujundamisega seotud probleemidega tegelemiseks peavad nende riikide ja piirkondade poliitikud, sotsiaalpartnerid, kodanikühiskonna organisatsioonid ja olulised sidusrühmad muutusi ette nägema ning üleminekut aktiivselt juhtima. Sotsiaaldialoog, teave, töötajate ja neid esindavate organisatsioonide ärakuulamine ja osalemine, sealhulgas otsustusprotsessides, otsuseid tegevates organites (juhatused ja nõukogud) on tähtis ettevõtete otsustamisprotsessiga tegelemisel ja selle mõjutamisel, et juhtida üleminekut tulevikku suunatud viisil. Komitee nõuab tungivalt, et komisjon tugendaks tulevase ajakohastatud tööstusstrateegia sotsiaalsel mõõdel.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 92

Vastu: 152

Erapooletuid: 17

h) Punkt 2.6 (Muudatusettepanek 17)

Muuta järgmiselt:

2.6. Pandeemiakriisiga tegelemine ja tööstuse eduka ümberkujundamise võimaldamine on kõigi sidusrühmade huvides ning selleks on vaja ühiseid jõupingutusi, ühiseid eesmärke (näiteks ettevõtte pikaajaline arendamine) ja tõhusat sotsiaaldialoogi usalduslikus keskkonnas, samuti positiivset suhtumist. Komitee on arvamusel, et ettevõtte hea ja seega jätkusuutlik juhtimine ning sellega kaasas käiv muutuste ettenägemine on edu võti peavad põhinema siseturu järeleproovitud seaduslikel miinimumnõuetel, seejuures peab teavitamise, konsulteerimise ning töötajate ettevõtete juhatuses osalemise kaudu välja tulema ka töötajate hääl.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 90

Vastu: 151

Erapooletuid: 18

i) Punkt 2.7 (Muudatusettepanek 18)

Muuta järgmiselt:

2.7. Digiüleminekul ja automatiseerimisel on majandusele ja ühiskonnale nii hea kui ka halb mõju. Üleminekuks on vaja tehnoloogilise ümberkujundamisega sammu pidada ning muutuseid ette näha, näiteks sotsiaalpartnerite kaasamise teel. Euroopa töönõukogud ja Societas Europaea töönõukogud on heaks näiteks töötajate kohustusliku piiriülese kaasamise kohta huvide tasakaalustamise ning lahenduste otsimise sotsiaalse partnerluse vaimus. See hõlmab töötajatele koolituse tagamist ja kollektiivläbirääkimisi või muid sotsiaalkokkuleppeid, et toetada iseseisvat töötamist ning tagada hea töö ja eraelu tasakaal.

Digiülemineku ja internetimajandusega on kaasnenuid ka uute töövormide, näiteks platvormitöö esilekerkimine, kus töötajad on jäetud ilma töökohakindlusest ja sotsiaalkaitsest ning nad töötavad sageli väga ebakindlates oludes ja nende staatus on ebaselge. Nende töötingimused ja staatus tuleb Euroopa tasandil ühtlustada, et julgustada õiglasi töötajate liikuvust ning integratsiooni siseturul⁽³⁾. Komitee peab vajalikuks luua tööliste õiguskindlus, määratledes töötamise õigusliku staatuse digiplatvormidel põhinevas majanduses. Vähenes sotsiaalkaitse või sellele juurdepääsu puudumine põhjustab kulusid mitte ainult töötajatele endile, vaid ka sotsiaalkindlustussüsteemidele.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 88

Vastu: 149

Erapooletuid: 24

j) Punkt 2.8 (Muudatusettepanek 19)

Muuta järgmiselt:

2.8. Digiülemineku kätkeb ohte ka finantsstabiilsuse, finantskuritegevuse ja tarbijakaitse vallas. ELi killustatud regulatiivne maastik ja ebahühtlased arengud maailmas selle sektori reguleerimisel võivad neid ohte veelgi suurendada. Seega näeb komitee vajadust luua ELis selles valdkonnas kõikehõlmav ja stabiilne regulatiivne raamistik. Komitee soovib saavutada 2021. aastal maksuvaldkonnas ülemaailmne lahendus OECD tasandil ka ELil jätkata suurte digiettevõtjate maksustamise algatuse edendamist⁽⁴⁾.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 89

Vastu: 149

Erapooletuid: 22

k) Punkt 5.2 (Muudatusettepanek 21)

Muuta järgmiselt:

5.2. Tihe koostöö kohalike/piirkondlike sidusrühmade vahel on kõige kestlikumate rakenduste leidmiseks ja nende sotsiaal-majandusliku arengu maksimeerimiseks äärmiselt oluline. Kõigi tasandite sotsiaalpartnerite head tavad, mis põhinevad kollektiivlepingutel või muudel sotsiaaldialoogi vormidel ja millega luuakse sektoris või piirkonnas majanduskonkurentidele võrdsed võimalused, on CO₂ heitkoguste vähendamise ning teiste kliimapoliitika eesmärkidega õiglase ülemineku strateegia toetamisel lähtepunktiks⁽⁵⁾.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 93

Vastu: 146

Erapooletuid: 19

⁽³⁾ Komitee (SOC/645) aramus teemal „Õiglase töö platvormimajanduses“.

⁽⁴⁾ Komitee aramus meetmete kohta maksupettuste, maksustamise vältimise ja rahapesu vastu.

⁽⁵⁾ „Framework Agreement for a Fair Transition of Coal Mining and Sustainable Development of the Mining Communities for the period 2019-2027“ (Sõekaevanduse õiglase ülemineku ja kaevanduskogukondade kestliku arengu raamkokkulepe perioodiks 2019–2027) (Hispaania); „Jobs for the Climate“ (Kliimasõbralikud töökohad) (Portugal); „Agreement of Social Partners on Just Transition and Climate Change“ (Sotsiaalpartnerite kokkulepe õiglase ülemineku ja kliimamuutuste kohta) (Kreeka); „Thyssenkrupp Steel Europe: Future Pact for Steel 20–30“ (Thyssenkrupp Steel Europe: tulevane terasepakt 20–30) (Saksamaa, märts 2020).

l) Punkt 6.2 (Muudatusettepanek 22)

Muuta järgmiselt:

6.2. Üks peamisi sotsiaalselt õiglaste üleminekute rakendamise ja edusammude jälgimise juhtimissüsteeme on Euroopa poolaasta. Euroopa ja riiklike poliitikameetmeid tuleb sotsiaalsel, majanduslikul ning keskkonnatasandil kindlasti pidevalt tsükliliselt hinnata. Euroopa poolaasta on järk-järgult võtnud sotsiaalsema mõõtme, ent selle makromajanduslik ja fiskaalne mõõde on endiselt dominantne. Komitee teeb seepärast ettepaneku kaasata Euroopa poolaastasse uued, tõhustatud, mõõdetavad ja vastastikku täiendavad sotsiaalsed, majanduslikud ning keskkonnamaalased näitajad, et jälgida Euroopa sotsiaalõiguste sammu ja selle põhimõtete ning 17 kestliku arengu eesmärgi kõiki aspekte, ⁽⁶⁾ luues koostoime sotsiaalvaldkonna tulemustabeliga, võttes kasutusse kõigile kestliku heaolumajanduse kontseptsiooni ⁽⁷⁾ ning sihipärased sotsiaalsed ja keskkonnamaalased riigipõhised soovitused ⁽⁸⁾. Poolaasta on nüüd ka ümber kujundatud, et pakkuda rohkem majanduse taastamist toetavaid meetmeid, ning komitee loodab, et see võib aidata ka tugevdada uuendada tervet ELi juhtimismehhanismi, tehes sellest demokraatia edendamise püsimaajäämist ning ELi-sisest kõrgemate standardite suunas ühtlustamist suunava jõu.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 87

Vastu: 148

Erapooletuid: 21

m) Punkt 6.4 (Muudatusettepanek 23)

Muuta järgmiselt:

6.4. Institutsioonilise tasakaalustamise vähendamiseks majanduslikus ja sotsiaalses juhtimises soovib komitee kasutada ELi eelarve-eeskirjade kohaldamisel hästi tasakaalus eelarve nõuet, ⁽⁹⁾ seadmata ohtu keskpika perioodi finantsstabiilsust, jättes põhjendatud avaliku sektori investeeringud eelarvepuudujäägi arutamisel kõrvale ning võttes arvesse olemasoleva ja tulevase võlataseme jätkusuutlikkust, et tagada nüüdisaegne tervishoiusüsteem, ökoloogiline, haridus- ja tehnoloogiline taristu ning hoida ära pretseenditu majanduslangus ⁽¹⁰⁾.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 87

Vastu: 159

Erapooletuid: 16

n) Punkt 9.3 (Muudatusettepanek 24)

Muuta järgmiselt:

9.3. Komitee kutsub nõukogu ja parlamenti üles ettevõtlikliimat edendada, toetust suurendama ning eraldama mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2021–2027 investeerimisvajaduste jaoks piisavalt vahendeid, et viia ellu tõeline ja põhjalik rohe- ja digipöörde. Komitee toetab piisavate rahaliste vahendite tagamiseks ka omavahendite valiku laiendamise mõju analüüsimist. Need, mis võiksid näiteks tulla ELi heitkogustega kauplemise süsteemi, süsinikdioksiidi piirimaksu mehhanismi ja digimaksu tuludest ~~hõlmata digiteenuste maksu, äriühingu tulemaksu ühtset konsolideeritud maksustamisbaasi ja finantstehingute maksu ⁽¹¹⁾.~~

⁽⁶⁾ Komitee arvamus teemal „2020. aasta kestliku majanduskasvu strateegia“, ELT C 120, 14.4.2020, lk 1.

⁽⁷⁾ Charveriat, C. ja Bodin, E. (2020), „Delivering the Green Deal: the role of a reformed European Semester within a new sustainable economy strategy“ (Rohelise kokkuleppe elluviimine: reformitud Euroopa poolaasta roll uues kestliku majanduse strateegias).

⁽⁸⁾ Komitee arvamus teemal „Euroopa sotsiaalõiguste samm – esialgse rakendamise hindamine ja soovitused edaspidiseks“, ELT C 14, 15.1.2020, lk 1.

⁽⁹⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 1.

⁽¹⁰⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 1.

⁽¹¹⁾ ELT C 440, 6.12.2018, lk 106.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 91

Vastu: 157

Erapooletuid: 13

o) Punkt 9.4 (Muudatusettepanek 25)

Muuta järgmiselt:

9.4. Praegusel programmitöö perioodil nähakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetust saanud suurettevõtetele kehtivate reeglitega ette, et nad peavad toetuse tagasi maksma, kui viivad oma tootmistegevuse kümne aasta jooksul pärast viimase toetusmakse saamist Euroopa Liidust välja (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 71 lõige 2). Komitee on arvamisel, et neid sätteid tuleb tulevasel programmitöö perioodil tugevdada, et soodustada tööstuse tagasitoomist ELi ja tagada strateegilisest autonoomiast juhinduv ühtekuuluvus, säilitada tootmisstruktuur/-võime, suurendada tööhõivet ning edendada kestlikumat territoriaalset arengut.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 89

Vastu: 149

Erapooletuid: 19

p) Punkt 9.5 (Muudatusettepanek 26)

Muuta järgmiselt:

9.5. Samuti toetab komitee ELi eelarvejuhtimise parandamist, mille juures arvestatakse riske kestlikkusele ja võetakse õppust keskkonnanahoidliku eelarvestamise parimate tavade ja eelarvekavade analüüsimisest. Lisaks on võib olla vaja maksusoodustusi ettevõtetele ja üksikisikutele, et ~~nad~~ motiveerida neid investeeriksima sotsiaalse mõjuga rohelistesse algatustesse ⁽¹²⁾. Selliseid toetusi tuleks kulude-tulude analüüsis hoolikalt hinnata.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 93

Vastu: 154

Erapooletuid: 16

q) Punkt 9.6 (Muudatusettepanek 27)

Muuta järgmiselt:

9.6. Üleminekul rohelisele ja digitaalsele majandusele seisab Euroopa silmitsi katsumustega, mis nõuavad suuri investeeringuid, mida avaliku sektori raha ja traditsiooniline pangalaenude kaudu rahastamine üksi ei suudaks pakkuda. ~~Igal aastal investeeritakse Erasektorilt vajatakse suuri summasid igasugustest eravahenditest rahjuliku majandustegevusse kõigis tööstussektorites, mis võib lõpuks lõppeda varade kasutuskõlbmatuks muutumisega.~~ Sidusal viisil tuleks luua mehhanism erasektori rahaliste vahendite suunamiseks investeeringutesse, mis on kooskõlas keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiskriteeriumidega. Pangandusliidu, kapitaliturgude liidu, kestliku rahanduse, digirahanduse ja VKEde strateegiad tugevdavad seega üksteist ja õigustavad vahendite suunamist tootlikumatesse projektidesse. Komitee tervitab kestliku rahanduse platvormi loomist ja ootab sotsiaalse taksonoomia arengu kiirendamist.

(12) ELT C 311, 18.9.2020, lk 63.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 74

Vastu: 154

Erapooletuid: 31

r) Punkt 10.1 (Muudatusettepanek 28)

Muuta järgmiselt:

10.1. Kuna tööstuse üleminek nõuab sageli üleminekut vanalt, traditsiooniliselt töölevalt tööstuselt tulevikule orienteeritud tegevustele (ka traditsioonilistes sektorites), võib sellega kohaliku kontsentreeritud deindustrialiseerimise ning kahanevatele sektoritele vastava oskustebaasi tõttu kaasneda keskmisest kõrgem töötus (vähemalt ajutiselt). ~~Ennetav tegevus ning töötajate esindajate kaasamine tööstusharu ja ettevõtte tasandil ning enne otsuste tegemist on äärmiselt olulised.~~ Tööstuse ülemineku poliitika peab kindlasti aitama töölisi ja kohalikku kogukonda, eriti puuetega töötajaid ja haavatavatest rühmadest pärit töötajaid, juhtides üleminekut kõige vähem häirival moel ja maksimeerides samal ajal võimalikku kasu.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 88

Vastu: 149

Erapooletuid: 17

s) Punktid 10.5, 10.5.1, 10.5.2, 10.5.3, 10.5.4, 10.5.5, 10.5.6, 10.5.7 (Muudatusettepanek 7)

Välja jätta:

~~10.5. Euroopa sotsiaaloiguste samba rakendamise tegevuskava~~

~~Õiglasteks üleminekuks on vaja piisavaid sotsiaalmeetmeid heade töötingimuste, toimivate kollektiivläbirääkimiste ja tööstussuhete süsteemide toetamiseks ning nõuetekohase sotsiaalkaitse tagamiseks, et aidata üleminekufaasis töötajaid. Komitee soovib esitada mõned ettepanekud komisjoni peatse Euroopa sotsiaaloiguste samba rakendamise tegevuskava kohta.~~

~~10.5.1. Komitee soovib komisjonil uuesti hinnata asjaomase ELi tööõigustiku piisavust ja tugevdada seda, et paremini toetada õiglast üleminekut töötajate jaoks.~~

~~10.5.2. Õigus tööohutusele ja tervise kaitsele on iga töötaja põhiõigus, sõltumata tema töösuhetest või ärimudelist, mille alusel ta töötab. Komitee teeb väga muret, et mõned uued kliimamuutuste ja digipöörde tulemusena tekkinud töövormid võivad jääda töötervishoiu ja tööohutuse sätete kohaldamisalast välja. Lisaks on digiteeritud töökohtadel juba ilmnenud märkimisväärsed ohte, näiteks töö intensiivistumine, stress ja psühhosotsiaalne vägivald,⁽¹³⁾ ning tulevikus võib oodata tehisintellekti põhjustatud õnnetusjuhtumeid⁽¹⁴⁾ – õnnetusjuhtumeid, mis tuleb ära hoida. Komitee nõuab seetõttu, et kõik ELi töötajad oleksid kaitstud töötervishoiu ja tööohutuse alaste õigusaktidega⁽¹⁵⁾.~~

⁽¹³⁾ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (2019), „The Threat of Physical and Psychosocial Violence and Harassment in Digitalized Work“ (Füüsilise ja psühhosotsiaalse vägivalda ja ahistamise oht digiteeritud töös).

⁽¹⁴⁾ ELT C 47, 11.2.2020, lk 64.

⁽¹⁵⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 52.

10.5.3. Komitee julgustab Euroopa Komisjoni korrapäraselt läbi vaatama isikuandmete kaitse üldmäärust ja sellega seonduvaid õigusnorme, võttes arvesse tehnoloogilist arengut⁽¹⁶⁾.

10.5.4. Riikliku ja Euroopa tasandi sotsiaaldialoogil on majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika kujundamisel tähtis roll. Komitee toetab sotsiaaldialoogi raamistikus piisavate „õiglase ülemineku“ meetmete väljatöötamist asjakohasel riiklikul, piirkondlikul ja Euroopa tasandil, võtmaks kasutusele meetmed, et hallata, muuta ja pakkuda töökohtade ümberkorraldamise või (tehnoloogia, demograafia, globaliseerumise, kliimamuutuste või ringmajandusega seotud) üleminekust tulenevate kollektiivsete koondamiste puhul kehtivat miinimumkaitset, mis hõlmab õigust osaleda kollektiivläbirääkimistel, et prognoosida muudatusi ja toetada mõjutatud töötajaid (kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi kohandamine)⁽¹⁷⁾.

10.5.5. Komitee kordab uuesti, et töötajate ja nende esindajatega tuleb konsulteerida ning neid teavitada, kui juurutatakse muutusi, uusi tehnoloogiaid ning tehisintellektisüsteeme, mis võivad muuta töökorraldust, järelevalvet ja kontrolli ning töötajate hindamise ja värbamise süsteeme. Kõigis ettevõtetes tuleb tagada õigus teavitamisele ja konsulteerimisele, rakendades nõuetekohaselt Euroopa töönõukogude direktiivi, ning ELi tasandil tuleks kehtestada ühtlustatud raamistik juhatusel osalemise kohta. Komitee nõuab seetõttu tugevat ja tõhusat Euroopa teavitamise, konsulteerimise ning töötajate kaasamise raamistikku,⁽¹⁸⁾ mis oleks õiglase ja ausa rekonstrueerimise ning rohe- ja digipöörde tähtis aspekt. Komisjon peaks sotsiaaldialoogi edendamise eesmärgiga kaasata töötajad kõigis liikmesriikides kliimamuutustega seotud üleminekusse ja digipöördesse ning jälgida Euroopa poolaasta kaudu selle tegevuse tulemusi.

10.5.6. Vaja on sotsiaalselt vastutustundliku restruktureerimise ning äriühingute struktuurimuutuste ennetamise raamistikku, mis täiendaks töötajate olemasolevaid teabe saamise, konsulteerimise ja osalemise õigusi ning oleks vastavuses Euroopa sotsiaalse mudeli tähtsamate elementidega⁽¹⁹⁾. Komitee on seisukohal, et Euroopa Komisjon peaks vaatama läbi muutusteks ja restruktureerimiseks valmisolekut käsitleva ELi kvaliteediraamistiku ning pakkuma välja õigusliku aluse töötajate osalemise konkreetsete raamtingimuste jaoks, et tõhustada töötajate osalemist rohelise kokkuleppe ja digiüleminekuga seotud probleemide lahendamisel⁽²⁰⁾.

10.5.7. Tegevuskavaga tuleks sätestada õiguste minimaalne tase ELi tasandil: komitee on nõudnud minimaalse sissetuleku kaitsmiseks meetmete rakendamist,⁽²¹⁾ et vähendada vaesust ja edendada kaasavat tööturgu, ja kiidab seetõttu heaks komisjoni ja nõukogu esistujariigi Saksamaa plaani luua miinimumsissetuleku kava Euroopa raamistik⁽²²⁾. Komitee on soovitanud kaaluda võimalust sätestada ELi liikmesriikides ühtsed töötuskindlustuse miinimumstandardid⁽²³⁾. Lisaks on komitee nõudnud Euroopa algatust miinimumpalga ja kollektiivläbirääkimiste kohta⁽²⁴⁾ ja tervitab seetõttu⁽²⁵⁾ komisjoni algatust piisava miinimumpalga kohta Euroopa Liidus⁽²⁶⁾.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 93

Vastu: 149

Erapooletuid: 17

⁽¹⁶⁾ ELT C 47, 11.2.2020, lk 64.

⁽¹⁷⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 1.

⁽¹⁸⁾ Komitee arvamus SOC/644 teemal „Sotsiaaldialoog majandusliku jätkusuutlikkuse ja vastupanuvõime nimel“ (võeti vastu 29.10.2020, veel avaldamata).

⁽¹⁹⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 35.

⁽²⁰⁾ Komitee resolutsioon „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2021. aasta tööprogrammi“.

⁽²¹⁾ ELT C 190, 5.6.2019, lk 1.

⁽²²⁾ Nõukogu järeldused, mis käsitlevad miinimumsissetuleku kaitse tugevdamist, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu COVID-19 pandeemia ajal ja pärast seda.

⁽²³⁾ ELT C 97, 24.3.2020, lk 32.

⁽²⁴⁾ Komitee arvamus teemal „Inimväärne miinimumpalk kogu Euroopas“.

⁽²⁵⁾ Komitee resolutsioon „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2021. aasta tööprogrammi“.

⁽²⁶⁾ COM(2020) 682 final.

t) Punkt 10.6 (Muudatusettepanek 31)

Välja jätta

10.6: Uus sotsiaalne kokkulepe

~~Selleks et taastada majandus viisil, mis investeerib töökohtadesse ning kaitseb õigusi ja äraclamist võimaldavat töötasu, et luua tugevad tööturuinstitutsioonid kõigile töötajatele kooskõlas varem võetud kohustustega ning tagada sotsiaalkaitse, nõuab komitee õiglase ülemineku seadmist majanduse taastamise keskmesse, et sotsiaaldialoogi kaudu ja kodanikuühiskonna aktiivse kaasamise abil kujundada sotsiaalne, õiglane ja kaasav tööstuse üleminek.~~

Hääletuse tulemus:

Poolt: 85

Vastu: 146

Erapooletuid: 19

u) Punkt 1.1 (Muudatusettepanek 1)

Muuta järgmiselt:

1.1. Kestliku, õiglase ning sotsiaalselt vastuvõetava tuleviku saavutamiseks Euroopas peab tööstuse üleminek rohelisele ja digitaalsele Euroopa majandusele vastama mitmete eeltingimustele. Siiski tuleb arvesse võtta uut olukorda. COVID-19 pandeemia mõju Euroopa majandusele on ränk: paljud ettevõtted on hävingu äärel, meie kaotame töö ja leibkonnad kaotavad elatise, tervishoiul puudub endine tõhusus. See on veelgi teravdanud vajadust sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna palju laiema ja tugevama osalemise järele kõigil poliitika väljatöötamise tasanditel, samuti tugeva regulatiivse realistliku raamistiku ning Euroopa tasandil kehtestatud standardite järele Euroopa tasandil, võttes arvesse liikmesriigi eripära ning pädevuste jaotust ELi ja liikmesriikide vahel, samuti subsidiaarsuse põhimõtet, eriti sotsiaalmeetmete kava osas. Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks väljakuulutatud tegevuskava peaks selles tähtsat rolli mängima.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 90

Vastu: 146

Erapooletuid: 18

v) Punkt 1.5 Uus (Muudatusettepanek 4)

Lisada uus punkt.

1.5. Parim poliitiline vastus on täita taasterahastule „NextGenerationEU“ seatud ootused, mis kujutab endast ainulaadset võimalust kiireks ja ümberkujundavaks taastumiseks. Selle käivitamine ja koostöö erasektoriga tuleks seada esmatähtsaks kohale.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 97

Vastu: 136

Erapooletuid: 22

w) Punkt 1.6 Uus (Muudatusettepanek 5)

Lisada uus punkt.

1.6. Brexitist tulenevad probleemid tuleks ületada, püüdes jõuliselt tugevdada ühtset turgu, mis loob ettevõtetele kindlama ja konkurentsivõimelisema keskkonna.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 93

Vastu: 141

Erapooletuid: 20

x) Punkt 1.4 (Muudatusettepanek 6)

Muuta järgmiselt:

1.4. Vastupidava, kestliku, õiglase ja jõuka Euroopa jaoks on vaja sidusat ~~regulatiivset~~ raamistikku, mis võib õiglase ülemineku protsessile kaasa aidata, võttes seejuures arvesse selle eetilist mõju ning avalikke huve, näiteks tarbijakaitse, tervishoid, ohutus ja kvaliteet. Komitee soovib Euroopa ja riiklikel institutsioonidel kasutusele võtta uued juhtimisstruktuurid, mis aitavad tagada kohaliku majanduse, sotsiaalpartnerite ning kodanikuühiskonna aktiivse osalemise õiglaste meetmete väljatöötamisel ning rakendamisel, et tagada sotsiaalselt õiglase ülemineku. Üks peamisi sotsiaalselt õiglase üleminekute rakendamise ja edusammude jälgimise juhtimissüsteeme on Euroopa poolaasta. Komitee soovib lisada Euroopa poolaastasse uued, täiustatud, mõõdetavad ja vastastikku täiendavad sotsiaal-, majandus- ja keskkonnanäitajad, et jälgida ja pidada silmas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtteid.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 80

Vastu: 145

Erapooletuid: 16

y) Punkt 1.8 (Muudatusettepanek 8)

Muuta järgmiselt:

1.8. Komitee kiidab heaks Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks väljakuulutatud tegevuskava. Et paremini toetada töötajate jaoks õiglast üleminekut, tuleks tugevdada ELi tööpoliitikat tööõigustikku. Tegevuskavaga tuleks ELi tasandil sätestada õiguste minimaalne tase, mis muu hulgas hõlmab järgmist: õigus tervisele ja ohutusele, töötervishoid ja -ohutus, mis hõlmab kõiki töötajaid ja uusi töövorme; õigus teabele, konsulteerimisele, kaasotsustamisõigusele ning osalemisele teavitamine, konsulteerimine, kaasotsustamine ja osalemine üleminekuolukordades, mis ei piirdu üleminekuolukordadega; õigus oskuste arendamine arendamisele; miinimumnõuded töötuskindlustusele; miinimumpalk; ja kollektiivläbirääkimised või muud kokkuleppe vormid vastavalt liikmesriikide pädevusele.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 98

Vastu: 148

Erapooletuid: 17

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Avalike teenuste põhimõtted demokraatliku korra stabiilsuse tagamiseks“

(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Saksamaa taotlusel)

(2021/C 56/03)

Raportöör: **Christian MOOS (DE-III)**

Kaasraportöör: **Philip VON BROCKDORFF (MT-II)**

Nõukogu eesistujariigi taotlus	Saksamaa kiri 18.2.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Juhatuse otsus	17.3.2020
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimused ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.11.2020
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	220/0/15
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Kokkuvõte

1.1. ELi Nõukogu eesistujariik Saksamaa palus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel esitada arvamuse põhimõtete kohta, mida tuleb liikmesriikide avalike teenuste suhtes kohaldada, et tagada demokraatia põhiväärtuste ja õigusriigi püsimine, samuti tingimuste kohta, mille korral on need põhimõtted kriisiperioodil demokraatia ja õigusriigi automaatsete stabilisaatorite rollis.

1.2. EL on juba üle kümne aasta seisnud silmitsi tõsiste kriisidega, sh võitlus terrorismi vastu, ülemaailmne finantsvõla- ja majanduskriis, Euroopa ühise varjupaigasüsteemi kriis, keskkonna- ja kliimakriis, samuti COVID-19 pandeemia. Tõhusatel avalikke teenuseid osutavatel asutustel on oluline roll kriisidega toimetulekul, sest nad kindlustavad avaliku julgeoleku ja varustuskindluse, tehes teenused kättesaadavaks võrdse juurdepääsu ja tagatud universaalsuse põhimõtte alusel.

1.3. Eriolukorra tõttu tuli mõnes sellises erakorralises kriisiolukorras ajutiselt piirata põhiõigusi. Selliste meetmete põhjendatuse ja proportsionaalsuse tagamisel seisavad avalike teenuste osutajad silmitsi probleemiga, kuidas leida tasakaal ühelt poolt põhiõiguste riive ja õigusriigi põhimõtte järgimise ning teiselt poolt kõigi haldusmeetmete seaduslikkuse tagamise vahel.

1.4. Demokraatiat ja õigusriiki ähvardavad ohud kogu maailmas ja ka ELis ning sellega seoses on avalike teenuste osutajatel kaitsefunktsioon, sest nad saavad keelduda ebaseaduslike juhiste järgimisest ning toetada Euroopa väärtusi ja õigusriiki. Kuna avalike teenuste puhul peetakse kinni sellistest aluspõhimõtetest nagu objektiivsus, usaldusväärsus ja läbipaistvus, teiste inimeste austamine ning pühendumine Euroopa Liidule ja tema kodanikele, on nad demokraatia alussammas ja kaitsevall populismi vastu.

1.5. Et Euroopa avalikud teenused saaksid toimida kõigis kriisiolukordades automaatse stabilisaatorina, peab haldusasutuste tegevus nii Euroopa tasandil ja – kooskõlas iga riigi põhiseadusega – kõigis ELi liikmesriikides juhinduma Euroopa väärtustest, mis on sätestatud ELi aluslepingutes, ELi põhiõiguste hartast, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist, samuti liikmesriikide põhi- ja inimõiguste tagatistest riikide põhiseadustes ning liidu ühistest väärtustest üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 14 tähenduses, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevas protokollis nr 26.

1.6. Lisaks toonitab komitee, et selleks, et avalikud teenused toimiksid kõigil tasanditel kogu ELis, on vaja asjakohaseid inim-, tehnilisi, materiaalseid ja rahalisi ressursse, samuti korralikke töötingimusi, piisavat tasu ja sotsiaaldialoogi, et avalike teenuste osutajad saaksid täita neile antud ülesandeid ja toimida automaatse stabilisaatorina.

1.7. Liikmesriigid on ainuvastutavad oma avalike teenuste eest, mille osutamist nad korraldavad oma traditsiooniliste põhimõtete ja riigiõiguse kohaselt. Ilma et see piiraks eelöeldut, toetab komitee tõhusat Euroopa õigusraamistikku (sealhulgas sanktsioone), mis tagab kõigi liikmesriikide täieliku kooskõla demokraatia ja õigusriigiga Kopenhaageni kriteeriumide alusel, mis moodustavad vajaliku aluse ELi ja liikmesriikide haldusametuste käitumisele.

2. Teemad, mõisted ja arvamuse eesmärk

2.1. Euroopa Liidus ei ole ühtset määratlust mõistele „avalikud teenused“. Selles arvamuses määratleb komitee teenuste osutajatena mitmesugused avalikku võimu teostavad asutused ja haldusasutused, sealhulgas tööstuslikku ja kaubanduslikku laadi teenuseid osutavad asutused, mis teenivad üldsuse huve riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

2.2. Avalikud teenused tagavad sellised demokraatia põhiväärtused nagu põhi- ja inimõiguste austamine, rahvavõim, võimude lahusus, kohtusüsteemi sõltumatus, valitsuse vastutus, mitmeparteisüsteem, sõnavabadus ja õigus esitada vastuväiteid, meediavabadus, mittediskrimineerimine, vähemuste õigused ja haldustegevuse seaduslikkus. Liidu jaoks on need väärtused määratletud Euroopa väärtustena eelkõige artiklis 2 (Euroopa Liidu leping, põhiõiguste harta).

2.3. Mõiste „automaatsed stabilisaatorid“ on laenatud majandusteooriast. Majandusmõiste määratlusega analoogselt käsitatakse avalike teenuste põhimõtteid automaatsete stabilisaatoritena, mis kaitsevad demokraatia põhiväärtusi, iseäranis kriisiolukorras.

2.4. Selle arvamuse eesmärk on määratleda kriteeriumid ja koostada Euroopa soovitusel, et riiklikele õigusnormidele alluvad avalikud teenused saaksid toimida demokraatia ja õigusriigi stabiliseeriva elemendina. Tunnistada tuleb tõhusate avalike teenuste suurt väärtust Euroopa demokraatia põhiväärtuste ja õigusriigi kaitsmisel.

2.5. Tõhusad avalikud teenused, mis tugevalt soosivad dünaamilist ühiskonda, tootlikku majandust ja usaldusväärset koostööd sotsiaalpartnerite vahel, on nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute jaoks hädavajalikud. Avalikud teenused, nagu kvaliteetne haridus, sotsiaalteenused, tervishoid, eluase, vee- ja energiavarustus ning postiteenused, on tagatud ja vabalt kättesaadavad kõigi kodanike jaoks, keda tuleb kohelda võrdselt ega tohi diskrimineerida soo, etnilise päritolu, usutunnistuse, uskumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal.

2.6. Avalikke teenuseid osutavatel asutustel on demokraatliku korra säilitamisel keskne roll, kuid nad ei saa seda täita, kui puudub poliitiline pluralism, väljendusvabadus, demokraatia või puuduvad õigused kodanikuühiskonnal ja vahendusasutustel, näiteks ametiühingutel. Nad on demokraatia lahutamatu osa. Koos teiste demokraatlike osalejatega tagavad nad sotsiaalse progressi.

3. Kriis kui demokraatia ja õigusriigi proovikivi

3.1. Demokraatia ja kriisipoliitika

3.1.1. Just kriisiajal on oluline tagada näiteks kõigi haavatavaks muutunud füüsiliste ja juriidiliste isikute abistamine selgete kriteeriumide alusel, mille eesmärk on tagada võrdsus seaduse ees ning ka ebasoodsas olukorras olevate isikute ja rühmade ligipääs abile.

3.1.2. Igasugune põhiõiguste piiramine erakorralisest kriisist tingitud eriolukorra tõttu peab olema õigustatud, ajutine ja proportsionaalne ning demokraatlikult valitud parlamendi poolt konkreetsetel asjaoludel heaks kiidetud. Sõltumatu kohtusüsteem pakub küll kaitset põhjendamatu haldustoimingute vastu, kuid demokraatia ei saa pikaajaliselt toimida, kui kodanikud ei saa kõiki oma õigusi rakendada. Seadusandjad, valitsused ja avalike teenuste osutajad peavad mitte ainult tegutsema kooskõlas põhiõigustega, vaid olema ühtlasi ka nende tagajateks.

3.1.3. Avalikke teenuseid osutavate asutuste töötajate neutraalsuse kohustus on kõigi kasutajate võrdse kohtlemise ja nende diskrimineerimise ennetamise tingimus. See tuleb tagada kõigis ELi liikmesriikides, et kaitsta avalike teenuste osutajaid populismi eest.

3.2. *Terrorism ja valitsuse terrorismivastased meetmed*

3.2.1. Vähemalt alates 2001. aasta 11. septembrist püütakse hoida keerukat tasakaalu vabaduste kaitse ja tõhusa riskiennetuse vahel. Tegemist on erilise proovikiviga ka avalikke teenuseid osutavatele asutustele, kuna põhiõiguste ja õigusriigi kaitsmist ning uusi täidesaatvaid volitusi võib olla keeruline ühildada.

3.2.2. Iseäranis olukorras, kus riigivõim tegelikult rakendab oma jõu kasutamise monopoli, on tasakaalu leidmine põhiõiguste tagamise ja riskiennetuse vahel keeruline mitte ainult abstraktsel tasandil, vaid ka igapäevases otseses rakendamises. Selleks peavad avalikke teenuseid osutavates asutustes olema nõuetekohaselt koolitatud töötajad ja vajalikud vahendid, et nad saaksid nii oma tegevust korraldada kui ka austada õigust vabadusele. Tuleb kehtestada kaitsemeetmed, et vältida avaliku võimu kuritarvitamist ja tagada õiguskaitsevahendid tegude vastu, mis ei kuulu avaliku teenistuse ülesannete hulka, kas siis õigusakti kaudu või üksikisikute poolt.

3.2.3. Avalikud teenused tagavad avaliku korra. Selles kontekstis peavad nad leidma tasakaalu riskiennetuse ja põhiõiguste kaitsmise vahel ulatuses, mis on neile kaalutusõiguse asjakohase kasutamise põhimõtte alusel antud.

3.2.4. Kodanikuühiskonna organisatsioonide ja erinevate erasektori sotsiaalteenuste kõrval annavad avalike teenuste osutajad asendamatu panuse ekstremistliku radikaliseerumise, vägivalda ja sallimatuse ennetamisse, demokraatia toetamisse ja euroopalike väärtuste kaitsmisesse. See kehtib muu hulgas riikliku haridussüsteemi kohta.

3.3. *Ülemaailmne finants- ja võlakriis*

3.3.1. Ülemaailmse finants- ja võlakriisi järgsetel aastatel rakendatud kokkuhoiumeetmed mõjutasid avalikke teenuseid ning kahjustasid neid osutavate asutuste tõhusust.

3.3.2. Sellest ajast õppisime, et võla lühiajaline vähendamine ei pea tingimata toimuma üldhuviteenuste erastamise kaudu.

3.3.3. ELi tasandil tuleb püsivalt ja kindlalt tagada vaba ligipääs kvaliteetsetele üldhuviteenustele. Just kriisiajal näeme tänu nende teenuste järjepidevusele, et neil on oluline roll jõulise sotsiaalse puhvrina.

3.3.4. Tõhusad ja tulemuslikud avalikud teenused annavad märkimisväärse panuse avaliku sektori kulutuste hoidmisesse mõistlikul tasemel. Tulemuslikkus ei tähenda riigi rolli vähendamist, sest kehv toimimine viib üldiste sotsiaalsete ja majanduslike kulude suurenemiseni.

3.3.5. Tänu eeskirjade tõhusale rakendamisele aitavad avalikud teenused, mida osutab väljaõpetatud personal ja millel on vajalikud ressursid, ennetada tulevasi kriise. Nii on see näiteks juhul, kui valitsus võitleb edukalt maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise vastu ning tagab seega riigi tulude kogumise, või kui tagatakse finantssektori tõhus järelevalve.

3.4. *Euroopa ühise varjupaigasüsteemi kriis*

3.4.1. Alates 2015. aastast on pagulaste arv Euroopas järsult kasvanud. Selle probleemiga toimetulemiseks on vaja tulemuslikke avalikke teenuseid ja kodanikuühiskonna osalust. Komitee rõhutab, et varjupaigaõigus ja sellega seotud rahvusvaheline õigus tuleb tagada kõigis ELi liikmesriikides ning et Euroopa ühine varjupaigasüsteem tuleb lõpule viia.

3.4.2. Kui ühe või mitme liikmesriigi avalike teenuste osutajate ebapiisava suutlikkuse tõttu ei saa tagada pagulaste põhi- ja inimõiguste kaitset näiteks ELi sisenemisel, on oluline võtta kasutusele üleeuroopaline lahendus. Tuleb tagada, et avalike teenuste osutajad kogu liidus suudaksid oma ülesannete täitmisel Euroopa väärtusi järgida.

3.4.3. Kui ühe liikmesriigi avalike teenuste osutajad tegutsevad liidu kõigi liikmesriikide nimel, tuleb sellest tulenev koormus õiglaselt jaotada. Samal ajal peavad nad oma tegevusega tagama põhi- ja inimõiguste maksimaalse kaitse ja Euroopa väärtuste austamise.

3.4.4. Piirikontrollisüsteemide digitaalne koostalitlusvõime peab olema kooskõlas isikuandmete kaitse eeskirjadega. EL peab tagama, et kõigi liikmesriikide ametiasutused austavad isikuandmete kaitset.

3.5. Keskkonna- ja kliimakriis

3.5.1. Avalikud teenused on olulised kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks ja rohelise kokkuleppe elluviimiseks. Avalikud teenused võivad kiirendada muutusi keskkonnahoidlike algatuste, riigihankepoliitika ja töömeetodite kaudu.

3.5.2. Keskkonna ümberkujundamisest saab ka sotsiaalse õigluse küsimus. Et koormuse jagamisega nõustuda, peab see toimuma õiglaselt ja seda tuleb rakendada mittediskrimineerivalt.

3.5.3. Avalike teenuste osutajad võivad rakendada stiimulite süsteeme ja pakkuda uusi teenuseid, eriti liikuvuse, energiavarustuse ja -julgeoleku valdkondades. Kestlikkus ja CO₂-neutraalsus on samuti aluspõhimõtted, mille austamist peaks liit kõigi Euroopa avalike teenuste puhul nõudma.

3.6. COVID-19 pandeemia

3.6.1. COVID-19 kriisi kestel avaldus veelkord konflikt vabaduse ja julgeoleku, õiguste ja eriolukorra vahel. Kõik on ohtude ja vabadusi puudutavate piirangute pärast ühtviisi mures.

3.6.2. Avalikke teenuseid osutavad asutused ja nende töötajad tegutsevad viiruse vastu võitlemise eesliinil. Nad peavad asjaoludest sõltumata tagama rahvatervise, riskiennetuse ja varustuskindluse.

3.6.3. COVID-19 kriis näitab selgelt, kui väga vajavad liikmesriigid ja nende kodanikud reageerimisvõimelisi, tulemuslikke, kohaselt rahastatud ja nüüdisaegseid avalikke teenuseid. Terav kriis võib nõuda kiiret otsustamist. Otsused peavad olema nõuetekohaselt põhjendatud ning alluma demokraatlikule kontrollile. Vastasel juhul on demokraatia ohus. Ebapiisava legitiimsuse korral väheneb eeskirjade järgimise valmidus. Et kriisajal kiiresti tegutseda, peab valitsustel olema ühiskonna usaldus ning tõhusate avalike teenuste toetus. Täidesaatva võimu haldusvaldkonnas tegutsedes vajavad ka avalikke teenuseid osutavad asutused ise usaldust, et otsuseid tulemuslikult ellu viia.

3.6.4. Pandeemia on näidanud, et avalikke teenuseid osutavatel asutustel peab olema piisavalt koolitatud ja võimekas personal, ressursid ja varud. Avalike teenuste ülesande põhiolemuse tunnistamine õigustab nende osutajate nõuetekohast tasustamist ja seda, et nende suhtes kohaldatakse kogu Euroopas sotsiaalseid miinimumstandardeid. Paljudel liikmesriikidel on demograafilisi probleeme, mida tuleb arvesse võtta, kuna konkurentsiga silmitsi seismiseks ja parimate talentide ligiõmbamiseks peavad avalikke teenuseid osutavad asutused ka rahaliselt huvipakkuvaks jääma või saama.

3.6.5. Kvaliteetsete avalike teenuste põhimõte ja nende osutajate korralikud töötingimused, sealhulgas hea sotsiaaldialoog ja demokraatlik õhkkond, suurendavad kodanike usaldust oma valitsuse vastu.

3.6.6. Kuna riigi võimuses on tagada õigus elule ja kehalisele puutumatusel, on kõik liikmesriigid viimasel ajal piiranud teisi põhiõigusi demokraatlike riikide jaoks enneolematul määral. Sellised pretsedenditud meetmed peavad olema ainult ajutised ning alluma valitud parlamendi regulaarsele kontrollile.

3.6.7. Avalikud teenused sõltuvad valitsuse selgesõnalistest otsustest, samuti õiguslikust selgusest ja õiguskindlusest. EL peaks hea seisma selle eest, et tema enda rakendatavat läbipaistvuse ja hea halduse põhimõtet austaksid ka kõik Euroopa avalike teenuste osutajad.

3.6.8. Mitmed avalikud teenused on mõeldud selleks, et võidelda kriisi majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgedega. Koos näitavad need selgelt tõhusa juhtimise tähtsust kriitilistel agadel.

4. Avalikud teenused kui automaatsed stabilisaatorid

4.1. Selleks et ametiasutusel saaks olla automaatse stabilisaatori roll, peab see toimima tõhusalt Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil kogu liidus ning sel peavad olema vajalikud oskused, samuti inim-, tehnilised, materiaalsed ja rahalised ressursid, et täita talle pandud ülesandeid.

4.2. Kui välja arvata Euroopa tasand, ei ole vaja ülesannete jaotust erinevate tasandite vahel kogu ELis ühtlustatud eeskirjade abil reguleerida, vaid võtta tõhusate haldustoimingute tagamiseks pigem arvesse iga konkreetse liikmesriigi tingimusi.

4.3. Liikmesriigid otsustavad ise, milliseid teenuseid osutab avalik ja milliseid erasektor. Otsust tehes peavad nad tagama, et ei avaliku ega erasektori teenusepakkujate puudujäägid ei kujuta kriisiajal ohtu avalikule julgeolekule või varustuskindlusele.

4.4. Kui kõik avalike teenuste osutajad austavad rangelt haldustoimingute seaduslikkuse, proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid ning tagavad õiguse heale haldusele, suurendavad nad usaldust õigusriigi ja demokraatia vastu ning tugevdavad vastuseisu populistlikele lubadustele.

4.5. Läbipaistvad avalikud teenused annavad olulise panuse korrupsioonivastasusse võitlusesse ning seeläbi teenuste usaldusväärsusesse ja taskukohasusse. Usalduse tagamiseks on põhiõiguste austamine Euroopa avalike teenuste osutajate poolt, nende kättesaadavus ja pädevus ning lihtne ligipääs sõltumatutele järelevalveasutustele.

4.6. Seoses põhi- ja inimõiguste austamisega kõigi tasandite valitsuste ja seadusandjate poolt tuleb märkida, et kui avalike teenuste puhul neid põhimõtteid asjakohaselt kohaldatakse, on tagatud ümberjaotamise ja kaitsefunktsioon, sest teenuste osutajad võivad keelduda ebaseaduslikest juhistest, kaitstes seeläbi demokraatiat ja õigusriiki.

4.7. Riiklik haridus peab andma suure panuse, õpetades Euroopa väärtusi ja edendades demokraatlikku kodanikukultuuri. Formaalne haridus on juba ise võtmetähtsusega avalik teenus, eelkõige tulevaste kodanike ettevalmistamisel.

4.8. Praegune pandeemia näitab, kuidas tervishoiusüsteemi ülekoormamine võib tuua kahju inimväärikusele, ning kui oluline on, et töötajaid ja meditsiinilisi ressursse oleks piisavalt.

4.9. Tõhusad sotsiaalsüsteemid, mis tagavad vaba ja mittediskrimineeriva ligipääsu sotsiaalkindlustusteenustele, tugevdavad usaldust õigusriigi vastu. Avalikke teenuseid osutavad asutused kehastavad selles kontekstis sotsiaalset solidaarsust.

5. Avalike teenuste põhimõtted Euroopa Liidus

5.1. Liikmesriigid on praegu ja edaspidi ainuvastutavad oma avalike teenuste eest, mille osutamist nad korraldavad oma traditsiooniliste põhimõtete ja põhiseadusliku korra kohaselt. Demokraatiat ja õigusriiki ähvardavad ohud nii kogu maailmas kui kahjuks ka ELis ning sellega seoses on vaja ühiseid Euroopa põhimõtteid ja tagatise, et avalikud teenistused ja avalikud teenused jääksid demokraatia ja õigusriigi kantsiks.

5.2. Komitee pooldab tõhusat Euroopa õigusraamistikku, mis tagab täieliku kooskõla Kopenhaageni kriteeriumidega, mis on alates 1993. aastast olnud kõigi liikmesriikide jaoks ELiga ühinemise kriteeriumid. Raamistikus tuleks näha ette sanktsioonide kehtestamise võimalus.

5.3. ELi aluslepingutes sätestatud Euroopa väärtused, põhiõiguste harta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ja liikmesriikide põhiseadustes sätestatud tagatiseid põhi- ja inimõiguste kaitse kohta annavad üheskoos kõigile liidu ja liikmesriikide avalike teenuste osutajatele haldustegevuse suunised.

5.4. Liidu ühised väärtused seoses üldist majandushuvi pakkuvate teenustega ELi toimimise lepingu artikli 14 tähenduses, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevas protokollis nr 26, on avalike teenuste põhimõtte rakendamise suunanäitajaks kõigis liikmesriikides.

5.5. ELi liikmesriikide avalike teenuste puhul tuleb nende mitmekesisuse tõttu järgida kolme põhimõtet: neutraalsus, avaliku korra säilitamine ja läbipaistvus. Kohtusüsteemi sõltumatuse ja põhiseaduslike muudatuste valdkonnas esinevad puudujäägid, mis õõnestavad eespool nimetatud avalike teenuste põhimõtteid ja seega ka avaliku teenistuse tavapäraseid põhimõtteid, peaksid saama tõhusalt karistatud.

5.6. Neutraalsuse põhimõtte kohaselt peavad avalikke teenuseid osutavad asutused tagama juurdepääsu oma teenustele võrdse juurdepääsu ja tagatud universaalsuse põhimõtte alusel. On oluline tagada vaba juurdepääs ka elanikkonnarühmadele, kes kogevad ligipääsul takistusi, näiteks puuetega isikud, vähemusrahvused ja maapiirkondade elanikud.

5.7. Oluline on tagada kõigi haldustoimingute seaduspärasus; seadused ja direktiivid ei või minna põhiseadusliku korra või Euroopa väärtustega vastuollu. Lisaks tuleb austada proportsionaalsuse, võrdse kohtlemise ja kaalutusõiguse asjakohase kasutamise põhimõtteid.

5.8. Avaliku võimu kandjad praktiseerivad õigust heale haldusele ja tegutsevad läbipaistval viisil, et võimaldada täidesaatva võimu avalikku kontrolli. Nad tagavad vaba ligipääsu haldusandmetele ja vastavad avalalt teabe esitamise nõuetele. Erandeid tuleb tõlgendada kitsalt.

5.9. Avalike teenuste osutajad on seotud ÜRO korrupsioonivastase konventsiooniga ja kohaldavad kõiki vajalikke korrupsioonivastase võitluse meetmeid. Nad viivad ellu ka liidu korrupsioonivastase võitluse aruannete soovitusi.

5.10. Avalikud teenused rajanevad täielikult demokraatlikel kodanikupõhimõtetel. Tõhusa ja struktureeritud kodanikuühiskonna ja poliitilise opositsiooni roll on nende põhimõtete järgimisel äärmiselt oluline.

5.11. Avalikke teenuseid osutavatel töötajatel peab olema seadusega ettenähtud kaitse ja nende ametialane staatus peab neile tagama võimaluse keelduda ebaseaduslikest juhustest ja esitada korrakohaseid kaebusi. See aitab kaasa avalike teenuste korraldajate toimimisele ning tagab demokraatia ja üldiste huvide kaitse korrupsiooni, pettuse ja kuritarvitamise vastu.

5.12. ELi rikkumisest teatamise direktiivi kohaldatakse avalike teenuste osutajatele. Nagu on öeldud komitee arvamuses SOC/593 „Rikkumisest teatajate kaitse tugevdamine ELi tasandil“, ⁽¹⁾ võib töötaja ise valida, kas hoiatada asutusesiseselt või -väliselt asjaomaseid ametiasutusi (mis ei hõlma meediat ega üldsust).

5.13. Samuti tuleb tagada, et teenuste digitaliseerimisest sõltumata tagatakse ka tulevikus otsekontakti võimalus: see puudutab kõiki avalikke, piirkondlikke, regionaalseid ja riiklikke teenuseid, et haavatavatel isikutel (eakad, vaesed, rändajad jne) oleks vajaduspõhine toetus ning et digitaliseerimine ei põhjustaks nende ühiskonnarühmade jaoks täiendavat tõrjutust.

5.14. On oluline, et avalikud teenused peaksid digitaliseerimisega sammu, ilma seeläbi põhiõigusi, sh töötajate õigusi, ohustamata. Digitaliseeritud haldusandmete puhul tähendab see eelkõige, et teenuste osutajad peavad tagama andmekaitse ja informatsioonilise enesemääramisõiguse.

5.15. Avalike teenuste osutajatel peavad olema nõutavad oskused, samuti inim-, tehnilised, materiaalsed ja rahalised ressursid, mis on vajalikud neile määratud ülesannete täitmiseks. Selleks et teenuste hea toimimine oleks tagatud ka kriisiga seotud eriolukorras, on hädavajalik piisavate varude omamine kõigis nendes valdkondades.

5.16. Riiklike avalike teenuste korraldamine on liikmesriikide ainupädevuses, kuna need teenused on tihedalt seotud rahvusliku identiteediga. Siiski tuleb tagada, et need oleksid Euroopa mitmetasandilises süsteemis koostalitlusvõimelised.

5.17. Euroopa koostöö ja avalike teenuste põhimõtete praktiline rakendamine peavad moodustama osa kõigi avalik-õiguslike ülesannete täitvate töötajate väljaõppest.

5.18. Suurem personalivahetus liidu ja liikmesriikide vahel ning ka liikmesriikide endi vahel on vajalik, et tugevdada haldustasandevahelist seost ELi mitmetasandilise süsteemi raames. Avalikke teenuseid osutavate asutuste töötajate jaoks peaks liikmesriigisisene töökohavahetus olema võimalik ilma ebasoodsat olukorda põhjustamata.

⁽¹⁾ ELT C 62, 15.2.2019, lk 155.

5.19. Euroopa institutsioonid, mis pakuvad ametialast täiendusõpet ja -koolitust, peaksid pakkuma mis tahes tasandil avalikke teenuseid osutavatele töötajatele kursuseid selle kohta, kuidas rakendada avalike teenuste põhimõtteid ja kuidas tagada, et need teenused toimiksid automaatsete stabilisaatoritena.

5.20. Kõik Euroopa vahendite eraldamises osalevad avalikke teenuseid osutavad asutused peavad austama avalike teenuste põhimõtteid ja neid ellu viima.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Vajadus tagada puuetega inimestele tegelik õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel“

(täiendav omaalgatuslik arvamus)

(2021/C 56/04)

Raportöör: **Krzysztof PATER**

Täiskogu otsus	20.2.2020
Õiguslik alus	kodukorra artikli 32 lõige 2 Omaalgatuslik arvamus
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimused ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.11.2020
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	246/0/0
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Sissejuhatus

1.1. Käesolev arvamus on kokkuvõtte teisest etapist Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee töös, mille eesmärk on tagada, et kõigil Euroopa Liidu puuetega kodanikel on tegelik õigus Euroopa Parlamendi valimistel hääletada.

1.2. Esimeses etapis, mis lõppes 2019. aasta märtsis, koostas komitee teabearuande „Puuetega inimeste tegelikud õigused Euroopa Parlamendi valimistel hääletada“⁽¹⁾. Selles aruandes kirjeldatakse kõikehõlmavalt juriidilisi ja tehnilisi takistusi, mis ei võimalda neid õigusi kõigis ELi liikmesriikides kasutada. Käesolevas arvamuses tuuakse välja ainult mõned nimetatud aruandes tehtud tähelepanekutest ja järeldustest, olukorra täielikuks mõistmiseks tuleb lugeda aruannet ennast.

2. Järeldused ja soovitused

2.1. Kõigis 27 ELi liikmesriigis on seadusi või korraldusi, millega on osa puuetega valijaid jäetud ilma võimalusest Euroopa Parlamendi valimistel osaleda.

2.2. Kui olulisi õiguslikke muudatusi ei tehta, hakkab nende inimeste arv, kellel ei ole puude tõttu tegelikku õigust hääletada, seoses elanikkonna vananemisega järjekindlalt suurenema – see puudutab nii kodus kui ka pikaajalist hooldust osutavates asutustes elavaid inimesi. Valimistel hääletamise võimaluse puudumine puudutab ka paljusid teisi inimesi, näiteks lühiajalisel haiglaravil inimesi, kodus ravi või taastusravi saavaid inimesi ning inimesi, kes on epidemioloogiliste ohtude tõttu eraldatud või karantiinis.

2.3. See on komitee arvates vastuvõetamatu ja vastuolus ELi põhiväärtustega ning Euroopa Liidu lepingu sätetega. Samuti on see vastuolus paljude rahvusvaheliste õigusaktide ja poliitikadokumentide nõuetega, sealhulgas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti sätete ja Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitustega.

2.4. Komitee kutsub parlamenti, nõukogu ja liikmesriike üles kiiremas korras 1976. aasta Euroopa Parlamendi liikmete valimist käsitlevat akti⁽²⁾ parandama, selgitades universaalsete, vahetute ja salajaste valimiste põhimõtteid, mis võimaldaksid kehtestada terves ELis standardid, mis tagaksid puuetega inimestele vastavalt puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklile 29 tegelikud valimisõigused. Need standardid peaksid hõlmama vähemalt järgmist:

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/et/node/68473>

⁽²⁾ EÜT L 278, 8.10.1976, EÜT C 340, 10.11.1997, EÜT L 283, 21.10.2002.

- inimeste puude või tervisliku olukorra tõttu Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise õigusest ilmajätmise keeld;
- kohustus esitada teavet hääletamise eeskirjade kohta puude liigist tulenevatele vajadustele vastaval kujul;
- inimestele, kellel ei ole puude tõttu võimalik saada valimisjaoskonnale juurdepääsu, iseseisvalt väljaspool valimisjaoskonda hääletamise võimaldamine;
- meetmete rakendamine, mis võimaldaksid olulist tuge vajavatel puuetega inimestel – näiteks kurtumumad, pimedad, nägemispuudega ja piiratud käeliste oskustega inimesed – iseseisvalt, teiste inimeste abist sõltumata hääletada;
- võimalus vahetada isikule määratud valimisjaoskond puuetega hääletajate vajadustele paremini vastava jaoskonna vastu;
- inimese õigust valida vabalt isiklik abiline, kes aitab tal oma hääletamisõigust kasutada.

2.5. Nende eeskirjade kehtestamine jätab liikmesriikidele endiselt laialdase kaalutusõiguse, ent tagab siiski, et alates 2024. aastast on igal ELi kodanikul sõltumata tema rahvusest või elukohariigist tegelik õigus endale Euroopa Parlamendi esindaja valida.

3. Ülevaade hetkeolukorrast

3.1. Takistused, millega puuetega inimesed oma valimisõiguste kasutamisel silmitsi seisavad

3.1.1. Euroopa poliitikud on asjaolust, et paljudel puuetega inimestel ei ole võimalik enda valimisõigusi kasutada, teadlikud, sest puuetega inimeste ja inimõigustega tegelevate organisatsioonide esindajad ning eraldiseisvad puuetega inimesed ja nende pered on juba palju aastaid nõudnud puuetega inimestele tegelikku, ühegi piiranguta valimisõigust. Euroopa Parlamendi president Antonio Tajani viitas 2017. aastal kõigi liikmesriikide peaministritele saadetud kirjas samuti sellele probleemile, paludes neil rakendada piisavaid meetmeid tagamaks, et puuetega inimesed saaksid 2019. aasta valimistel enda valimisõigusi kasutada. Oodatud tulemust ei ole aga saavutatud.

3.1.2. 20. märtsil 2019 saatis komitee ELi institutsioonidele ja liikmesriikidele teabearuande „Puuetega inimeste tegelikud õigused Euroopa Parlamendi valimistel hääletada“.

3.1.2.1. Selles aruandes kirjeldatakse kõikehõlmavalt juriidilisi ja tehnilisi takistusi, millega puuetega inimesed oma valimisõiguste kasutamisel kõigis ELi liikmesriikides silmitsi seisavad. Aruandes tuuakse ka üle 200 näite headest tavadest, nimelt lahendustest, mis muudavad valimistel osalemise puuetega inimeste jaoks lihtsamaks.

3.1.2.2. Aruandes analüüsitakse puuetega inimeste tähtsaimatest rahvusvahelistest õigusaktidest ja poliitikadokumentidest tulenevaid õigusi täielikult poliitilises elus osaleda, seahulgas valimisõigust.

3.1.2.3. Aruandes kirjeldatakse ka üksikasjalikult ELis kehtivaid eeskirju, millega reguleeritakse Euroopa Parlamendi valimiste läbiviimist, ning seda, kuidas neid eeskirju muuta saab.

3.1.3. Aruandes kirjeldatud piiranguid kinnitas Euroopa meedia ja kodanikuühiskonna organisatsioonide viimastelt, 23.–26. mail 2019 toimunud Euroopa Parlamendi valimistelt edastatud teave.

3.1.4. Märtsis toimunud aruande avaldamise ja mais aset leidnud Euroopa Parlamendi valimiste vahele jäänud kahel kuul tehti Saksamaal ⁽³⁾ ja Prantsusmaal ⁽⁴⁾ otsused õigusakte muuta, millega anti inimestele, kellel varem seda võimalust ei olnud, võimalus valida. Sellele vaatamata jäävad kokku umbes 400 000 ELi kodanikku 14 liikmesriigi riiklike seaduste tõttu endiselt intellektuaalsete puuete või vaimse tervise probleemide tõttu valimistelt kõrvale – tavaliselt seetõttu, et nad on pandud eestkoste või hoolduse alla.

⁽³⁾ https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2019/04/qs20190415_2bvq002219en.html

⁽⁴⁾ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000038261631&categorieLien=id>

3.1.5. Korralduslike asjaolude (tehniliste piirangute) tõttu, mis on tingitud liikmesriikides kehtivatest seadustest või kasutatavatest meetoditest, ei saa miljonid ELi kodanikud Euroopa Parlamendi valimistel osaleda. Näiteks:

- kaheksas liikmesriigis puudub inimestel, kellel ei ole võimalik puude või haiguse tõttu valimisjaoskonda külastada, sealhulgas ööpäevaringsetes hooldusasutustes elavatel inimestel, valimiseks alternatiivne võimalus;
- kaheksateistkümnes liikmesriigis ei saa pimedad iseseisvalt hääletada;
- kaheteistkümnes liikmesriigis ei saa puuetega valijad valida, millises valimisjaoskonnas nad eelistavad hääletada;
- üheksas liikmesriigis peavad valijad toetatava kandidaadi identifitseerimisnumbri, oma nime või partei nime valimissedelile kirjutama, mis on oluline takistus ja mitte ainult pimedate jaoks;
- ainult ühes ELi liikmesriigis kehtivate seaduste kohaselt peavad valimisjaoskondades olema vajalikud seadmed ja nende töö peab olema korraldatud nii, et need vastaksid erinevate puuetega inimeste vajadustele (need seadused kehtivad pooltele riigi valimisjaoskondadest).

3.1.6. Kõigis 27 ELi liikmesriigis on seadusi või korraldusi, millega jäetakse osa puuetega valijatest ilma võimalusest Euroopa Parlamendi valimistel osaleda. Kõigi liikmesriikide heade tavade kasutamise korral tekiks aga täiuslik süsteem, mille korral ei oleks igal puudega ELi kodanikul ainult täielik võimalus hääletada, vaid nad saaksid mitme variandi seast valida ka hääletamise meetodi, mis on nende jaoks kõige mugavam.

3.1.7. COVID-19 pandeemia on sundinud 2020. aastal valimisi korraldavaid liikmesriike rakendama uusi, sageli innovaatilisi lahendusi, luues võimaluse hääletada valimisjaoskonda tulemata ning laiendades seega liikmesriikides kasutatavate positiivsete lahenduste ringi, mis on kasulikud ka teistele isikutele peale puuetega inimeste.

3.1.8. Euroopa Parlament võttis 26. novembril 2020 vastu resolutsiooni Euroopa Parlamendi valimiste ülevaate kohta, ⁽⁵⁾ milles ta juhtis tähelepanu tõsistele piirangutele puuetega inimeste hääletamisõiguse kasutamisel, viidates eespool nimetatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aruandele.

3.2. Demograafilised ja tervisealased tegurid

3.2.1. Eurostati prognooside kohaselt ⁽⁶⁾ tõuseb 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal kogu rahvastikust 2100. aastaks 19,8 %-lt 31,3 %-le.

3.2.2. Eurostati andmetel „elab 2015. aastal sündinud tüdruk eeldatavalt tervena ja ühegi puudeta keskmiselt 63,3 aastat ning vastsündinud poiss elab puueteta eeldatavalt 62,6 aastat“ ⁽⁷⁾. Kuna selle tüdruku keskmine oodatav eluiga oli 83,3 aastat ja poisi keskmine oodatav eluiga 77,9 aastat – elab keskmine 2015. aastal sündinud naine mõne puudega 20 aastat, samal aastal sündinud mehed aga umbes 15 aastat.

3.2.3. Eurostati hinnangute kohaselt ⁽⁸⁾ on puuetega inimeste osakaal 15–64-aastaste vanuserühmas kasutatud määratlusest sõltuvalt 11–14 %. ELi ja kõigi liikmesriikide poolt ratifitseeritud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklis 1 toodud määratluse kasutamise korral on see osakaal suurem kui 15 %.

3.2.4. Seega on praegu hinnanguliselt peaaegu 20 % täiskasvanud ELi kodanikest ehk umbes 80 miljonil inimesel teatud puue, mille tõttu neil on raske igapäevaeluga toime tulla, ning see osakaal suureneb iga kuue aastaga keskmiselt 1 % võrra.

⁽⁵⁾ P9_TA(2020)0327.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/et

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=People_in_the_EU_-_statistics_on_an_ageing_society&oldid=458862

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/34409.pdf>

3.2.5. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon puudutab inimesi, „kellel on pikaajalised füüsilised, vaimsed, intellektuaalsed või meelelised vaegused“. Komitee rõhutab aga, et valimisvõimaluse osas seisavad samade piirangutega silmitsi ka teised inimesed, keda ei loeta ametlikult puuetega inimesteks, sest nende vaegus on ajutine.

3.2.5.1. See hõlmab näiteks lühiajalisel ravil haiglapatsiente ja kodus ravi või taastusravi saavaid inimesi, kellel ei ole võimalik nende tervislikust seisundist tulenevate ajutiste piirangute tõttu valimisjaoskonnas hääletada. See võib ELis puudutada sadu tuhandeid patsiente.

3.2.5.2. Samuti võib see olla oluline inimeste jaoks, kellele kehtivad epidemioloogilise ohu tõttu liikumispiirangud, sealhulgas inimestele, kes viibivad suletud asutuses isolatsioonis või ei saa kodust lahkuda. COVID-19 pandeemia kogemused näitavad ka, et need probleemid võivad samaaegselt esineda miljonitel ELi kodanikel.

4. Puuetega inimeste hääletamisõiguse suhtes kohaldatav kõige tähtsam rahvusvaheline õiguslik ja poliitiline raamistik

4.1. 10. detsembril 1948 vastu võetud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 21 on öeldud, et „igal inimesel on õigus kas vahetult või vabalt valitud esindajate kaudu võtta osa oma riigi valitsemisest“.

4.2. ÜRO Peaassamblees 16. detsembril 1966 vastu võetud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 25 on öeldud, et „[i]gal kodanikul peab ilma artiklis 2 mainitud mis tahes diskrimineerimiseta ja põhjendamata kitsendusteta olema õigus ja võimalus: [...] hääletada [...]“.

4.3. 3. mail 2008 jõustunud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga:

- nõutakse, et osalisriigid tagavad „et puuetega inimesed saavad teistega võrdsetel alustel tõhusalt ja täielikult, [...] osaleda poliitilises ja avalikus elus, sealhulgas et neil on õigus ja võimalus [...] valida“ ja sätestatakse mitmeid meetmeid selle võimaldamiseks, nõudes, et „hääletusprotseduurid, -vahendid ja -materjalid on sobilikud, ligipääsetavad, lihtsalt mõistetavad ja kasutatavad“ (artikkel 29);
- rõhutatakse, et „puuetega inimestel on õigus olla kõikjal seaduse ees isikutena tunnustatud“ ja et „puuetega inimestel on õigus- ja teovõime kõigis eluvaldkondades teistega võrdsetel alustel“ (artikkel 12);
- nõutakse puuetega inimestele ligipääsu üldkasutatavatele „hoonetele, teedele, transpordile ja muudele sise- ja välisrajatistele“ (artikkel 9).

4.4. ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee märkis 2015. aastal, et „puuetega inimesed, eriti inimesed, kes ei ole õigus- ja teovõimelised, või kes elavad hoolekandeesutustes, ei saa Euroopa Liidus enda valimistel hääletamise õigust kasutada ja et valimistel osalemine ei ole täielikult ligipääsetav“ ning soovitas „rakendada vajalikke meetmeid [...] et võimaldada kõigil igasuguste puuetega inimestel [...] enda valimisõigust kasutada“⁽⁹⁾.

4.5. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis b sätestatakse selgelt, et „liidu kodanikel on muu hulgas: [...] õigus hääletada [...] Euroopa Parlamendi valimistel ja elukohajärgse liikmesriigi kohaliku omavalitsuse valimistel selle riigi kodanikega võrdsetel tingimustel.“

4.6. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 39 on kinnitatud, et kõigil ELi kodanikel on õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel. Harta artikli 21 lõikes 1 rõhutatakse ka, et „[k]eeld on igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine [...] puute [...] tõttu“. Artiklis 26 on öeldud, et „[l]iit tunnustab ja austab puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende [...] osalemine ühiskonnaelus“.

⁽⁹⁾ <https://undocs.org/en/CRPD/C/EU/CO/1>

4.7. 16. novembril 2011 vastu võetud Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitusel⁽¹⁰⁾ on kinnitatud, et kõigil puuetega inimestel on õigus osaleda poliitilises ja avalikus elus teistega võrdsetel alustel ja „et valimiste ajal peab saama kasutada ligipääsetavaid valimissedeleid ja võimalusi“.

5. Võetavad meetmed

5.1. Komitee rõhutab, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu (konsolideeritud versioon) artikli 10 lõikele 2 on „kodanikud [...] liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis“. Lepingu artikli 14 lõikes 3 on öeldud, et „Euroopa Parlamendi liikmed valitakse otseselt ja üldistel valimistel vaba ja salajase hääletuse teel“. Need sätted ei anna alust Euroopa Parlamendi valimistel puuetega inimestel sõltuvalt nende kodakondsusest või elukohariigist vahet teha.

5.2. ELis on praegu palju näiteid puuetega inimeste õiguste põhjendamatust teiste õigustest erinemisest ja seega nende diskrimineerimisest. Näiteks:

- kahe ELi liikmesriigi kodakondsusega isik saab sõltuvalt valitud isikut tõendavast dokumentist hääletada kas täiesti iseseisvalt või ta jääb oma intellektuaalse puude tõttu hääletamisõigusest ilma;
- voodihaige ja ööpäevaringset hooldust vajav inimene ei saa hääletada, sest tal ei ole võimalik valimisjaoskonda minna ja tema elukohariigis ei ole hääletamiseks alternatiivset võimalust. Kui sama inimene elaks mõnes teises ELi liikmesriigis, saaks ta aga vabalt hääletada posti, teisaldatava valimiskasti või interneti kaudu;
- ühes liikmesriigis saab pime inimene hääletada täiesti iseseisvalt, ilma mistahes abita, aga kui ta elaks teises liikmesriigis, oleks see võimatu – ta saaks hääletada ainult valimisjaoskonnas teise inimese abiga;
- Parkinsoni tõvega inimene saab liikmesriigis, kus valimiseks tuleb teha lihtne graafiline märk (nt „X“) või valida saadud kaardipakist soovitud kaart, iseseisvalt hääletada, ent liikmesriigis, kus valimissedelile tuleb loetavalt kirjutada kandidaadi number, eesnimi või perekonnanimi, seisaks see inimene silmitsi ületamatu takistusega;
- mõnedes liikmesriikides saab raskete liikumisprobleemidega inimene (nt inimene, kes vajab karke või ratastooli) valida endale sobiva valimisjaoskonna, ent teistes liikmesriikides ei ole valimisjaoskonna vabalt valimine lubatud, mis takistab selliste inimeste valimistel osalemist.

Need olukorrad on komitee arvates vastuvõetamatud ja vastuolus ELi põhiväärtustega ning Euroopa Liidu lepingu sätetega.

5.3. Liikmesriigid vastutavad Euroopa Parlamendi valimiste korraldamise ja enda eeskirjade kehtestamise eest. Nende kaalutusõigus on aga ELi seadusega piiratud. Euroopa Parlamendi valimiste õigusliku aluse, 1976. aasta Euroopa Parlamendi valimist käsitleva aktiga sätestatakse nõuded, mis erinevad mõnikord liikmesriikide kohaliku tasandi ja riiklikele valimistele kehtivatest nõuetest⁽¹¹⁾. Komitee on arvamusel, et selle seaduse muutmise, nõudes liikmesriikidelt standardite kehtestamist, mis tagaksid puuetega inimestele tegeliku õiguse hääletada, on sobilik ja kiire viis praeguste neid ELi kodanikke diskrimineerivate meetodite kõrvaldamiseks.

5.3.1. Komitee on arvamusel, et selle seaduse artikli 1 lõikes 3 sätestatud üldiste valimiste põhimõtet tuleb täpsustada, teatades, et ühtki ELi kodanikku ei tohi riiklike määruste alusel tema puude või tervisliku seisundi tõttu Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise õigusest ilma jätta.

5.3.2. Komitee peab väga tähtsaks selle seaduse artikli 1 lõikes 3 nimetatud vahetute ja salajaste valimiste põhimõtete selgitamist, teatades, et liikmesriigid peavad üksikasjalikke hääletamis põhimõtteid välja töötades:

- võimaldama inimestel, kellel ei ole võimalik puude tõttu valimisjaoskonnas hääletada, anda oma hääl vahetult ja iseseisvalt;
- esitama teavet hääletamise eeskirjade kohta kõigile puuete liikidele kohandatud kujul;

⁽¹⁰⁾ Soovitus CM/Rec(2011)14.

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/et/node/68473>, 4. osa.

- otsustama, millist valimismeetodit vajavad olulist abi vajavad puuetega inimesed – näiteks kurtummad, pimedad, nägemispuudega või piiratud käeliste oskustega inimesed – et nad saaksid teiste abita iseseisvalt hääletada, ning rakendama vajalikud tehnilised korraldused;
- tagama kõigile puuetega inimestele võimaluse endale määratud valimisjaoskonda vahetada, kui nad arvavad, et mõni teine jaoskond sobiks nende puudest tulenevalt neile paremini;
- tagama kõigile puuetega valijatele õiguse vabalt valida inimene, kes aitab neil valida (isiklik abiline).

5.4. Komitee on arvamusel, et väljapakutud lahenduste kiireks rakendamiseks saab ära kasutada paljude liikmesriikide rikkalikke positiivseid kogemusi, võttes arvesse iga liikmesriigi erilisi omadusi ja valimistraditsioone.

5.4.1. Seitsmeteistkümnes liikmesriigis on juba tehtud ümberkorraldused, mis võimaldavad teatud valijate rühmadel hääletada teistsaldatava hääletuskasti abil. Kaheksas liikmesriigis saavad inimesed posti teel hääletada. Ühes liikmesriigis saab hääletada interneti teel. Mõnedes ELi liikmesriikides avatakse ööpäevaringsetes hoolekandeesutustes suletud valimisjaoskonnad. Need lahendused võimaldavad hääletada inimestel, kellel ei ole võimalik neile määratud valimisjaoskonda minna.

5.4.2. Üheksa liikmesriiki on rakendanud meetmeid, et võimaldada pimedatel iseseisvalt hääletada. Selleks lisatakse hääletusdelile hääletamisel spetsiaalsed katted lihtsa graafilise sümboliga või valmistatakse ette ümbrikud pimedate kirjas hääletusdelite jaoks, mis võimaldab valijal kergesti leida sedeli, mille ta soovib valimiskasti panna. Spetsiaalsed katted võivad olla abiks nii nägemispuudega inimestele kui ka vähenenud käeliste oskustega inimestele. See teave võib tulla kasuks liikmesriikidele, kus valijad peavad praegu valimisedelile kandidaadi järjekorranumbri või perekonnanime kirjutama, kui nad otsustavad vahetada oma süsteemi välja sobivama vastu.

5.4.3. Viieteistkümnes liikmesriigis on valijatel võimalik valimisjaoskonda vahetada, vähemalt juhul, kui see on puude tõttu vajalik. Kümnes liikmesriigis saavad vähemalt teatud elanikkonnarühmad osaleda eelhääletusel, mis toimuvad sageli kohtades, mis on erinevat liiki puuetega inimeste vajaduste jaoks sobilikud. Kuna üheski liikmesriigis ei ole kõik valimisjaoskonnad igat tüüpi puuetega inimestele sobivaks kohandatud, on valijatele vabalt neile sobiva jaoskonna valimise õiguse andmine ainus piisavalt hea lahendus.

5.4.4. Paljudes liikmesriikides võib mistahes puudega hääletaja valitud isik valimiste ajal tema abilise ülesandeid täita. Paljudes liikmesriikides on aga abilise vabalt valimise õigus piiratud. See võib olla õigustatud ainult juhul, kui abistaja rolli peaks täitma inimene, kes täidab samal ajal ka teisi kohustusi (näiteks inimene, kes on valimiskomisjoni liige või vaatleja). Muudel juhtudel ei ole need piirangud õigustatud ja mõnedes liikmesriikides kasutatav abilise valimise kord kahjustab puuetega valijate väarikust.

5.5. Nende põhimõtete rakendamine ei piira ühelgi moel liikmesriikide kaalutusõigust ja tagaks igale puudega ELi kodanikule sõltumata tema kodakondsusest või elukohariigist tegeliku õiguse endale Euroopa Parlamendi esindaja valida. Komitee on arvamusel, et nende põhimõtete rakendamine on äärmiselt tähtis, et järgmisi Euroopa Parlamendi valimisi saaks pidada tõeliselt üldisteks.

5.5.1. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 223 lõikes 1 on sätestatud, et „Euroopa Parlament koostab ettepaneku eesmärgiga kehtestada vajalikud sätted oma liikmete otsesteks ja üldisteks valimisteks ühtse menetluse kohaselt kõikides liikmesriikides või kõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel. Nõukogu kehtestab vajalikud sätted seadusandliku erimenetluse kohaselt ühehäälse otsusega ning pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt, kes teeb otsuse oma liikmete enamusega. Asjaomased sätted jõustuvad pärast seda, kui liikmesriigid on need heaks kiitnud kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega“.

5.5.2. Komitee nõuab seda silmas pidades ja eesmärgiga tagada kõigile puuetega ELi kodanikele õigus 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimistel hääletada, et:

- Euroopa Parlament koostaks kiiremas korras 1976. aasta Euroopa Parlamendi valimisi käsitleva akti muutmise eelnõu;

- Euroopa Ülemkogu sätestaks vastavalt käesolevas arvamuses välja toodud eesmärkidele läbi vaadatud eeskirjad;
- liikmesriigid kiidaksid nõukogu sätestatud eeskirjad põhjendamatu viivitusega heaks.

5.5.2.1. Komitee on teadlik, et viimastel aastatel on arutatud paljusid sageli vastuolulisi Euroopa Parlamendi valimisi reguleerivate eeskirjade muudatusettepanekuid, kuid usub sellele vaatamata, et puuetega inimeste valimisõigusi puudutavad eesmärgid tuleks sellest üldisest arutelust välja jätta ning käsitleda neid eraldi teemana, kuna ainult seesugune lähenemisviis tagab väljavaate laiaulatusliku üksmeele saavutamiseks ning väljapakutud muudatuste kiiresti ellu viimiseks. Standardite kehtestamine puuetega inimeste hääleõiguse kasutamise kohta võiks samuti olla heaks aluseks sarnastele tulevastele algatustele muudes küsimustes, mille Euroopa Parlament tõstas oma 26. novembri 2020. aasta resolutsioonis⁽¹²⁾.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi 26. novembri 2020. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi valimiste ülevaate kohta, punkt 23 (2020/2088 (INI)), P9_TA(2020)0327.

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

INTERACTIO – EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 556. ISTUNGJÄRK,
2.12.2020–3.12.2020Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu
määrus piiriüleste maksete kohta liidus (kodifitseeritud tekst)“

[COM(2020) 323 final – 2020/0145 (COD)]

(2021/C 56/05)

Raportöör: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Parlament, 23.7.2020
	Euroopa Liidu Nõukogu, 15.10.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõige 1
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	10.11.2020
Vastuvõtmine täiskogus	3.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	242/2/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut piiriüleste maksete kohta liidus, mille eesmärk on vähendada piiriüleste euromaksete kulusid ja suurendada vääringu konverteerimise tasude läbipaistvust.

1.2. Komitee toetab asjaolu, et komisjon peaks analüüsima täiendavaid võimalusi – ja nende võimaluste tehnilist teostatavust – laiendada võrdse tasu reeglit kõigile liidu vääringutele ning veelgi parandada vääringu konverteerimise tasude läbipaistvust ja võrreldavust. Võrdse tasu reegli laiendamine kõigile liidu vääringutele läheks siseturu süvendamisel veelgi kaugemale ning aitaks vältida mis tahes diskrimineerimist väljaspool euroala elavate kodanike suhtes, kes võivad näiteks algatada piiriülese tehingu muus vääringus kui euro.

1.3. Seoses määruse ettepaneku mõju mitme aspekti hindamiseks koostatud aruande esitamise ja perioodiga nõustub komitee asjaoluga, et aruanne tuleks esitada hiljemalt 19. aprillil 2022 ja see peaks hõlmama vähemalt ajavahemikku 15. detsembrist 2019 kuni 19. oktoobrini 2021.

1.4. Kodifitseerimise mõttes ja arvestades, et Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon leppisid 20. detsembri 1994. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes kokku, et kodifitseerimisvahendite kiireks vastuvõtmiseks võib kasutada kiirendatud menetlust (kuna kodifitseeritavates õigusaktides ei tohi teha sisulisi muudatusi), kiidab komitee täielikult heaks 20. aprilli 2021. aasta määruse jõustumise kuupäevana.

2. Komisjoni ettepanek

2.1. Kodanike Euroopa jaoks peab komisjon oluliseks liidu õigust lihtsustada ja selgemaks muuta, nii et see oleks kodanikele loetavam ja kättesaadavam. Seda eesmärki ei ole võimalik saavutada, kui arvukad sätted, mida on korduvalt ja sageli oluliselt muudetud, asuvad laiali, osad esialgses õigusaktis ja osad muutvates õigusaktides. Nii tuleb kehtiva õiguse kindlakstegemiseks uurida ja võrrelda suurt hulka õigusakte. Muudetud õigusaktide kodifitseerimine on seega oluline õiguse selguse ja loetavuse saavutamiseks ⁽¹⁾.

2.2. Komisjoni kõnealuse ettepaneku COM(2020) 323 final eesmärk on kodifitseerida Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 924/2009 ⁽²⁾. Määrust (EÜ) nr 924/2009 on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 260/2012 ⁽³⁾ ning seejärel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/518 ⁽⁴⁾.

2.3. Uus määrus asendab sellesse inkorporeeritud õigusaktid; kõnealuses ettepanekus on säilitatud kodifitseeritud õigusaktide sisu ja nende kokkupanemisel on tehtud ainult kodifitseerimiseks vajalikud vormilised muudatused. ⁽⁵⁾..

3. Üldised märkused

3.1. Piiriülelised maksed on väga olulised ELi majanduse integreerimiseks ning neil on oluline roll selle tagamisel, et kõigi ELi liikmesriikide kodanikel ja ettevõtjatel oleksid samad õigused, mida ühtne turg pakub ⁽⁶⁾. Tegelikult on maksetel keskne osa ühtsel turul, mis hõlmab kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumist. Komisjoni talituste töödokumendis „Mõjuhinnang – Lisatud dokumendile: Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009 seoses liidus tehtavate piiriüleste maksete teatavate tasudega ja vääringu konverteerimise tasudega“ ⁽⁷⁾ märgitakse järgmist: „Suured piiriülelised maksekulud loovad tõkkeid ühtsele turule – tõhusad tõkked kodumajapidamiste (kaupade/teenuste ostmise teises valuutatsioon) ja ettevõtjate piiriülele tegevusele (kasutades välismaal asuvaid tarnijaid, kes tahavad jõuda klientideni teises valuutatsioon) [...]“. Piiriüleste maksete suured kulud tekitavad ka kahte liiki makseteenuse kasutajaid: need euroala riigid, kes suudavad oma maksetega jõuda enamiku ELi kodanike ja ettevõtjateni väga madalate kuludega, ning need, kes asuvad euroalasse mittekuuluvates riikides, kes jõuavad madalate kuludega maksetega vaid väikese arvu inimeste ja ettevõtjateni. Nende kahe probleemi lahendamiseks on kõige tulemuslikum võtta seadusandlikke meetmeid ELi tasandil ja see on ka kooskõlas aluslepingute eesmärkidega.

3.2. Alates euro kasutuselevõtust on EL teinud mitmeid algatusi, mille eesmärk on vähendada piiriüleste tehingute kulusid ⁽⁸⁾. Piiriüleste maksetega seotud õigusaktid on aja jooksul edenenud eri meetmete kaudu, mille eesmärk on vähendada euroala kodanike ja ettevõtjate kulusid. Eespool nimetatud komisjoni talituste töödokumendis ⁽⁹⁾ on siiski öeldud, et „euroalavälisest riikidest pärinevad piiriülelised euromaksed ja piiriülelised muudes vääringutes tehtavad maksed, olenemata päritolu- või sihtriigist, ei ole järginud sama suundumust makseteenuste kasutajate poolt makstavate tasude taseme osas“.

⁽¹⁾ COM(2020) 323 final.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta ühenduses ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2560/2001 (ELT L 266, 9.10.2009, lk 11).

⁽³⁾ ELT L 94, 30.3.2012, lk 22.

⁽⁴⁾ ELT L 91, 29.3.2019, lk 36.

⁽⁵⁾ COM (2020) 323 final.

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Parlamendi ülevaade eurodes tehtavatest piiriüleste ülekannetest ja vääringu konverteerimisest – samm edasi ühtse turu suunas ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)).

⁽⁷⁾ Vt https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR.

⁽⁸⁾ Vt näiteks SEPA määrus (EL) nr 260/2012, millega kehtestati eurotehingute standardid (SEPA krediidikorraldused, SEPA otsekorraldused), või makseteenuste direktiivid, millega suurendati tasude läbipaistvust ja võimaldati uutel turuosalistel turule siseneda.

⁽⁹⁾ Vt https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

3.3. Komisjoni praegune ettepanek on järjekordne samm tegevuskulude vähendamise suunas. Sellega muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009, mille eesmärk on:

- a) eurodes tehtavate välismaksete kulude vähendamine: teisisõnu ei tohiks ELi-siseste eurodes tehtavate piiriüleste maksetehingute hind erineda liikmesriikide omavääringus tehtavate riigisiseste tehingute hinnast. Liikmesriigid, kelle omavääring ei ole euro, võivad otsustada laiendada kehtiva määruse kohaldamist omavääringule (opt-in), tingimusel et nad teavitavad sellest komisjoni;
- b) muuta vääringu konverteerimise tasusid läbipaistvamaks, et kaitsta tarbijaid vääringu konverteerimise teenuste ülemääraste tasude eest ning tagada, et tarbijatele antakse teavet, mida on vaja parima vääringu konverteerimise võimaluse valimiseks ⁽¹⁰⁾.

3.4. Mõlemad komisjoni kavandatud meetmed kujutaksid endast sammu edasi VKEdele võrdsete võimaluste pakkumisel kõikjal Euroopas, rakendades ühtse turu potentsiaali ⁽¹¹⁾. Euroalas asuvad VKEd saaksid potentsiaalselt suurema nõudluse euroalasse mittekuuluvates liikmesriikides asuvatelt tarbijatelt ja ettevõtetelt (kus piiriüleste maksete kõrged tasud kujutavad endast märkimisväärset takistust). Euroalasse mittekuuluvates liikmesriikides asuvatel VKEdel oleks omakorda odavam juurdepääs 360 miljonile kodanikule (potentsiaalsed kliendid) ja 16 miljonile euroala ettevõttele (kliendid ja pakkujad). Seega suudaksid nad ELi turul paremini konkureerida ⁽¹²⁾. Teine oodatav mõju on Euroopa kodanike suurema võrdsuse edendamine seoses juurdepääsuga odavatele piiriülestele maksetele.

4. Erimärkused

4.1. Piiriülesteid makseid käsitleva määrusega (EÜ) nr 924/2009 võrdsustati kogu ELis ELi-siseste piiriüleste euromaksete tasud riigisiseste euromaksete tasudega (st võrdsed sama liikmesriigi siseste tehingutega). Euroalasse mittekuuluvad ELi liikmesriigid võivad otsustada laiendada käesoleva määruse kohaldamist omavääringule, tingimusel et nad teavitavad sellest komisjoni.

4.2. Kuigi määruse ettepanek on oluline samm siseturu süvendamise suunas, tuleks kaaluda võimalust laiendada võrdse tasu reeglit kõigile liidu vääringutele, nagu on märgitud põhjenduses 12. Õigupoolest võib näha olukordi, kus mõned euroalaväliste liikmesriikide pangad küsivad 15–30 euro suurust tasu 100 euro suuruse piiriülese tehingu eest.

4.3. Võrdse tasu reegli laiendamine kõigile liidu vääringutele oleks kasulik finantsteenuste tarbijatele, keda koheldaks võrdselt, sõltumata liikmesriigist või vääringust, milles nad teevad piiriülesteid tehinguid. Võrdse tasu reegli laiendamine kõigile liidu vääringutele oleks veelgi ambitsioonikam samm, kuna see tähendaks, et makseteenuse pakkujad ühtlustaksid oma tasud kõigi ELi liikmesriikide vaheliste piiriüleste tehingute puhul mis tahes ELi vääringus riigisiseste tehingutega, sealhulgas tehingutega vääringutes, mis ei ole lähetava ega vastuvõtva riigi omad. Makseteenuse kasutajad saaksid sellisest võimalusest kindlasti kasu, kuid sellega kaasneksid makseteenuse pakkujatele märkimisväärsed kulud, muu hulgas seoses taristuga ⁽¹³⁾.

4.4. Euroopa Komisjon peaks seda võimalust kindlasti täiendavalt kaaluma, analüüsides kõigi sidusrühmade kasu ja kulusid.

⁽¹⁰⁾ Vt [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)

⁽¹¹⁾ Vt [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)

⁽¹²⁾ Vt https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

⁽¹³⁾ Vt https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

4.5. Komitee on seisukohal, et määruse tulevase läbivaatamise käigus oleks asjakohane selgitada kontotulu puudutavate tasude olukorda, täiendavalt kaaluda teavet, mis tuleb klientidele esitada enne maksekorralduse algatamist, ning selgesõnaliselt märkida, millal ja millise sagedusega tuleks elektrooniline teade saata.

Brüssel, 3. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi uimastitevastase võitluse programm ja tegevuskava 2021–2025““

(COM(2020) 606 final)

(2021/C 56/06)

Pearaportöör: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 23.9.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	Tööhõive, sotsiaalküsimused ja kodakondsuse seksioon
Juhatuse otsus	15.9.2020
Vastuvõtmine täiskogus	3.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	246/1/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Varsti aegivas ELi narkostrategias rõhutati ja kajastati tasakaalustatud ja tõendus põhise kavandamise ning uimastipoliitika jälgimise ja hindamise rolli ja tähtsust.

1.2. ELi narkostrategia välishindamise aruandes jõuti siiski järeldusele, et EL on saavutanud nõudluse ja pakkumise vähendamise eesmärgid vaid osaliselt, samas on tehtud märkimisväärseid edusamme rahvusvahelise koostöö ning järelevalve, hindamise ja teadusuuringute valdkonnas. Aruandes tuvastati tasakaalustamatus rahaliste vahendite kasutamisel, eelkõige nõudluse vähendamisele suunatud meetmete arvelt.

1.3. Euroopa Komisjoni loodud kodanikuühiskonna uimastifoorumi koostatud ülevaates toodi esile olulised puudused tervishoiu- ja sotsiaalmeetmete rakendamisel liikmesriikide ja kohalikul tasandil. Enamikus liikmesriikides puuduvad paljud tõenditel põhinevad kahju ennetamise või vähendamise meetmed täiesti või on vähese katvusega.

1.4. 24. juulil 2020 avaldas Euroopa Komisjon oma uue julgeolekuliidu strateegia 2020–2025, mille üheks osaks on uimastitevastase võitluse programm. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et kõnealune programm oma praegusel kujul kujutab endast selget tagasiminekut ning loobumist konsensuslikust, tasakaalustatud ja tõendus põhise lähenemisviisist, mida on seni järgitud uimastitevastases võitluses ja mis oleks komitee arvates väärinud positiivset hinnangut.

1.5. Komitee väljendab heameelt Euroopa Ülemkogu horisontaalse narkootikumide töörühma 28. septembri koosolekul tehtud otsuse üle, milles kutsutakse nõukogu eesistujariiki Saksamaad üles esitama detsembriks Euroopa Komisjoni koostatud dokumendi uuesti sõnastatud versiooni. Komitee on kindlalt veendunud, et eelmise ELi narkostrategia konsensuslikuks aluseks olnud tehnilist lähenemisviisi ja avaliku poliitika meetmeid tuleks jätkata ja veelgi tugevdada ELi kümnenda narkostrategia raames.

1.6. EL peaks kindlameelselt austama ja kaitsma oma praeguses strateegias sätestatud põhiväärtusi ning taotlema vastavasisulisi eesmärgi oma strategiadokumendis.

1.7. Komitee soovib, et uus narkostrategia ja ELi uus tegevuskava (uued tegevuskavad) selles valdkonnas parandaksid märkimisväärselt nõudluse vähendamisele ja kahju kahandamisele suunatud meetmete vahelist tasakaalu nii strateegiliste sekkumiste arvu kui ka vahendite eraldamise osas.

1.8. On oluline, et programmis käsitletak narkootikumidega seotud nähtusi integreeritud ja multidistsiplinaarse lähenemisviisi abil tõeliselt tasakaalustatult raamistikus, mis tugineb inimõigustele ja rahvusvahelisele koostööle, milles võetakse arvesse rahvatervise aspekte ja teaduslike teadmiste arengut ning nähakse ette pidev hindamine. ELi narkostrategias tuleks tunnustada uimastitarbijate põhiõigusi ravi ja tervishoiuteenuste vallas, nagu seda tehakse mis tahes muu haiguskategooria puhul.

1.9. Komitee arvates tuleks ka selles valdkonnas pikemas perspektiivis parandada liikmesriikide õiguse kohaldamise tavade kooskõla vastavalt ühtlustamisnõuetele, kuna praegu on liikmesriikide tavades erinevusi, mis kahjustavad vaieldamatult inimõiguste austamist.

1.10. COVID-19 pandeemia on näidanud, et haavatavad uimastitarbijate rühmad on eriti tundlikud epidemioloogilise olukorra negatiivsete tagajärgede suhtes, mis võivad märkimisväärselt suurendada uimastite tarbimisega seotud riske.

1.11. Võimalikult kiiresti tuleks kehtestada näitajad pakkumise vähendamise meetmete mõju hindamiseks ja kvaliteedistandardid tuginedes mudelile, mida juba kasutatakse nõudluse vähendamiseks.

2. Taustteave

2.1. ELi ühise uimastitevastase võitluse esimese tegevuskava koostas 1990. aastal Euroopa narkootikumidevastase võitluse komitee (CELAD), mis loodi Prantsusmaa presidendi François Mitterrandi algatusel. Alates 1995. aastast on Euroopa Komisjon võtnud üle ülesande määratleda Euroopa uimastistrateegiad. Viimane ELi narkostrategia, mille Euroopa Ülemkogu võttis vastu 7. detsembril 2012 seitsmeaastaseks perioodiks (2013–2020), põhines integreeritud, tasakaalustatud ja tõendus põhisel lähenemisviisil. Selle ajavahemiku jooksul sätestati kohustused ja lühiajalised eesmärgid kahes tegevuskavas (2013–2016 ja 2017–2020).

2.2. Kuigi ELi narkostrategia ei ole õiguslikult siduv, väljendab see ELi ja liikmesriikide ühist poliitilist tahet ja ühiseid poliitilisi püüdlusi. Sellega määratakse kindlaks ELi institutsioonide ja ametite meetmed, mõjutatakse liikmesriikide poliitilisi lähenemisviise selles valdkonnas, kehtestatakse ühised suunised ja prioriteedid ning võimaldatakse jõuda rahvusvahelisel areenil ühtsetele seisukohtadele. EL on seda ulatuslikult näidanud, näiteks 2016. aastal toimunud ÜRO Peaassamblee erakorralisel istungjärgul või 2019. aastal ÜRO narkootikumide komisjoni istungil ⁽¹⁾.

2.3. ELi narkostrategias rõhutati ja kajastati tasakaalustatud ja tõendus põhise kavandamise ning uimastipoliitika jälgimise ja hindamise rolli ja tähtsust.

2.4. ELi narkostrategia ⁽²⁾ välishindamise aruandes jõuti siiski järeldusele, et EL on saavutanud nõudluse ja pakkumise vähendamise eesmärgid vaid osaliselt, samas on tehtud märkimisväärsed edusamme rahvusvahelise koostöö ning järelevalve, hindamise ja teadusuuringute valdkonnas. Aruandes tuvastati tasakaalustamatus rahaliste vahendite kasutamisel, eelkõige nõudluse vähendamisele suunatud meetmete arvelt. Selles järeldati, et nappide ressursside tõhusama kasutamise huvides on vaja seada meetmed tähtsuse järjekorda ja lühendada strateegia kohaldamisega, mis on praegu kaheksa aastat.

2.5. Euroopa Komisjoni loodud kodanikuühiskonna uimastifoorum uuris küsitluse abil 32 riigist pärit 169 kodanikuühiskonna organisatsiooni kaudu 2017.–2020. aasta tegevuskava eesmärkide saavutamist liikmesriikide ja kohalikul tasandil ⁽³⁾. Aruandes toodi esile olulised puudused tervishoiu- ja sotsiaalmeetmete rakendamisel liikmesriikide ja kohalikul tasandil. Enamikus liikmesriikides puuduvad paljud tõenditel põhinevad kahju ennetamise või vähendamise meetmed täiesti või on vähese katvusega. See tuleneb peamiselt ebapiisavast rahastamisest ja poliitilise isevastutuse puudumisest.

2.6. Kõnealuse strateegiaga loodi esimest korda ühine nõudluse vähendamise meetmete tõlgendamise raamistik, mis koosneb võrdset olulistest täiendava mõjuga meetmetest, mis hõlmavad ennetamist (keskkonnaalane, universaalne, valikuline ja asjakohane), varajast avastamist ja sekkumist, riskide ja kahju vähendamist, ravi, rehabilitatsiooni, sotsiaalset taasintegreerumist ja tervenemist.

⁽¹⁾ ELi avaldus ÜRO narkootikumide komisjoni 62. istungjärgul, mis toimus 14.–22. märtsil 2019 Viinis. „The European Union and its Member States strongly support the concrete implementation of the UNGASS Outcome Document for a real balanced drug policy at international level, strengthening the prevention, public health and human rights dimension in order to accelerate our joint commitment to efficiently improve the world drug situation. [...] address drug demand reduction across its full spectrum: prevention, risk and harm reduction, treatment, and social integration and rehabilitation.“ (Mitteametlik eestikeelne tõlge: Euroopa Liit ja selle liikmesriigid toetavad kindlalt ÜRO Peaassamblee erakorralise istungjärgu lõppdokumendi (mis käsitleb tõeliselt tasakaalustatud uimastipoliitikat rahvusvahelisel tasandil) praktilist rakendamist, milles pööratakse senisest rohkem tähelepanu ennetamisele, rahvatervisele ja inimõigustele, et hoogustada meie ühist pühendumist ülemaailmse uimastiolukorra tõhusale parandamisele.

⁽²⁾ SWD(2020) 150.

⁽³⁾ https://drogriporter.hu/wp-content/uploads/2018/12/2018_CSF-report_final.pdf.

2.7. Strateegia tegevuskavas ja selle viimases hinnangus rõhutatakse vajadust teaduslikult usaldusväärse järelevalve järele pakkumise vähendamise meetmete üle ning alternatiivsete mõjutusvahendite kasutamise järele uimastitarbijate puhul, samuti kodanikuühiskonna rolli strateegiate väljatöötamisel, rakendamisel, järelevalves ja hindamisel nii Euroopa kui ka riikide tasandil.

3. Euroopa Komisjoni teatis

3.1. 24. juulil 2020 avaldas Euroopa Komisjon oma uue julgeolekuliidu strateegia 2020–2025, mis koosneb kolmest osast: laste seksuaalse kuritarvitamise vastane strateegia, uimastitevastase võitluse programm (edaspidi „programm“) ja ebaseadusliku relvakaubanduse vastane strateegia. Programmi sissejuhatuses rõhutatakse selgesõnaliselt, et Euroopa uimastipoliitikas on vaja paradigma muutust. Programmi kohaselt tuleks pakkumise vähendamise meetmetele anda suurem kaal ja neid tuleks tugevdada. Programmi kolmest sambast (tugevdatud julgeolek/pakkumise vähendamine, ennetamine ja kahju vähendamine) pööratakse kõige rohkem tähelepanu esimesele sambale.

3.2. Programmi lisas on esitatud uimastitevastase võitluse tegevuskava eelnõu. Kaksikümmend kuus selles sisalduvatest meetmetest kuuluvad „pakkumise vähendamise“ samba alla, samas kui ainult viis neist kuuluvad „ennetamise“ samba alla ja kolmteist „kahju vähendamise“ samba alla. Viimati nimetatud sambas on siiski neli meetet, mille liigitamine selle alla on küsitav (meetmed 40 ja 41 „Sõidukijuhtimine uimastite mõju all“, meede 42 „Sunnimeetmete alternatiivina ette nähtud meetmed“ ning meede 43 „Kuritegevusalaste eksperditeadmiste andmete jagamine“). Kokkuvõttes esineb tõsine tasakaalustamatus tegevuskava osadeks jagamisel „pakkumise vähendamise“ samba kasuks.

3.3. Komitee leiab, et kõnealune programm kujutab endast selget tagasiminekut ning loobumist konsensuslikust, tasakaalustatud ja tõenduspõhisest lähenemisviisist, mida on seni järgitud uimastitevastases võitluses ja mis oleks komitee arvates väärinud positiivset hinnangut.

3.4. Programm sai 28. septembril toimunud Euroopa Ülemkogu horisontaalse narkootikumide töörühma koosolekul terava kriitika osaliseks enamiku liikmesriikide poolt, kes kritiseerisid selle ettevalmistamise tingimusi, suunitlust ja sisu ning otsustasid seetõttu, et nõukogu eesistujariik Saksamaa esitab detsembriks Euroopa Komisjoni koostatud dokumendi uuesti sõnastatud versiooni.

3.5. Euroopa Komisjoni kodanikuühiskonna nõuandeorgan (kodanikuühiskonna uimastifoorum) kritiseeris programmi paljusid aspekte ja pidas seda vastuvõetamatuks, kuna

- a) ettevalmistusprotsessi käigus said kodanikuühiskonna osalejad ja liikmesriigid tutvuda välishindamise tulemustega alles pärast programmi avaldamist ning seetõttu ei saanud nad programmi kavandi kohta esialgset arvamust esitada;
- b) programm ei kajasta kodanikuühiskonna osalejate esitatud prioriteete, kuid vähendab veelgi tervishoiu- ja sotsiaalmeetmete osatähtsust uimastipoliitikas, omistades pakkumise vähendamise meetmetele lausa ebaproportsionaalset tähtsust;
- c) programmi julgeolekupõhine raamistik ja keelekasutus tugevdavad vananenud ja häbimärgistavat lähenemisviisi;
- d) tegevuskavas eelistatud lähenemisviisile omane tasakaalustamatus ja selle oodatav mõju vahendite eraldamisele on murettekitav, nagu ka mõõdetavate näitajate puudumine ja selle tagajärjed aruandekohustusele.

3.6. Selle valdkonna arvamuskujundajatest kodanikuühiskonna organisatsioonid on ühel häälel kritiseerinud projekti üldist suunitlust ja selle üksikasju ning kutsunud üles seda põhjalikult läbi vaatama.

4. Poliitilised kaalutlused

4.1. Komitee on kindlalt veendunud, et eelmise ELi narkostrategia konsensuslikuks aluseks olnud tehnilist lähenemisviisi ja avaliku poliitika meetmeid tuleks jätkata ja veelgi tugevdada ELi kümnenda narkostrategia raames. Seepärast tervitab komitee Euroopa Ülemkogu võetud kohustust töötada välja tasakaalustatud, integreeritud ja tõenditel põhinev Euroopa uimastitevastase võitluse strateegia. Ülemkogu kutsub Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigina tegutseva Saksamaa valitsust üles võtma uue narkostrategia ettevalmistamisel arvesse järgmisi aspekte.

4.2. Komitee soovib säilitada programmis kasutatava keelekasutuse ning eriala- ja teadusterminoloogia ning arendada edasi seni eelistatud strateegilist lähenemisviisi, kohandades seda halduskasutusega ning tagades, et selle rakendamise pidev järelevalve ja kriitiline hindamine on võimalik.

4.3. EL peaks kindlameelselt austama ja kaitsma oma praeguses strateegias⁽⁴⁾ sätestatud põhiväärtusi⁽⁵⁾ ning taotlema vastavasisulisi eesmärke oma strateegiadokumendis.

4.4. Komitee teeb ettepaneku, et kavandatavas dokumendis viidataks selgesõnaliselt rahvusvahelistele konventsioonidele ja poliitilistele soovitudele, mis on aluseks dokumendi sisulisele ja õiguslikule kehtivusele, ning tuginetaks neile⁽⁶⁾. Komitee julgustab ELi otsuseid tegevaid organeid säilitama ELi juhtivat positsiooni ja eeskujulikke kohustusi rahvusvahelistel uimastipoliitika foorumitel.

4.5. Komitee arvates tuleks uude programmi ka üle võtta eelmise strateegia põhielemendid ja neid edasi arendama, võttes arvesse teaduspõhiste teadmiste arengut ning ennetamise, ravi, kahju vähendamise, ravikorralduse ja taastumisprotsesside raamistikku.

4.6. Eelmise narkostrategia ja tegevuskava hindamise käigus tehti kindlaks märkimisväärne tasakaalustamatus kriminaalõiguslike sekkumiste kasuks seoses narkopoliitika prioriteetide seadmise ja vahendite eraldamisega. Tervishoiu- ja sotsiaalmeetmed moodustavad vaid murdosa sellest, mida liikmesriigid eraldavad pakkumise vähendamiseks. See on mitmes riigis põhjustanud asjaomaste teenuste katkemise või väga väikese ulatuse, millel on mõnikord tõsised tagajärjed seoses suurenenud suremuse ja haigestumusega. Komitee soovib, et uus narkostrategia ja uus tegevuskava (uued tegevuskavad) selles valdkonnas parandaksid märkimisväärselt nõudluse vähendamisele suunatud meetmete proportsiooni uimastitevastase poliitika raames nii strateegiliste sekkumiste arvu kui ka vahendite eraldamise osas. Komitee loodab samuti, et komisjon teeb jõupingutusi, et liikmesriigid arendaksid oluliselt meetmete ulatust ja kvaliteeti.

4.7. Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse (EMCDDA) volitusi ja vahendeid tuleks samuti tugevdada ning teaduslikud järeldused tuleks otseselt integreerida otsustusprotsessi.

4.8. On oluline, et programmis käsitletak narkootikumidega seotud nähtusi integreeritud ja multidistsiplinaarse lähenemisviisi abil tõeliselt tasakaalustatult raamistikus, mis tugineb inimõigustele ja rahvusvahelisele koostööle, milles võetakse arvesse rahvatervise aspekte ja teaduslike teadmiste arengut ning nähakse ette pidev hindamine.

4.9. Komitee juhib tähelepanu sellele, et kuna narkootikumide tarvitamine on keerukas biopsühhosotsiaalne nähtus, võivad uimastite vastu võitlemise meetmed, näiteks uimastitarbijate ühepoolne kriminaliseerimine, põhjustada tõsist tervisealast ja sotsiaalset kahju ning seega hoopis süvendada ühiskonna turvalisuse probleeme, selle asemel et neid lahendada. Seetõttu soovib komitee järgmist:

- a) Euroopa Ülemkogu peaks säilitama oma varasema lähenemisviisi ja jätma uimastitevastase võitluse programmi julgeolekuliidu paketi välja;
- b) tuleb tagada, et probleemi eri tahkudega seotud nähtusi käsitletakse erinevalt;
- c) tuleb võtta vastu multidistsiplinaarne lähenemisviis nendele nähtustele reageerimiseks
- d) ning selles tuleb ette näha sanktsioonide ja repressioonide kasutamine üksnes viimase abinõuna, kui on võimalik tõendada, et muid sekkumisvahendeid ei saa tõhusalt kasutada.

4.10. Viimastel aastakümnetel on järelevalve nõudluse ja riskide vähendamisele suunatud sekkumiste üle ja nende hindamine märkimisväärselt paranenud. Tõendus põhise narkopoliitika edendamiseks soovib komitee järgmist:

⁽⁴⁾ https://www.consilium.europa.eu/media/30727/drugs-strategy-2013_content.pdf.

⁽⁵⁾ „... põhineb eelkõige ELi õiguse aluspõhimõtetel ja kinnitab kõigis aspektides liidu põhiväärtusi: inimväärikuse, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, solidaarsuse, õigusi ja inimõiguste austamist. Narkostrategia eesmärk on kaitsa ja parandada ühiskonna ja üksikisiku heaolu, kaitsa rahva tervist, tagada elanikkonna kõrge turvalisuse tase ning tasakaalustatud, integreeritud ja tõendus põhine lähenemisviis uimastite nähtusele.“

⁽⁶⁾ <https://www.unodc.org/documents/postungass2016//outcome/V1603301-E.pdf>.

https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/IO/EU_COMMON_POSITION_ON_UNGASS.pdf.

- a) tagada, et uues uimastitevastase võitluse strateegias ja tegevuskavas pööratakse suurt rõhku uimastitarbijatele suunatud sotsiaal- ja tervishoiuteenuste ulatuse ja kvaliteedi olulisele parandamisele, vaadates läbi eelmises tegevuskavas juba kasutatud näitajad;
- b) töötada Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse ning kodanikuühiskonna uimastifoorumi osalusel välja ühtne süsteem, mis võimaldab erinevates liikmesriikides pidevalt jälgida ja hinnata ELi uimastitevastase võitluse tegevuskavas ette nähtud sekkumiste ulatuse ja kvaliteedi arengut;
- c) kehtestada võimalikult kiiresti nõudluse vähendamiseks juba kasutatava mudeli alusel näitajad pakkumise vähendamiseks võetavate sekkumismeetmete mõju hindamiseks ja kvaliteedistandardid, tunnistades, et selliseid sekkumismeetmeid, millel võib olla otsene ja tõsine mõju asjaomaste isikute individuaalsetele elutingimustele ja vabadustele, hinnatakse harva tõenditel põhinevalt;
- d) laiendada Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse volitusi, et need hõlmaksid uimastipoliitika inimõigustele avalduva mõju hindamist, mille abil saab mõõta näiteks kuritegevuse ja institutsioonilise diskrimineerimise negatiivset mõju haavatavatesse rühmadesse kuuluvatele ja narkootikume tarbivatele inimestele.

4.11. Komitee arvates tuleks ka selles valdkonnas pikemas perspektiivis parandada liikmesriikide õiguse kohaldamise tavade kooskõla vastavalt ühtlustamisnõuetele, kuna praegu on liikmesriikide tavades erinevusi, mis kahjustavad vaieldamatult inimõiguste austamist⁽⁷⁾.

4.12. Seepärast on komitee veendunud, et Euroopa Liit peab leidma ja arendama viise, kuidas liikmesriigid saaksid tulevikus märkimisväärselt lähendada üksteise lähenemisviise uimastipoliitikale, mitte ainult poliitiliste soovitude kaudu.

4.13. Komitee peab samuti oluliseks, et tunnustataks, tagataks ja toetataks innovaatilisi teaduspõhiseid sekkumisi ELi ja selle liikmesriikide strateegilistes programmides.

4.14. Arvestades, et sotsiaalne tegelikkus, seaduslikud (alkohol, suitsetamine, enamik käitumisalastest sõltuvustest jne) ja ebaseaduslikud sõltuvused moodustavad perekondades ja kogukondades inimestevahelise süsteemi, soovib komitee, et EL ja selle liikmesriigid ei hindaks ja haldaks neid riske enam eraldi, vaid pigem ühe süsteemi omavahel seotud komponentidena, ning et nad teeksid üha enam ettepanekuid ühiste meetmete kohta.

4.15. Põhimõtte „primul nil nocere“ („ära tekita kahju“) alusel on vaja ausat ja otsustavat hindamist ja arutelu, et käsitleda poliitika ja regulatiivse keskkonna negatiivseid tagajärgi, sotsiaalse häbimärgistamise ja põhjendamatu kriminaliseerimise mõju, sotsiaalset tõrjutust ja ravile juurdepääsu tõkkeid. Komitee soovib võtta arvesse ka 2019. aastal 32 ÜRO asutuse poolt vastu võetud ühise seisukoha põhjalikku hindamist⁽⁸⁾.

4.16. ELi narkostrategias tuleks tunnustada uimastitarbijate põhiõigusi ravi ja tervishoiuteenuste vallas, nagu seda tehakse mis tahes muu haiguskategooria puhul.

4.17. Liikmesriikide eelarvevahendite eraldamist tuleks hinnata selles valdkonnas tunnustatud ja soovitatud teenuste kättesaadavuse ja suutlikkuse alusel.

4.18. Kodanikuühiskonna suurem kutsealane kaasatus on oluline aluspõhimõtete rakendamiseks. Seega tuleks tugevdada kodanikuühiskonna uimastifoorumi volitusi Euroopas ning kodanikuühiskonna spetsialistide kaasamist liikmesriikides. Selleks on vaja korrapäraselt hinnata liikmesriikide avatust ja nende koostöövalmidust, samuti nende valmidust kaasata kutseorganisatsioone asjaomastesse otsustusprotsessidesse.

⁽⁷⁾ Sama teguviis viib mõnes riigis kriminaalvastutuse ja seaduste range kohaldamiseni ning mõnes riigis tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuste osutamiseni, kusjuures erinev kohtlemine põhineb üksnes uimastitarbija kodakondsusel või elukohal. Samamoodi peetakse mõnes liikmesriigis teatavate teenuste osutamist põhiõigusteks, samas kui teistes ollakse selle idee vastu.

⁽⁸⁾ CEB/2018/2, lk 12-14.

4.19. Komitee leiab, et pakkumise vähendamise meetmed on olulised, kuid rõhutab vajadust koordineerida neid alati nõudluse vähendamise meetmetega. Kuigi ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemiseks on vaja tõhusaid õiguskaitse- ja õigusvahendeid, on viimastel aastakümnetel saanud selgeks, et ühepoolse kriminaliseerimise poliitikal on negatiivne mõju inimeste ja kogukondade tervisele ning uimastitarbijate sotsiaalsele integratsioonile.

4.20. COVID-19 pandeemia on näidanud, et haavatavad uimastitarbijate rühmad on eriti ohustatud epidemioloogilise olukorra negatiivsetest tagajärgedest, mis võib kaasa tuua narkootikumide tarvitamise riskide märkimisväärse suurenemise (vähenenud juurdepääs ravile, riskantsemate ravimite hankimine, ostetud uimastite suurem ohtlikkus, kriminaliseerimise ja häbimärgistamise suuremad mõjud, negatiivsed tagajärjed rahvatervisele, põhiliste elatusvahendite jätkuv vähenemine jne). Pandeemia tõttu kannatavad paljudes riikides just need teenused, mis on ainus side nende rühmade ja ravimisahela vahel, kõige enam praeguse olukorra all, olles sunnitud oma suutlikkust vähendama.

Brüssel, 3. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühtse Euroopa taeva algatuse rakendamise kohta (uuesti sõnastatud)“

[COM(2020) 579]

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2018/1139 seoses Euroopa Liidu Lennundusohutusameti suutlikkusega tegutseda ühtse Euroopa taeva tulemuslikkuse hindamise asutusena“

[COM(2020) 577]

(2021/C 56/07)

Pearaportöör: **Dumitru FORNEA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 26.–27.10.2020 Euroopa Parlament, 22.10.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Juhatuse otsus	28.10.2020
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	198/21/34
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi ja ELi eriasutuste jõupingutusi leida uusi õiguslikke ja halduslikke lahendusi, mis tagaksid lennutranspordisüsteemi jätkusuutliku arengu kõigi kodanike, õhuruumi kasutajate ja keskkonna hüvanguks. Komitee on nõus, et on vaja tagada lennuliikluse ohutus ning parandada lennuliikluse korraldamise ja aeronavigatsiooniteenuste üldist tulemuslikkust, skaleeritavust ja vastupidavust, samuti toetab komitee ühtse Euroopa taeva eesmärki luua sidus üleeuroopaline võrgustik ning üha integreeritum ja tehnoloogiliselt ajakohastatum lennuliikluse korraldamine ja aeronavigatsiooniteenuste osutamine.

1.2. Paljud sidusrühmad peavad Euroopa Komisjoni muudetud uuesti sõnastatud ettepanekut ühtse Euroopa taeva kohta üldiselt kiiduväärseks ja vajalikuks, et saavutada komisjoni seatud eesmärgid, mis on järgmised: väiksem CO₂ heide, vähem viivitusi maa peal (lennujaamades) ja suurem kulutõhusus lennuliikluse korraldamise teenuste osutamisel. Neid eesmarke toetavad ka teised aruanded, näiteks kõrgetasemelise eksperdirühma 2019. aasta aruanne tulevase ühtse Euroopa taeva kohta ⁽¹⁾.

1.3. Ühtse Euroopa taeva muudetud uuesti sõnastatud ettepanek on ajakohastatud õigusraamistik, millega püütakse saavutada ühtse Euroopa taeva algseid eesmarke: vähendada CO₂ heidet, vähendada viivitusi ning muuta lennuliikluse korraldamise teenused kulutõhusamaks. Isegi kui komisjoni ettepanek kujutab endast edasiminekut võrreldes kehtiva määrusega, jääb selgusetuks, kas see ettepanek on piisav ühtse Euroopa taeva algsete eesmärkide saavutamiseks. Seepärast teeb komitee ettepaneku algatada arutelu, et selgitada ühtse Euroopa taeva uue määruse eesmärki.

⁽¹⁾ <https://www.sesarju.eu/node/3330>.

1.4. Tuleb täpsustada võrgu haldaja ülesandeid. Eelkõige tuleb täpsustada nende üldist ulatust ja mõju lennurettevõtjate planeerimisele, läbilaskevõime juhtimisele, õhuruumi kavandamisele, keskkonnale ja vajaduste prioriseerimisele.

1.5. Suurte otsuste tegemisse peaksid olema kaasatud kõik lennunduse sidusrühmad. Sisuka konsulteerimise põhimõte peab olema raamettepaneku üks osa.

1.6. Tuntakse muret, et kõnealuse ettepaneku eesmärgid on liiga ulatuslikud, ning seepärast tuleks keskkonnameetmeid põhjalikumalt kaaluda ja kujundada väljaspool seda ettepanekut. Sellise täiendava poliitikameetme puhul tuleks arvesse võtta kõiki asjakohaseid kestlikkuse meetmeid lennunduses, sealhulgas säästvate lennukikütuste kasutuselevõtt ja integreerimine. Nende arutelude käigus tuleks hinnata, kui tõhusalt mõjutab tasude muutmine lennurettevõtjate keskkonnakäitumist.

1.7. Tunnistades, et lennuliikluse korraldamise sektor saab kaasa aidata CO₂ heite üldisele vähendamisele, võib ka tehnoloogia tõhus ja säästev kasutamine vähendada lennunduse CO₂ heidet. Seda meetodit tuleks käsitada vahendina lennundussektori jalajälje edasiseks vähendamiseks. Tunnistatakse, et sellised tehnoloogiad nagu säästvad lennukikütused võivad CO₂ heidet märkimisväärselt vähendada. See on oluliselt rohkem, kui kõnealuse ettepanekuga on võimalik saavutada.

1.8. Ettepanekus ei võeta piisavalt arvesse COVID-19 pandeemia suurt mõju lennundussektorile. Pigem võib ettepanekust tulenev struktuursete muudatuste soodustamine tekitada veelgi rohkem killustatust ja suuremat keerukust ajal, mil lennundussektor vajab taastumiseks stabiilsust. Seepärast on vaja rohkem uurimist ja kaalumist, et võtta piisavalt arvesse COVID-19 pandeemia sotsiaalset ja majanduslikku mõju nii töötajatele kui ka teenuste kasutajatele. Lisaks on ettepaneku eesmärk parandada lennuliikluse korraldamise sektori läbilaskevõimet muutunud vähem oluliseks, sest liiklus on alates COVID-19 pandeemia algusest järsult vähenenud. Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsiooni praegused hinnangud näitavad, et lennuliiklus saavutab taas 2019. aasta mahu tõenäoliselt 2024. aastal ⁽²⁾.

1.9. Tulemuslikkuse kavaga seoses tuleks Euroopa Liidu Lennundusohutusameti juhitava tulemuslikkuse hindamise ülalt alla käsituse puhul võtta asjakohaselt arvesse kohalikke tingimusi. Tulemuslikkust käsitleva struktureeritud sotsiaaldialoogi protsessis tuleb arvesse võtta kohalikke tingimusi ja tegureid.

1.10. Tuleb tagada uue majandustegevust reguleeriva asutuse sõltumatus ning säilitada selge piir teenuste reguleerimise ja osutamise vahel. Seepärast tuleks tulemuslikkuse kavas teha järgmised muudatused:

- ohutusega seotud põhilised tulemusvaldkonnad tuleks välja töötada samal tasandil kui teised põhilised tulemusvaldkonnad ning kehtestada neile ELi mõõdetavad eesmärgid ja näitajad;
- kohalikul tasandil tuleks kehtestada kohustuslikud konsultatsioonimehhanismid, et tagada töötajate esindajate asjakohane kaasamine kohalike tulemuslikkuse kavade vastuvõtmise;
- tuleks tunnistada ja asjakohaselt leevendada eri põhiliste tulemusvaldkondade vastastikust sõltuvust.

1.11. Tuleks tagada, et riiklike järelevalveasutuste ja riiklike pädevate asutuste struktuurse eraldamisega välditakse märkimisväärsed huvide konflikte, mis võivad mõjutada lennundussektori tõhusust ja kulutasuvust, töötajate elu ja lennuliikluse ohutust. Riiklikud järelevalveasutused ja riiklikud pädevad asutused peavad tegutsema igasugusest tööstuslikust, majanduslikust, sotsiaalsest või poliitilisest survest sõltumatult ning seepärast peaksid nad kooskõlas liikmesriikide standarditega jääma avaliku sektori pädevusse. Eeskirjad, millega nähakse ette riiklike järelevalveasutuste ja riiklike pädevate asutuste töötajate valimise kord, ei tohiks olla vastuolus tavapärase liikmesriikide avalike teenistujate valimise menetlusega.

1.12. Funktsionaalsed õhuruumiosad, mille kaotamine on ettepaneku üks eesmärk, on aidanud luua kõigi sotsiaalpartnerite jaoks ühise keskkonna ning aidanud parandada tulemuslikkust.

⁽²⁾ Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon, ajakohastatud turuülevaade (10. november 2020), mida tutvustab Eamonn Brennan videos <https://www.youtube.com/watch?v=-V5Qe97wDmc>.

1.13. Seoses tugiteenuste osutamisega (side-, navigatsiooni- või seireteenused, aeronavigatsiooniteabe teenused, meteoroloogiateenused) on komitee mures, et ettepaneku eesmärk on kooskõlas varasemate ettepanekutega (ühtne Euroopa taevas 1 ja ühtne Euroopa taevas 2) lennusektor erastada ja killustada. Mõlemad lükati tagasi komisjoni esialgse ettepaneku esitamise ja eri tekstide vastuvõtmise vahel. Kuigi ühtse Euroopa taeva 2 protsessi käigus saavutati kompromiss, ei ole praegune käsitus tasakaalus, soodustades tugiteenuste eraldamist ja turupõhimõtete kohaldamist. Ettepanekus tuleks kasutada tasakaalustatud vaatepunkti, võttes arvesse sellise käsitluse negatiivseid sotsiaalmajanduslikke tagajärgi, eesmärki luua tõhus ja tulemuslik teenus ning poliitilise tahte puudumist, mida on väljendatud varasemates ühtset Euroopa taevast käsitlevates ettepanekutes.

1.14. Seadusandliku menetluse käigus on soovitatav võtta nõuetekohaselt arvesse ettepaneku teatavaid aspekte, eelkõige teenuste osutamise eraldamist või liberaliseerimist käsitlevaid ettepanekuid. Tunnistatakse, et neil teguritel võib olla kahjulik mõju töötajatele ja seepärast tuleks sellesse protsessi kaasata sotsiaalpartnerid.

2. Taust ja üldised märkused

2.1. Euroopa Komisjoni seatud eesmärk kõnealuse õigusaktide paketi vastuvõtmisel

Komisjoni eesmärk on suurendada Euroopa õhuruumi korralduse ja juhtimise üldist tõhusust, reformides lennuliiklusteenuste osutajate monopoolset seisundit. Paketi oleks pidanud juba ammu vastu võtma, sest ühtset Euroopa taevast käsitlevaid õigusakte ei ole juba rohkem kui 10 aastat ajakohastatud. Arvesse on võetud muutusi lennuliikluse korraldamises ning Euroopa lennuliikluse korraldamise võrgustikku tuleb reformida, et tulla toime nii lennuliikluse pideva kasvuga viimase kümne aasta jooksul kui ka märkimisväärsete ettenägematute muutustega lennuliikluses, nagu praeguse COVID-19 pandeemia põhjustatud muutused. See nõuab muudatusi, mis võimaldavad lennata kõige ohutumates, kulutõhusamates, lennutõhusamates ja keskkonnahoidlikumates tingimustes, ning meetmeid, mis aitavad vähendada lennunduse heitkoguseid kooskõlas Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkidega. See tähendab Euroopa õhuruumi killustatuse jätkuvat vähendamist, viivituste vähendamist, ohutusstandardite parandamist, lendude tõhususe suurendamist, et vähendada lennunduse keskkonnajalajälge, ja monopoolse teenuseosutamisega seotud tasude reguleerimist.

Lennumarsruutide tõhusust saab suurendada uute digitehnoloogia lahenduste kasutuselevõtuga. Seda saab ellu viia Euroopa Liidu riikide ja lennundussektori sidusrühmade koostöö ja nendevahelise usalduse suurendamise abil.

2.2. Sotsiaalne luba tegutseda ja suhted organiseeritud kodanikuühiskonnaga

2.2.1. Kõnealuses ühtse Euroopa taeva 2+ ettepanekus sõnastatakse osaliselt uuesti eelmine ühtse Euroopa taeva 2+ ettepanek, mille arutamine peatus kahe liikmesriigi vastastikuste lahkavuste tõttu. Arvestades, et ettepaneku sisu sarnaneb varasemate edutute ühtse Euroopa taeva ettepanekutega, jääb alles võimalus, et poliitilist konsensust ei saavutata. Liikmesriikide mureküsimumused on traditsiooniliselt hõlmanud poliitilisi küsimusi, suveräänsuse probleeme, sotsiaal-majanduslikke tegureid, riikliku õhuruumi liberaliseerimist ja sunderastamist. Seadusandliku menetluse käigus soovitatakse neid mureküsimumusi nõuetekohaselt arvesse võtta.

2.2.2. Euroopa Komisjon väidab, et 2013. aasta mõjuhinnangus ühtse Euroopa taeva 2+ esialgse ettepaneku kohta võeti sotsiaalküsimusi arvesse. Käimas on lennujuhtide ja lennuliikluse insener-tehnilise personali töötingimusi käsitlev uuring, mida võetakse arvesse teiseste õigusaktide väljatöötamisel, kui ühtse Euroopa taeva ettepanek on vastu võetud. Sotsiaalne taust on aga sellest ajast saadik oluliselt muutunud. Lennujuhtide ja lennuliikluse insener-tehnilise personali töötingimuste uuringus keskendutakse peamiselt praegusele olukorrale ning sotsiaalpartnerite tagasiside ei ole tulevikustsenaariumide suhtes eriti positiivne.

2.2.3. Mitmeid küsimusi, mis kerkisid esile eelmistel aruteludel sidusrühmadelt saadud tagasisides, ei ole arvesse võetud. Nende hulka kuuluvad ümarlauakohtumised, mille tulemusena koostati kõrgetasemeline deklaratsioon digitaalse Euroopa taeva kohta, ning olemasolevad konsultatsioonivahendid, nagu lennuliikluse korraldamise valdkondlik sotsiaaldialog, kõrgetasemeline eksperdirühm ja ühtse Euroopa taeva inimõõtme eksperdirühm. Selle taustal on lahendamata mitmed sotsiaal-majanduslikud mureküsimumused, sealhulgas uute tehnoloogiate rakendamine ning lennuliikluse korraldamise sotsiaalpartnerite algatus ühtse Euroopa taeva sotsiaalse ja inimõõtme tegevuskava väljatöötamiseks.

2.2.4. Peamised lennunduse sidusrühmad toetavad jätkuvat koostööd liikmesriikide, aeronavigatsiooniteenuste osutajate ja võrgu haldaja vahel. Ühtse Euroopa taeva algatuse töö toetab sellist piiriülest tegevust ning peaks jätkama selliste vahendite väljatöötamist, mille abil on võimalik parandada tööohutust, tõhusust ja kulutõhusust, sealhulgas tagades töötajate juurdepääsu koolitusprogrammidele, millest sõltub ühtse Euroopa taeva saavutamine.

2.2.5. Sagedasemad töökoosolekud liikmesriikide sõjalennunduse haldusasutuste vahel ning pidev dialoog tsiviil- ja sõjalennunduse haldusasutuste vahel võivad tuua kaasa tõhusamad lennumarsruudid nii majanduslikust kui ka eelkõige ökoloogilisest seisukohast ning reisijatele/tarbijatele tuleneva kasu seisukohast.

2.2.6. Keskkonnatoime kindlaksmääramine peab olema rohkem ajendatud konkreetsetest parameetritest kui kuludest endast. Vaja on reformi, et rõhutada lendude keskkonnahoidlikumaks muutmise tähtsust ning seega aeronavigatsiooniteenuse osutajate ja võrgu haldaja pakutavat teenust ning võrgu parimat kasutamist õhuruumi kasutajate seas.

2.3. COVID-19 pandeemiaga arvestamine

2.3.1. Kõige rängemalt on COVID-19 kriisi järgse majanduslanguse tõttu kannatada saanud just lennundussektor. Rahvusvaheliste prognooside kohaselt peaks lennuliiklus saavutama taas 2019. aasta mahu kõige varem 2024. aastal, tingimusel et COVID-19 vaktsiin võetakse edukalt kasutusele 2021. aasta esimesel poolel. Arvestades kasvavat survet, mida avaldatakse lennundussektorile oma tavapärase tegevuse kasvõi osaliseks taastamiseks, tuleb täielikult mõista seda, milline on kõnealuse ettepaneku mõju, võttes arvesse selles kavandatud olulisi struktuurimuudatusi Euroopa lennuliikluse korraldamise sektoris. Ettepanek ei tohiks piirata lennuliikluse korraldamise või muude lennundusvaldkondade võimet alustada taas tavapärasest tegevusest.

2.3.2. Ettepanekus ei ole tehtud kohandusi seoses COVID-19 kriisiga, mis rõhutab veelgi enam juba väljendatud muret, et ettepanekus ei arvestata COVID-19 järgse maailma lennundussektorit puudutavate teguritega. Näib, et kõik ettepaneku mõju hindamised on tehtud enne COVID-19 kriisi ja seetõttu ei ole need enam asjakohased.

2.3.3. COVID-19 kriisil on olnud ränk mõju lennundussektori tööjõule, kus Euroopas on oma töö kaotanud juba kümned tuhanded töötajad. Lennuliikluse korraldamise sektori tugiteenused, nagu side-, navigatsiooni- või seireteenused, aeronavigatsiooniteabe teenused ja meteoroloogiateenused, võivad kaasa tuua veelgi rohkem negatiivseid sotsiaalseid tagajärgi, sest kõnealuse ettepanekuga püütakse teenuseid üksteisest eraldada. Seda tuleb tunnustada ning ettepanekus tuleks arvesse võtta pandeemia sotsiaal-majanduslikku mõju neile töötajatele ja sektori heitlikkust praeguses olukorras.

2.3.4. Kuna lennundussektori tulevik on ebaselge, on raske koostada õigusakti, mis võimaldaks tõhusalt lahendada ettepaneku eesmärgiga hõlmatud probleeme. Lisaks ei ole kriisi sotsiaalne ja majanduslik mõju veel täielikult selge ning on ennatlik anda hinnanguid või teha järeldusi praeguste prognooside põhjal, mis pandeemia arenedes kiiresti muutuvad.

2.4. Turupõhimõtete kohaldamine

2.4.1. Komisjon nõuab finantsstabiilsust, kuid aeronavigatsiooniteenuse osutajad võivad tajuda uut kavandatud institutsioonilist struktuuri üsna bürokraatlikuna, sest sellega kaasnevad uued kulud, mis ei ole tingimata seotud operatiivse tööga. Veel üks aspekt, mis võib tõstatada küsimusi, on apellatsioonorgan, mis ei pruugi kavandatud vormis olla täielikult sõltumatu tulemuslikkuse hindamise asutusest, isegi kui komisjoni kavatsus selles küsimuses on üsna selge, nimelt sellise organi loomine, mis suudab lahendada juhtumeid kohtuvälise menetluse abil ja mitte ainult Euroopa Kohtus.

2.4.2. Erinevalt lennunduse muudest sektoritest peab lennuliikluse korraldamise sektor säilitama tugeva tegevussuutlikkuse, sõltumata kommertslennuliikluse nõudlusest. See sektor ja selle töötajad on jätkanud tööd pandeemiast hoolimata ning osutanud vajalikke teenuseid olulisele lennuliiklusele, nagu kauba-, meditsiini- ja sõjaväelennud.

2.4.3. Sotsiaal-majanduslikust seisukohast vaadatuna on karta, et turupõhimõtete kohaldamine lennuvälja lennuliiklusteenuste suhtes võib põhjustada selles sektoris tööjõu ebastabiilsust ja alandada tööstandardeid, tuues kahju töötajatele ja kogukonnale tervikuna. See takistaks tegevuse tõhususe suurendamise eesmärgi saavutamist ega too seega tõenäoliselt kaasa teenuste hinna langust. Samuti võib see vähendada nende lennuväljade arvu, kus osutatakse lennuliiklusteenuseid, ning sellel võib olla otsene mõju ohutusele sellistel lennuväljadel.

2.4.4. Lennuliikluse korraldamise sektoris on sektori liberaliseerimise katsete puhul traditsiooniliselt esinenud suuri rahutusi. Suur osa nendest rahutustest on keskendunud varasematele ühtset Euroopa taevast käsitlevatele ettepanekutele. On võimalik, et ka kõnealune ettepanek oma praegusel kujul toob kaasa sotsiaalseid rahutusi ja töövaidlusi, arvestades selle eesmärki saavutada lennundussektori suurem liberaliseerimine ning avada tee lennuliikluse korraldamise sektori edasisele erastamisele ja killustatusele, eelkõige tugiteenuste vallas.

2.5. *Järelevalveasutuse ja teenuste osutamise lahusus*

Ühtse Euroopa taeva 1 määruse kohaselt on järelevalve ja teenuste osutamise rollid kohustuslikus korras üksteisest eraldatud, vähemalt ülesannete tasandil. Seda muudatusettepanekut tuleks kaaluda ühtse Euroopa taeva 2+ määruses, sest ülesannete eraldamisel saadud kogemused on näidanud, et tulemuslikkust on võimalik säilitada samal tasemel kui struktuurselt eraldatud sektoris. Samuti oleks hea, kui ettepaneku üldine kohaldamisala oleks selles osas veelgi selgem.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

LISA

Arvamuse eelnõu järgmisi punkte muudeti vastavalt täiskogus vastuvõetud muudatusettepanekutele, aga nende poolt anti enam kui veerand häältest (kodukorra artikli 54 lõige 4).

a) **Punkt 1.14**

1.14 Seadusandliku menetluse käigus on soovitatav võtta nõuetekohaselt arvesse ettepaneku teatavate aspektide, eelkõige teenuste osutamise eraldamist või liberaliseerimist käsitlevaid ettepanekuid, et puhul tuleks korraldada sotsiaalse mõju hindamine. Tunnistatakse, et neil teguritel võib olla kahjulik mõju töötajatele ja seepärast tuleks sellesse protsessi kaasata sotsiaalpartnerid.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 119

Vastu: 104

Erapooletuid: 26

b) **Punkt 2.2.1**

2.2.1. Kõnealuses ühtse Euroopa taeva 2+ ettepanekus sõnastatakse osaliselt uuesti eelmine ühtse Euroopa taeva 2+ ettepanek, mille arutamine peatus kahe liikmesriigi vastastikuste lahkarvamuste tõttu. Arvestades, et ettepaneku sisu sarnaneb varasemate edutute ühtse Euroopa taeva ettepanekutega, jääb alles võimalus, et poliitilist konsensust ei saavutata. Liikmesriikide mureküsimused on traditsiooniliselt hõlmanud poliitilisi küsimusi, suveräänsuse probleeme, sotsiaal-majanduslikke tegureid, riikliku õhuruumi liberaliseerimist ja sunderastamist. Põhjalikud mõjuhindamised aitaksid neid mureküsimusi kindlaks teha ja leevendada. Seadusandliku menetluse käigus soovitatakse neid mureküsimusi nõuetekohaselt arvesse võtta.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 113

Vastu: 113

Erapooletuid: 23

Kuna poolt- ja vastuhääled jagunesid võrdselt, sai kodukorra artikli 61 alusel määravaks presidendi hääl, mis oli muudatusettepaneku poolt.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 520/2007“

(COM(2020) 308 final – 2020/0139 (COD))

(2021/C 56/08)

Üksikraportöör: **Javier GARAT PÉREZ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 23.7.2020
	Euroopa Liidu Nõukogu, 20.7.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	12.11.2020
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	228/0/9
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab oluliseks võtta Ameerika Troopikatuunide Komisjoni (IATTC) vastuvõetud kontrolli-, kaitse- ja majandamismeetmed üle ELi õigusesse, et saavutada nende ühetaoline ja tõhus rakendamine ELis. See ülevõtmine peab toimuma kooskõlas IATTC-s kokkulepituga, ilma et sellega kehtestataks Euroopa laevadele uusi kohustusi. Seetõttu komitee toetab määruse ettepanekut.

1.2. Siiski soovib komitee võtta arvesse kaalutlusi, mis on esitatud komitee arvamuses Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni piirkonnas kohaldatavate kaitse- ja kontrollimeetmete kohta ⁽¹⁾.

1.3. Komitee leiab, et esitatud ettepanekuga ei looda tõhusat mehhanismi IATTC vastuvõetud meetmete ülevõtmiseks ega lahendada nende meetmete iga-aastase ajakohastamise vajaduse probleemi.

1.4. Komitee toetab tõhusamat ja lihtsamat mehhanismi ning teeb seega ettepaneku koostada määrus ja lisada sellesse üksainus artikkel, millega kohustatakse Euroopa Liitu kohaldama IATTC meetmeid oma laevastikule.

1.5. Komitee rõhutab riski, mis kaasneb sellise delegeeritud õigusaktide süsteemi loomisega, mis annaks komisjonile volituse võtta õigusakte vastu ilma tavapäraste menetlusteta.

2. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

2.1. Ettepaneku ⁽²⁾ eesmärk on võtta liidu õigusse üle kontrolli-, kaitse- ja majandamismeetmed, mille on vastu võtnud Ameerika Troopikatuunide Komisjon (IATTC), mille konventsiooni osaline on Euroopa Liit (EL) olnud alates 2006. aastast.

⁽¹⁾ Komitee arvamus teemal „Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni kaitse- ja rakendusmeetmed“ (ELT C 429, 11.12.2020, lk 279).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 520/2007 (COM(2020) 308 final): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0308&qid=1603701098515>.

2.2. IATTC konventsioonis on sätestatud, et IATTC resolutsioonid on siduvad ning et konventsiooniosalised võtavad vajalikud meetmed, et tagada konventsiooni ning kõikide selle alusel vastu võetud kaitse- ja majandamismeetmete rakendamine ja järgimine.

2.3. Seega peab Euroopa Liit tagama kõigi IATTC heaks kiidetud meetmete järgimise, kusjuures kõnealuses ettepanekus sätestatud meetmed on seotud IATTC-s alates 2008. aastast vastu võetud meetmetega. See hõlmab ka mehhanismi IATTC meetmete rakendamise hõlbustamiseks edaspidi.

2.4. Kõnealuse ettepanekuga nähakse ette delegeeritud volitused, mis antakse komisjonile kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290, et võimaldada komisjonil rakendada kõnealuste meetmete võimalikke muudatusi, mis on heaks kiidetud kõnealuse organisatsiooni iga-aastastel koosolekutel, ning tagada võrdsed tingimused Euroopa kalalaevadele ja IATTC teiste konventsiooniosaliste laevadele.

2.5. Ettepanekus kavandatud meetmed käsitlevad haipüüginööri tehnilist kirjeldust ja üldiselt teatavate hailiikide kaitset, keeluaegu, peibutuspüügivahendite konstruktsiooni ja kasutamist käsitlevaid sätteid, andmete registrit, merelindude kaitset, teaduslikku vaatlemist, piirkondlikku laevade registrit, andme- ja statistikaprogramme ning kilpkonnade suremust käsitlevaid suuniseid.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab oluliseks võtta Ameerika Troopikatuunide Komisjoni (IATTC) vastuvõetud kontrolli-, kaitse- ja majandamismeetmed üle ELi õigusesse, et saavutada nende ühetaoline ja tõhus rakendamine ELis. See ülevõtmine peab toimuma kooskõlas IATTC-s kokkulepituga, ilma et sellega kehtestataks Euroopa laevadele uusi kohustusi.

3.2. Arvestades aga, et IATTC muudab iga-aastastel koosolekutel oma kaitse- ja kontrollimeetmeid korrapäraselt, leiab komitee, et ettepanekuga ei looda tõhusat mehhanismi IATTC vastuvõetud meetmete ega nende ajakohastuste ülevõtmiseks.

3.3. Komitee on seisukohal, et IATTC meetmete korrapärase ajakohastustega arvestamiseks saaks luua tõhusama mehhanismi, võttes vastu lihtsa, ühtainsat artiklit sisaldava määruse, millega Euroopa Liit võtab vähemalt antud volitustega seotud meetmete korrapärase ajakohastamise vajadusest tulenevalt kohustuse kohaldada IATTC-s igal aastal vastuvõetud meetmeid oma laevastikule.

3.4. Komitee hoiatab, et vastasel juhul võib tekkida IATTC meetmete ja avaldatud ELi õigusaktide vahel püsiv ebakõla, mis võib tekitada suurt õiguslikku ebakindlust.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse COVID-19 pandeemia reageerimiseks nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ seoses COVID-19 vaktsiinide ja *in vitro* diagnostika meditsiiniseadmete suhtes kohaldatavate ajutiste käibemaksuseetmetega“

[COM(2020) 688 final – 2020/0311 (CNS)]

(2021/C 56/09)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 6.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 113
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	195/0/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee on väljendanud oma toetust maksustamiseskirjadele seoses COVID-19 kriisiga arvamustes järgmiste dokumentide kohta: „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL, et tegeleda kiireloomulise vajadusega lükata COVID-19 pandeemia tõttu edasi teatavad maksustamisalase teabe esitamise ja vahetamise tähtajad“ [COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS)], „Ettepanek: nõukogu otsus, millega muudetakse direktiive (EL) 2017/2455 ja (EL) 2019/1995 seoses nende ülevõtmise ja kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“ [COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS)] ja „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2454 seoses kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“ [COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS)],⁽¹⁾ mis võeti vastu 10. juunil 2020 ning kõnealune muudatus direktiivile 2006/112/EÜ ei sisalda uusi aspekte, mille kohta komitee saaks seisukoha võtta, otsustas komitee täiskogu 2.–3. detsembril 2020 toimunud 556. istungjärgul (2. detsembri 2020 istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ning viidata eelnimetatud dokumentides väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 195 ja erapooletuks jäi 3 liiget.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 76.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega volitatakse komisjoni hääletama Euroopa Investeeringufondi kapitali suurendamise poolt“

[COM(2020) 774 final 2020/0343(COD)]

(2021/C 56/10)

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Parlament, 26.11.2020 Euroopa Liidu Nõukogu, 30.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 173 kolmas lõik ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	207/1/8
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning on oma seisukohta juba väljendanud programmi „InvestEU“ loomist käsitleva määruse teemalises arvamuses (vastu võetud 17. oktoobril 2018 ⁽¹⁾) ja kõnealuse programmi uuendamist käsitlevas arvamuses (vastu võetud 15. juulil 2020 ⁽²⁾) kohta, otsustas ta 2.–3. detsembril 2020 toimunud 556. täiskogu istungjärgul (2. detsembri 2020 istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ning viidata eelnimetatud dokumentides väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 207, vastu oli 1 ja erapooletuks jäi 8 liiget.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ ELT C 62, 15.2.2019, lk 131.

⁽²⁾ ELT C 364, 28.10.2020, lk 139.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest“

(COM(2020) 571 – 2020/0262 (COD))

(2021/C 56/11)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 21.10.2020 Euroopa Parlament, 5.10.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 153 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	224/0/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ja on kõnealuses küsimuses oma seisukohti juba väljendanud arvamuses SOC/545 „Kaitse kantserogeenide kemikaalide eest“, mis võeti vastu 21. septembril 2016, arvamuses SOC/559 „Töötajate kaitse tööl kantserogeenide ja mutageenide eest“, mis võeti vastu 31. mail 2017, arvamuses SOC/591 „Töötajate kaitse tööl kantserogeenide ja mutageenide eest“, mis võeti vastu 19. septembril 2018, ning arvamuses CCMI/130 „ELi vabastamine asbestist“, mis võeti vastu 18. veebruaril 2015⁽¹⁾, otsustas komitee täiskogu 556. istungjärgul 2.–3. detsembril 2020 (... istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ning viidata eelnimetatud dokumentides väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 224 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ ELT C 487, 28.12.2016, lk 113; ELT C 288, 31.8.2017, lk 56; ELT C 440, 6.12.2018, lk 145; ELT C 251, 31.7.2015, lk 13.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus raudteeohutuse ja -ühenduse teatavate aspektide kohta seoses piiriülese taristuga, mis ühendab liitu ja Ühendkuningriiki La Manche'i väina püsiühenduse kaudu“

[COM (2020) 782 final – 2020/0347 (COD)]

(2021/C 56/12)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 2.12.2020 Euroopa Parlament, 14.12.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 91 lõige 1 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	2.12.2020
Täiskogu istungjärk nr	556
Hääletuse tulemus	210/1/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 556. istungjärgul 2.–3. detsembril 2020 (2. detsembri 2020 istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 210, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 4.

Brüssel, 2. detsember 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET